AĞUSTOS 1956 Sene: 3 Cilt: VII Sayı: 11

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

1956 Yılında

15

Ev ve Apartman Dairesi

İkramiye ve Kredili

Ayrıca Zengin Para İkramiyeleri

Akbank'ın Müşterilerine

YENİ HİZMETİ

YÜZ EVLER MAHALLESİ

Hesabınızda daima en az

150 LİRA

Bulundurunuz

AKBANK

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene: 3, Cilt: VII, Sayı: 119

*Rüzgârlı **Sok.** Ovehan*
***Kat: S, Daire:** 7*
P. K.** 582 — **Ankara
18992 (Yazı İşleri)
15221 (İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

Neşriyat Müşaviri :
Metin TOKER

İmtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ûl Müdür :
Yusuf Ziya **ADEMHAN**

Umumî Neşriyat Müdürü
Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter :
M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :
TURHAN

Fotoğraf :
Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN
ASSOCIATED PRESS
TÜRK HABERLER AJANSI

Klişe :
Doğan Klişe ATELYESİ

Müessese Müdürü :
Mübin TOKER

Abone Şartları :

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	**18 lira**
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

İlân Şartları
4 renkli arka kapak ***(Tam** Sayfa)*: 350 lira
Kapak içi 800 li**ra,** metin sayfaları Santimi 4 lira.

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Rüzgârlı **Matbaa** — ANKARA
Tel; 15221
Basıldığı tarih: 16.8.1066

Kapak resmimiz:
Engin Ünal
Denizler hâkimi

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

İnsan cemiyetimizin haline bakınca, düşünmekten kendini alamıyor: Acaba hürriyetlerimizin müdafaasında da hassasiyet göstermemiz için bir yirmi beş. sene beklememiz mi lazım gelecek, diye.. Zira demokrasi tecrübesine giriştiğimizden bu yana, muhafaza etmeye muvaffak olduklarımız vardır; bunlar Atatürk inkılâplarıdır. Hakikaten inkılâplar mevzuunda karşılıklı tavizler daha 1946 yı hemen takip eden senelerde başlamış ve Demokrat iktidar 1950 den sonraki devreye ezanı arapçalaştırmak suretile girmiştir. Buna rağmen irtica taraftarlarına cemiyet mukavemet etmiş, inkılâpların bazları vakit vakit tehlike geçirmiş olmakla beraber hemen hepsi kurtulmuştur. Bunun mânâsı iki husus göz önünde tutulursa daha da kıymetlenir. Son senelerde mesuliyet makamı işgal eden öyle politikacılar görülmüştür ki bunlar inkılâpları dahi "demokratik esas"a bağlamak istemişlerdir. Daha doğrusu, işlerine gelen demokrasiyi öyle anlamışlardır. Yani bir nevi referandum yanacaklardır, halkın istediği inkılaplar "muhafaza edilecek, diğerlerinden geri dönülecektir. Öteki husus, bu inkılâpları "tutan" ve "tutmayan" olarak ikiye ayırmak temayülünün bazı çevrelerde uyanmış bulunmasıdır. Böyle bir yolun nereye çıkacağını kestirmek hiç kimse için zor değildir. İnkılâpların "tutan"ını ve "tutmayan"ını kim ayıracaktır, kim karar verecektir ve neye istinaden fikir yürütülecektir? Allahtan ki cemiyet, âdeta bütün mnesseselerile vaziyet almış, inlaplara el uzatmak isteyenlere karşı müşterek cephe kurulmuş ve bu suretle demokrasinin her şeyde taviz mânâsına gelmediği anlaşılmıştır.

Şimdi, orta okullara din derslerinin konulması teşebbüsüne geçildiği şu sırada cemiyetin' kendisini gene lâyıkı veçhile müdafaa edeceğinden ve teşebbüsün bazı kimseler tarafından arzulanan neticeleri vermeyeceğinden rahat rahat emin olunabilir. Demokrat Parti iktidarı öyle karar verirse, orta okullarda din dersleri okutulacaktır. Fakat bu, dinin devlet işlerine ve umumiyetle dünya ahvaline karışmasını sağlayamayacak, cemiyetin düzeni dinden ilham almayacaktır. Belki orta okullarda müslümanlık dininin erkeklere, bazı şartlar altında dört kadın almaya müsaade ettiği öğretilecektir. Bunun mübah olduğunu gören bazı kimselerin kendi kendilerine "madem 'ki müslümanız, öyleyse niçin dinimizin cevaz Verdiği bir hareketi yapmayalım" diye sual sormaları da mümkündür. Lâkin Tunusta bile taaddüdü zevcata son verilirken Türkiyede buna tekrar göz yumulacağını sanmak için deli olmak bile kâfi değildir. Atatürk inkılâplarının şekillerinde gevşeme olsa dahi, ruhunun muhafaza edileceğini şu geçen son altı yıl kâfi derecede vüzuhla göstermiştir. Cemiyetimiz, düzenini değiştirmeyecek, yüzünü batıdan tekrar doğuya döndürmeyecektir. İnkılâpların içinde en mühimleri olan İki tanesinin, harf inkılâbının ve medenî kanunun tamamile benimsenmiş olması, bunları her şeye karşı müdafaaya azimli bir kütlenin memlekete hâkim bulunması tarihin en büyük insanlarından biri olduğu her geçen gün biraz daha iyi anlaşılan Atatürkün ruhunun muazzep olmasına vesile vermeyecektir.

Şimdi, aynı kütlenin demokrasilerde en tabii görülen haklarını korumak hususunda lüzumundan fazla ihtiyatlı davranmasını ve inkılâpların müdafaası bahsinde gösterdiği mukavemeti göstermeye yanaşmamasını izah etmek zordur. Tabiî, "demokratik hak ve' hürriyetler bu cemiyet tarafından benimsenmemiştir, alışılmamıştır, ihtiyaç telakki edilmemektedir" diye düşünülebilir ve üzülünebilir. Ama şu son on yılın yetiştirdiği nesli tanıyanlar, onun fikirlerini bilenler böyle bir düşünceye iltifat etmemelidirler.

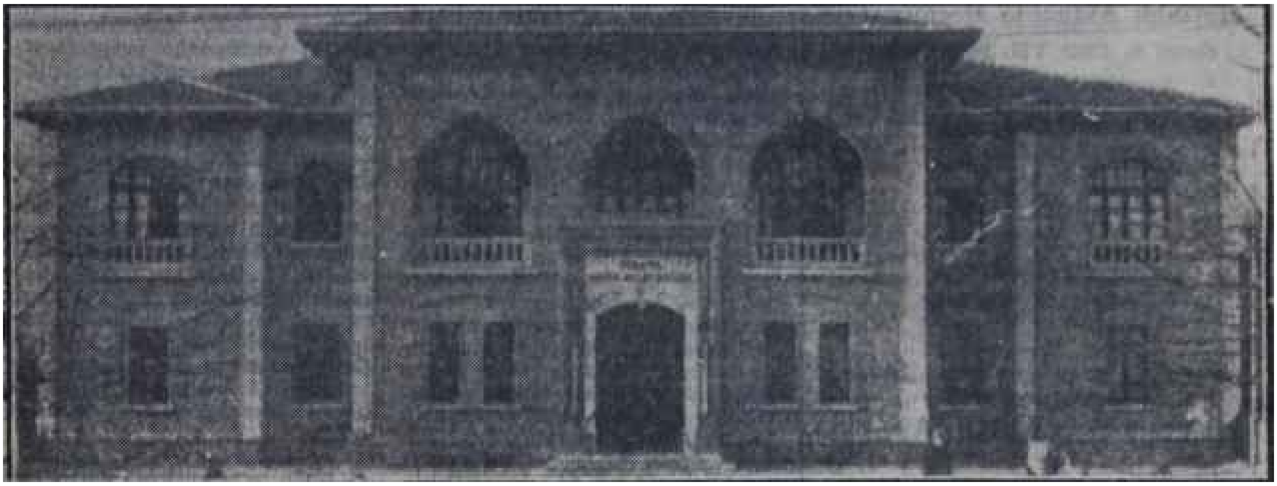
O halde, sebep nedir? Bugün kalemlerini ellerine almayan veya aldıklarında fasafiso yazılar yazan bazı başmuharrirler, fıkra muharrirleri Atatürk inkılâplarına bir tehdit vukubulsa her şeye rağmen mutlaka ve mutlaka kıyameti koparırlar, bir çok tehlikeyi göze alıp vazifelerini yaparlar. Peki bunlar için bak ve hürriyetlerin kısılmasım isteyen bir zihniyet "vatan sathı"nda mevcutken, üstelik bu zihniyetin eserleri orada burada göze çarparken yapılacak bir sev, söylenecek bir söz, yaşılacak iki kelime yok mudur? Gazetelerimizin haline bakınız: Yaptıkları bütün mücadele, bir "mizanpaj"dan ibarettir. Bütün yardımları odur. Böyle mi olmalıydı ?

Mesele dört gazeteci meselesi değildir. 'Mesele onların temsil ettikleri bütün bir aydınlar kalabalığının bugün üzerine düşen vazifeyi yapmamakta bulunmasıdır. Mukavemet ortadan kalktığı zaman, Demokrasi İngiltereden dahi uçar gider. Cemiyetin tutumudur ki memleketlerin hakiki rejimlerini tayin eder.

Yoksa haklar ve hürriyetler, bazılarımız için o kadar da mühim değil midir?

Saygılarımızla

AKİS

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İnönü!.: İnönü!.. İnönü!..

B. M. M.

İnönü hakkında

Kürsüye çıkan milletvekili:
"— Ben o sırada Mustafa Muğlalıyla konuştum. Bana, bu işi yukardan emir alarak yaptığını söyledi. Kendisine, sırtını sıvazlayarak emir veren, sonra da hiç müdafaa etmiyen birinden bahsetti. Gerçi isim söylemedi ama arkadaşlar, benim anladığıma göre bahis mevzuu zat İsmet İnönüdür".

Milletvekilinin adı Kenan Çığman idi ve D.P.ye mensuptu, Çankırı'yı temsil ediyordu. Arkadaşları kendisini alkışladılar. Hadise, bu çarşamba günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde cereyan ediyordu. Ele alınan mesele "kurşuna dizilen 33 vatandaş" hâdisesi idi. Meclis, "mesuller" hakkında tahkikat açılmasına karar verdi. Şahıs zikretmeyerek "mesuller" denmesi gerektiğini de bir başka D.P. milletvekili, Sebati Ataman izah etti. Zira, hâdisenin cereyan ettiği devirde Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönünün mesuliyetinin aranması isteniliyordu.

Yaz tatilinden dönen Meclisin ilk toplantısının heyecanlı geçeceği tahmin olunmuyordu. Fakat dinleyici locasında bulunanlar, bunun aksine süratle kani oldular. Meclis gündemlerinde aylardan beri "kurşuna dizilen 33 vatandaş" hadisesiyle ilgili Arzuhal Encümeni mazbatası yer alır dururdu. Mesele, çarşamba günü ele alındı. Arzuhal Encümenine yapılan talepte, 1943 yılında İran hudundaki **Özalp** kazası civarında Orgeneral Mustafa Muğlalının emrile 33 vatandaşın kurşuna dizilmesi 'hadisesinde ihmal ve suiistimalleri görülen eski İç işleri, Millî Savunma Bakanları ve Genel Kurmay Başkam hakkında Meclis tahkikatı açılması istenmişti. Encümen, raporunda buna imkân bulunmadığını, kanunen tahkikat açılamıyacağını bildiriyordu. Fakat daha ilk Demokrat hatibin konuşmasından anlaşıldı ki, asıl hedef İsmet Inönüdür. Zira söz alanlar hep hâdisenin İsmet Inönünün Cumhurbaşkanlığı zamanında cereyan ettiğîni ifade ettiler ve bu yüzden şimdi İsmet İnönünün D.P. devrini tenkit etmeye, hukuk devletinden bahsetmeye, hürriyet istemeye hakkı olmadığını bildirdiler. Gerçi tiki meselenin birbiriyle alâkasını anlamak güçtü; ancak D.P. grubu böyle konuşan hatipleri heyecanla alkışlıyordu. Bunlar hep. hakikî mesulün İsmet İnönü olduğunu belirtiyorlardı. Nihayet Kenan Çığman, yukardaki ithamı açık şekilde yaptı. Demokrat milletvekillerinin İnönü hakkında ithamlar yapıldığı sırada neşelendikleri görülüyordu.

Hâdisenin feci bir hâdise olduğunda şüphe yoktu. Ancak hiç kimsenin vazıh şekilde belirtmediği bir husus hâdisenin tahkikatının C.H.P. iktidarı zamanında yapıldığı ve mesulünün de ağır şekilde cezalandırıldığı oldu. Hakikaten Mustafa Muğlak evvelâ idama mahkûm edilmiş, sonra cezası hapse çevrilmişti. Şimdi, tahkikatın o zamanki İç İşleri Bakanı Hilmi Uran, Milli Savunma Bakanı Ali Rıza Artunkal ve Genel Kurmay Başkanı Kâzım Orbay'a teşmili isteniliyordu.

Bir kaç hukukçu, bu zevatın ihmal veya suiistimallerinin gerek müruru zaman, gerekse af kanunu muvacehesinde tahkikat mevzuu olamıyacağını ifade etti. Buna mukabil, başkaları suçun belki de teşvik veya iştirak olabileceğini, bunların ise ne affa, ne de müruru zamana sığacağını bildirdi. Suçun tesbiti için, tahkikat lâzımdı. İnönüyü dahil edecek formülü Sebati Ataman buldu. Anayasaya gör» Cumhurbaşkanları, vazifelerinden dolayı, vatan hıyaneti hariç mesul edilemezlerdi. Fakat hâdise bir cinayetti. Cinayette İsmet İnönü methaldar bulunursa milletvekili olarak teşrii masuniyeti kaldırılır ve cezalandırılabilirdi. Formül çok beğenildi ve takdir edildi. Tahkikat teklifi kabul olundu. Bunu isteyenler arasında Hür. P. Diyarbakır milletvekili Mustafa Ekinci de vardı. Tahkikatı Dr. Sarol ve arkadaşları hakkındaki tahkikatı yapan komisyon yapacaktı.

Böylece İsmet İnönü, cinayet ithamı altında Meclis tahkikatı mevzuu ,oluyo,rdu. Haber, ertesi gün, bütün "vatan sathı"nda tarifi gayrı kabil akisler uyandırdı.

Demokrasi

Yasak!

Geçen haftanın sonunda Ankarada, Çankayanın tepesinde bir evde yapılan -bütün hazırlıklar boşa çıktı. Evin sarışın, zarif, çekik gözlü hanımı o kadar uğraşmıştı.. Zevci -Feyzi Lûtfi Karaosmanoğlu- 120 kişilik bir yemek vermek istiyordu. Hür. P. il başkanları toplanmak üzere Ankaraya gelmişler, fakat siyasî toplantılarına Ankara valisi Cemal Göktan müsaade etmemişti. İleri sürdüğü sebep şuydu: İl başkanlarının istişari toplantısı Hür. P .tüzüğünde yer almamıştı, bu bakımdan toplantı tüzük dışı bir top-

Bir Karar Hakkında

Eskişehirde üç çocuğu ciple esip öldüren, sonra da kaçan bir Amerikalı asker 600 dolar para cezasına mahkûm edilmiş bulunuyor. Memleketimizde toplanan bir Amerikan divanı harbinin suçluya verdiği bütün ceza bundan' ibarettir. Askerin kaza sırasında "vazifeli" bulunduğu, bağlı olduğu Amerikan makamı tarafından verilen bir vesikayla tevsik edilmiş, bunun üzerine mevcut anlaşma gereğince asker yüksek rütbeli Amerikan subaylarından kurulan mahkemede muhakeme edilmiş, gene Amerikalıların raporlarına istinaden cibin frenlerinde bozukluk görüldüğü bildirilmiş, bundan dolayı askerin beraatına hükmolunmuş, fakat yaralılara yardım edecek yerde kaçtığı için 600 dolar ceza ödemesi kararlaştırılmıştır. Bu haberi pek çok kimse, geçen haftanın sonunda gazetesinde hayret içinde kalarak okumuştur»

Bize yardım etmek için tâ memleketinden kalkıp gelen Amerikalıların, vazifen bulundukları sırada işleyebilecekleri suçların Türkiyede kurulacak Amerikan mahkemesinde muhakeme olunmasını anlamak kabildir. Amerika ile bütün NATO devletleri arasında bu hususta tip andlaşmalar imzalanmıştır. Yardım yapanların bir takım haklar talep etmesini tabiî karşılamak lazımdır. Fakat andlaşmanın hükümlerine göre muamele yaparken alakalı mercilerin çok dikkatli ve son derece basiretli davranmaları en basit icaptır. Cezaların suçlarla mütenasip bulunması, tahkikatın tamamile tarafsız şekilde ikmali, sanıkların himaye gördüğü hissinin uyandırılmaması ve Türk umumî efkârının hislerinin rencide edilmemesi başlıca gaye sayılmalıdır. Mahkemede vazife görecek subayların kendilerini Amerikada işlenmiş, Amerikalıları mutazarrır etmiş suçların' duruşmasını yapan Amerikan hâkimlerinin yerine koymalarını, hükümlerini ona göre vermelerini, anlaşılması kolay fakat tasvibi imkânsız bir milliyetçilik hissine kapılmamalarını beklemek her Türkün hakkıdır. Zira her Türk, rıza ile verilmiş bir hakkın suiistimal edilmemesini ister. Bu, o hakkın tabiî karşılığıdır ve garantisidir.

Amerika ile Türkiye arasındaki dostluk. NATO'nun diğer bazı memleketleriyle. Amerika arasındaki dostluktan çok farklıdır. Amerikalıların bunu bilmemesine imkân yoktur. Oralardaki dostluk sadece devletler, yahut hükümetler arasında olduğu halde buradaki doğrudan doğruya milletler arasındadır ve Amerikan halkına karşı sevgi duyan bizzat Türk halkıdır. Bu muhabbet her vesileyle izhar olunmaktadır. Nitekim "Amerikan Dostluğu" da, C.H.P. iktidarı zamanında başlayıp D.P. iktidarı zamanında olduğu gibi devam ettiğine göre, partilerin Üstüne çıkmıştır ve bizim nazarımızda milletlerin malı haline gelmiştir. Uzun yılların, emeklerin ve güzel hâdiselerin neticesi olan bu dostluğun aynı şekilde devam etmesini sağlamak artık herkes için vazife haline gelmiştir. Aksi halde, gayretlere hakikaten yazık olur.

Türkiye kapitülasyonlardan çok çekmiş bir memlekettir ve bu mevzuda Türk milletinin hassasiyetini anlamak 'lâzımdır. Kaza hakkının gönül rızasıyla devrinin suiistimallere vesile vermesi bizleri çok üzecektir. Bu hakkı talep edip alanlar, buna lâyık olduklarını bize ispatla mükelleftirler. »Bir hâdise, iki hâdise, üç hâdise arka arkaya gelir, bakarsınız üzerine o kadar titrediğimiz "Amerikan Dostluğu" Fransadaki yahut İngilteredeki "Amerikan Dostluğu"ndan farksız hale düşer. Arzulananın bu olmadğı aşikârdır. Ara bozmak için en ufak fırsatları bekleyenlerin ellerine kocaman silâhlar vermemek herkes için birinci gaye olmalıdır.

Bunu unutmamalıyız.

lantıydı, demek ki Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri hakkındaki kanunun şümulüne giriyordu, o halde cevaz yoktu. Fakat il başkanları Ankaraya gelmişlerdi! Hiç olmazsa kendilerini ağırlamak gerekiyordu. İki defa lokantada yemek verilmişti Gidişlerinden evvel Genel Başkan kendilerini evinde misafir etmek istiyordu. Tertiplenen ziyafetin gayesi buydu.

Hür. P. nde bir ara, bunun için valilikten müsaade istenilip istenilmemesi hususu bahis mevzuu oldu. Fakat teklife herkes güldü. Gerçi lokantalarda verilen yemeklerde, emniyete mensup şahısların etrafta dolaştığı müşahede edilmişti. Ancak lokantalar nihayet umumi yerlerdi. , Polis de gelebilirdi, sivil de.. Üstelik memurların, siyasi konuşma yapılmamasına dikkat etmelerini anlamak kabildi; kanun hakikaten sıkıydı. Ama, evde verilecek ziyafet için izin. Doğrusu, buna henüz lüzum olmadığı kanaati Hür. P. mesullerinde mevcuttu. Yanıldıklarım anlamakta gecikmediler. "Ankara valisi Cemal Göktan" imzasını taşıyan resmi bir yazı ile vilâyet Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu adındaki vatandaşın evinde ziyafet veremeyeceğini alenen bildirdi. Valiliğe göre Fevzi Lütfi Karaosmanoğlunun ziyafeti bir "muvazaa" idi. il başkanlarının toplantısı men edilmişti ya.. Şimdi Genel Başkan Ankaraya gelenlerin hepsini emniyet memurlarının giremeyecekleri evinde, üzerinde yemek de bulunan bir masa etrafında toplayacaktı... İşte bu, Cemal Göktanın telâkkisiyle, yasak olunan toplantıyı dolambaçlı bir yoldan yapmaktı. Böylece, evde verilecek bir hususi ziyafetin men edildiğine dair resmi Vesika Hür. P. nin dosyasına girdi. Bugünkü devrin hikâyesini ilerde yazacakların bahis mevzuu evraktan geniş istifade sağlayacağında zerrece şüphe yoktu. Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu valiliğin kararım protesto etti. Fakat protestonun fiilî neticesi gazetelerde intişar eden bir beyanattan ibaret kaldı. Hür. P. Genel başkanı gayrıkanuni bulduğu bu kararın hesabını partisi milletvekillerinin Mecliste soracaklarım bildiriyordu. Doğrusu istenilirse Toplantılar ve

F. Lütfi Karaosmanoğlu

Ziyafet yasağı

Açıklama

AKİS Dergisinin 11/8/1956 tarihinde çıkan nüshasının beşinci sayfasındaki "İnönünün evine gelenlerin isimlerinin de Adalar Kaymakamlığına Heybeliada Komserliği tarafından bildirilmesi emrinin mevcudiyeti" hakkındaki iddia ve ona müstenit, yazı tamamile hilafı hakikattir. Tekzip olunur.

Adalar Kaymakamı
Salih Tanyeri '

Gösteri Yürüyüşleri hakkındaki kanunun son bir aylık tatbikatı pek çok sözlü soruya sebep olmuştu ve meselenin Mecliste ele alınması fayda verecekti. Hür. P. istizah takriri hazırladı.

Çeşitli anlayış

Hakikaten şu son bir ay, idare adamlarını pek müşkül vaziyetlerde bırakan bir çok hâdiseyle dolu olarak geçmişti. Bir il kongresine sadece delegeler alınmış, bir il kongresine herkesin girmesine müsaade olunmuştu; bir il kongresinde hatibi alkışlayan delegeler hakkında dava açılmış, bir il kongresinde hükümet komiseri alkışın serbest olduğunu söylemişti; bir ilde polis hasbıhal şeklindeki toplantıyı dağıtmış, bir ilde buna seyirci kalmıştı: Kasım Gülek el sıkmak suretile tezahürata vesile vereceğini ihtar eden vazifelilerin bu ikazlarına riayetsizlik sucundan altı ay hapse Ve bin lira para cezasına mahkûm edilmişti; bir yerde milletvekilleri dahî halkla temas ettirilmemiş, bîr yerde karışan olmamıştı; bir şehirde muhalefet mensupları geldiğinde bütün emniyet kuvvetleri seferber edilmiş, bir şehirde sadece emniyet müdürü vazifeli görünmüş, bir şehirde hiç kimse aldırmamıştı. Ne yapacağını bilen yoktu ve herkes kendi anlayışına göre kanunu yürütüyordu. Gerçi işin sonunda akıl İç İşleri müsteşarı Dilâver Argun'dan soruluyordu ama, onun da tavsiyeleri, talimatları, emirleri her zaman eş olmuyor, benzer hallerde değişik kararlar çıkıyordu.

Bütün bunlardan alınan netice basitti: Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri ile alakalı kanun çok aceleye gelmiş, bir takım boşlukları kalmış, bilhassa hakikî gayesinin ne olduğu anlaşılamamıştı. Adnan Menderes son tedbirlerin medenî memleketlerden alındığını bildirmişti. Fakat bunların öyle tatbikatları mevcuttu ki, bu hassalarının pek üstüne çıkmıştı. Eğer gaye memlekette bütün siyasî faaliyeti yok etmekse, bu neviden tatbikata ancak o zaman' müsamaha edilebilirdi. Gayenin bu olmadığı ise, Meclisteki müzakereler sırasında ifade olunmuştu. O halde, ne yapılacaktı? İşte, herkesin sorduğu sual buydu.

Zira politikacılar yurt içindeki dolaşmalarım bırakmak niyetinde görünmüyorlardı. Hattâ "siyasî turistler" artacaktı bile.. Bazı şahsiyetler yeni programlar hazırlamışlardı. İdare adamları bekliyorlardı. Nasıl davranacaklar, beldelerine gelecek politikacılara karşı ne muamele edeceklerdi ?

Kanunun tatbikatındaki birbirini tutmazlık en ziyade D.P. nin aleyhine oluyordu. En basit polis memurundan jandarma .neferine kadar her vazifelinin hareketi D.P. nin sevap ve günâh defterine yazılıyor, garip tatbikat vatandaşı düşündürüyordu. Lokantalarda masaların birleşmesinin, evlerdeki hususî ziyafetlere karışılmasının kanun icabı olduğuna inanmak kolay değildi.

Dilâver Argun
Marko Paşa

Allahtan ki Meeclise bir çok sözlü soru verilmişti ve bunların ele alınması ışık yerine geçecekti. Fakat asıl alâka. uyandırıcı müzakerelerin D.P: grubunda cereyan etmesini beklemek lâzımdı. Ne var ki onların tafsilâtı gazetelere aksetmeyecekti. Bakınız, Basın Kanunundaki tadilâtın o maddesi son derece, ama son derece sarihti.

Cemal Göktan
Bir kanun anlayışı

D. P.

Gene 2800 ler

Bu haftanın başında, seçmenleriyle temastan Ankaraya dönen bir milletvekili Ankara Palasın bahçesinde arkadaşının kulağına eğildi ve:

.'"— Ne dersen de, halkın hâlâ Üzerinde en ziyade hassasiyetle durduğu meselelerin başında milletvekilleri ödenekleri geliyor" dedi.

Hemen hemen aynı esnada, Ankaraya hayli uzak bir köşede - Menemende- bir parti kongresinde söz alan delegelerden biri milletvekilleri ödeneklerinin kısılmasını istiyordu. Ucuzluk var deniliyordu, fiyatlar indiriliyor, kârlar ayarlanıyordu. O halde milletvekilleri maaşları da azaltılmalıydı. Milletvekilleri ucuzluğu hissetmiyorlar mıydı? 2800 lira hakikaten çoktu. İşin en güzel tarafı, kongrenin Muhalefet partilerinden birinin değil, D.P. nin kongresi olmasıydı..

Meclisin bir aylık devresinde pek çok milletvekili seçmenlerinin aynı sualine maruz kalmıştı:

"— Madem ki ucuzluk var, siz de 2800 lerinizi indiriniz"

Nitekim bu temaslarından, edindiği intiba iledir ki Burdur mlletvekili Fethi Çelikbaş Meclise böyle bir teklif yapmıştı. Menemen kongresinden anlaşılıyordu ki Demokrat Partililer de milletvekilleri maaşını çok buluyorlar ve indirme yapılmasını istiyorlardı.

Alâka uyandıran kongreler

Gazeteler Muhalefet liderlerinin seyahatlerim ve onların bulundukları kongreleri takipten İktidar partisi toplantılarına ayıracak vakit bulamıyorlardı. Halbuki asıl alâka uyandıran sözler oralarda söyleniyordu. Gerçi bu kongrelere polis veya jandarma müdahale etmiyordu, savcılar her kelimeyi dikkatle dinlemiyordu, kapılar bacalar da atkı sıkıya kapatılmıyordu. Fakat öyle zamanlar oluyordu ki kürsüden söylenilen sözler Muhalefet toplantılarında yapılan şikâyetleri bastırıyordu. Ne var ki bunlar, gazeteciler tarafından layıkı veçhile takip edilemiyordu.

Bazı Demokrat milletvekillerinin de şüphesiz müşahede etlikleri gibi, halkın bir takım klâsik dertleri vardı. Bunlar Muhalefet kongrelerinde de, İktidar toplantılarında da tekrarlanıyordu. Rejim meseleleriyle alâkadar olanlar Muhaliflerden ibaret değildi; D.P. ye samimi surette gönül vermiş bir çok vatandaş üzülüyor ve "böyle olmaması lâzım gelirdi" diye düşünüyordu. Gerçi radyo Basın, Toplantı ve Millî Korunma Kanunlarının çıkarılması üzerine devlet adamlarımıza çekilen telgraflar okumuştu. Bunlarda hep, tabîîmemnuniyet ifade ediliyordu. Fakat yurdu dolaşanlar, başka türlü düşünen vatandaşların, hem de Demokrat Partili Vatandaşların mevcudiyetini müşahede etmişlerdi. Basın Kanunun-

dan da, Toplantı Kanunundan da, Milli Korunma Kanunundan da derin şikâyetler mevcuttu. Hele Basın Kanunu ve Toplantı Kanunu, sebebi anlaşılmayan kanunlardı. Partinin Genel başkanı Adnan Menderes Basın Kanununu Meclisten geçirirken eski 6334 sayılı kanunla menedilemeyen ve tasvibi gayrıkabil olan, hakaret dolu neşriyattan örneklerin bir broşür, içinde toplanacağını bildirmişti. Fakat alâkalı daireler bu örnekleri her halde bulamamışlardı ki broşür aradan gecen .uzun aylara rağmen derlenememişti. Toplantı Kanununun tatbikatı ise ortadaydı. Millî Korunma Kanununa gelince bir ucuzlukla karşı karşıya kalındığı ortadaydı ve halk bundan memnundu. Fakat bazı ifratlara kapılınmış olması geniş kütleleri rahatsız etmekten geri kalmıyordu. Her halde bütün Demokratlar pembe gözlük taşımaktan uzak bulunuyorlardı.

Bir D.P. kongresi
2800'ler indirilmelidir

Menderesin sürprizleri

Bu haftanın başında Ahkarada, D. P. teşkilâtının şikâyetlerinden bahsedenlere bazı kimseler Menderesin sürprizler hazırladığını söylemek suretile mukabele ediyorlardı. Sürprizler Dış yardım mevzuunda bekleniyordu. Amerikanın vereceği paranın -iktisadi ve askeri yardım olarak- miktarının açıklanma zamanı gelmek üzereydi. Tahmin edilen rakkam 130 milyon dolardı. Bundan başka bazı Beynelmilel bankalardan borç temininin mümkün hale gelmesi ümidi mevcuttu. Nihayet NATO çerçevesi içinde dolar temin edecek siparişler alınması her zaman için muhtemeldi. Bunların anemiye müptelâ olduğu Muhalefet tarafından bildirilen iktisadımız için kan yerine. geçeceği, böylece,bütün dertlerin halledileceği, Adnan Menderesin güçlükten bir defa daha sıyrılacağı iddia ediliyordu. Bazı muhalif milletvekillerine bakılırsa bu sürprizlerin açıklanmasını müteakip müsaid bir konjonktür içinde umumî seçimlere gidilmesini.. beklemek hata olmazdı. Hattâ Meclisin yaz toplantısını buna bağlayanlar bile. vardı. Ancak bütün bunlar tahminlerden -fakat iyi haber alan çevrelerin tahminlerinden başka bir şey değildi.

Sürpriz var mıydı, yok muydu; bir şey söylenemezdi. Ama D.P. teşkilâtının sürprize ihtiyacı ortadaydı. Başbakan Adnan Menderes meşhur Adana ve Gaziantep nutuklarında da yakında müjdeler vereceğini bildirmişti; ifadesine göre "hayırlı haper"ler alacaktı. Sonra, Basın ve Toplantı Kanunları çıkmıştı. Menderesin o sözlerile bunları kastedmediği muhakkaktı. Teşkilâtın durumu, bunlara bağlı olacaktı ve bu hafta içinde Anadoludan gelenler D.P. hesabına o kadar nikbin davranmıyorlardı.

C. M. P.

Yalpa vuranlar

Bundan bir müddet evvel, -bu ayın başlarında bir salı günü, saat 17 sularında - Çorlunun Ahimehmet köyüne orta boylu, açık renk gözlü, az kalmış saçları kumral bir adam geldi. Köylüler böyle bir misafirin geleceğini biliyorlardı, hazırlıklıydılar. Adamın adı Abdurrahman Boyacıgillerdi. Abdurrahman Boyacıgiller C.M.P. Genel Sekreteri sıfatını taşıyordu ama, hem bu mevkiin C. M.P. içinde, politik bir ehemmiyeti yoktu - bu, bir nevi başkâtiplikti ve meselâ C.H.P.'de Kasım Gülek'in işgal ettiği mevki ile münasebeti mevcut değildi, hem de bahis mevzuu zat kendisinin 45 gün izinli olduğunu ilân etmiş, seyahate öyle çıkmıştı.

Köylüler Ankaradan gelen misafirlerine karşı iyi davrandılar. Bilhassa C.H.P. mensupları, partilerin kısmen de olsa işbirliği yaptıkları şu sırada C.M.P. Genel Sekreterini karşıladılar ve ağırladılar. Köyde C.M.P.li vardı ama, bunların sayısı öylesine azdı ki bir C.M.P. ocağı dahi kurulamamıştı. Zâten Anadolunun pek çok yerinde olduğu gibi köy halkı başlıca iki büyük parti - C.H.P. ve D.P. arasında taksim olmuştu ve son hâdiseler C.H.P.yi içten içe kuvvetlendirmişti.

Abdurrahman Boyacıgiller'i, polis ve jandarma ekibi takip etti. Köylüler, daha çok alâkalandılar. Fakat C. M. P. lileri bir yerde konuşmak için toplayan Genel Sekreterin ilk sözleri soğuk bir duş tesiri .yarattı. Genel Sekretere göre Türkiye'nin en kuvvetli partisi C.M.P. idi. D.P. çökmüştü, C.H.P. liler mısır tarlasından birer koçan gibi çekilmeli ve C.M.P.ye alınmalıydı. Kasım Gülek kendisine karşı yapılanlardan korkmuş ve Karadeniz seyahatini yarım bırakmıştı. Hakikî muhalefeti C.M.P. temsil ediyordu. Şu köşede duran polis ve jandarma ekibi de C.H.P. devrinden miras kalmıştı.

Köy halkı bu konuşma duyulunca şaşırdı. Gazetelerde partilerin işbirliği yolunda olduklarını okumuşlar ve memnun da kalmışlardı. Halbuki, işte başketten gelen bir partili başka şeyler söylüyordu. Genel Sekreter veda edip gitti. En fazla kızan C.H.P. lilerdi. Misafirle onlar meşgul olmasalardı, Abdurrahman Boyacıgilleri bir kaç kişiden ibaret kalabalık karşılayacaktı. En fazla sevinen ise, D. P.liler oldu.

Kongreye hazırlık mı?

Genel Sekreter bütün Trakya seyahati boyunca aynı şeyleri tekrarladı. Her gittiği yerde, işbirliğinin aleyhinde bulunuyor, C.M.P. nin en kuvvetli parti olduğunu söylüyor, C. H.P. den ve Hür. P.nden aklı olanın C.M.P. ye geçeceğini ileri sürüyordu. Bir çok yerde köylü, orta boylu adamı bıyık altından gülerek dinledi. Zira "Türkiyenin en kuvvetli partisi" daha kendi köylerinde ocak açamamıştı, Buna mukabil D.P. nin ve C. H.P. nin ocağı faaliyetteydi. Maamafih başkentten gelen misafirin sözleri, partilerarası işbirliği mevzuunda ehemmiyetli görülüyordu. Genel sekreterin geçtiği yerlerde, bilhassa C.H.P. liler derhal soğuk tavır takındılar. Kendi partileri aleyhinde konuşan bir zatı elbette ki normal misafirperverlik hudutlarının dışında hararetle karşılayamaz, uğurlayamazlardı. Parti değiştirmeğe gelince, C. H.P. den C.M.P. ye adam almak sadece, hayaldi. Buna mukabil D.P. saflarından ayrılanlar olabilirdi ama, onlar da doğrusu orta boylu adamın sözlerine fazla kulak verir görünmüyorlardı. Bir çok D. P. linin gönlü Hür. P.ndeydi, kendi partisinde işle-

rin düzeleceği hususunda henüz son ümidini kâybetmemişti mesela Köprülü' kozunun kırılmasını bekliyordu-, fakat ayrılmak zorunda kalırsa muhtemelen o tarafa kayacaktı. Maaimafih Ç.M.P.' de kendi ölçüsünde bir gelişme kaydetmiyor değildi ama, müşterilerini Muhalefetten değil İktidardan çekiyordu.

Abdurrahman Boyacıgiller'in seyahati iki haftadan fazla sürdü. Orta boylu adam bu haftanın başında İstanbula döndü. Fakat gazeteler kendisiyle fazla alâkadar olmadılar. Genel Sekreterin bir âdeti vardı: Suallerini de, cevaplarını da bizzat yazdığı mülakatlar hazırlar ve bunları gazetelere gönderirdi. Nitekim seyahatinde yaymak istediği fikirleri, seyahatinde edinilmiş intibalarmış gibi gazetecilere verdi. İddiasına göre, C. M.P. teşkilâtı işbirliğine tamamiyle aleyhtardı. Kendi başına hareket etmek istiyordu. İşbirliğinin tahakkukuna imkan yoktu. Parti liderlerini teşkilât tasvip etmiyordu. Bundan, teşkilâtın kimi tasvip ettiği tabii anlaşılıyordu: Abdurrahman Boyacıgilleri!, Böylece Genel Sekreter köylerde "başkentten gelen misafir", İstanbulda "köyleri dolaşmış adam" olarak konuşuyor ye sözlerinin bir temeli bulunduğu hissini uyandırmak istiyordu.

İşin doğrusu şuydu ki, C.M.P. nin büyük kongresi yaklaşıyordu.

Hizip meselesi

Abdurrahman Boyacıgiller partilerarası münasebet bahsinde ikinci plânda kalmıştı. Bunun üzerine Genel Sekreterlik payesinin gölgesinde, fakat şahsı adına konuştuğunu belirterek işbirliğinin aleyhinde bir beyanat yapmış - sualleri de, cevapları da kendi tarafından hazırlanmış malûm beyanatlardan -, ondan sonra da "işbirliğine muhalif" hizbin sözcüsü vaziyetine kendisini sokmuştu. Büyük kongrede de aynı rolü oynayacağından şüphe yoktu. Zira C.M.P. içinde böyle bir hizbin mevcudiyeti muhakkaktı. Bir çok dar görüşlü partili, Muhalefetin bir nevi beka mücadelesi yaptığını unutarak tahtayı kendi tarafına yontmak gayesi güdüyor ve hikâyeleri, nükteleri, nihayet fantasmagorik şahsiyetiyle Bölükbaşı'nın topladığı alâkayı kuvvet delili olarak alıyordu. Halbuki bizzat Boyacıgillerin on beş günlük seyahati sırasında nasıl karşılandığım ve seyahatinin ne kadar az akis yaptığını müşahede etmek Bölükıbaşının prestiji ile partinin prestijini ölçmenin hata olacağını ispata yeter de artardı bile.. C.M.P. unutuyordu ki C.H.P. ve Hür. P. aralarındaki.işbirliğini sıklaştırır da meselâ bir Daimi Müşterek Komite kururlarsa Muhalefetin patentini kolaylıkla alabilirler. C.M.P de bir İkinci Köylü Partisi haline düşebilirdi. C.M.P. parti olarak büyük bir inkişaf kaydı imkânını şu anda avuçlarında tutuyordu ve bu şansın bazı hatalı görüş sahibi politikacılar yüzünden kaybı hakikaten esef verici olurdu. Antidemokratik bulunan gidişe karşı kurulan cephede vazife alacak yerde Öteki muhalif partilerle didişen bir C.M.P kısa zamanda gözden düşer, unutulur, unutulmamak için her çırpınışı onu ister istemez D.P. nin kucağına atar, sonra onu Bölükbaşı bile kurtaramazdı.

Erzurumdan gelen ses

Genel Sekreterin beyanatının ertesi gün Erzurumdaki C.M.P. kongresinden gelen aynı tondaki ses, bu yüzden alâka çekiyordu. Orada da bazı delegeler işbirliğinin aleyhinde konuşmuş, söz alan Ahmet Bilgin ise "akıntıya uymak"ı daha politik bularak onlara katılmıştı. Halbuki Ahmet Bilgin Ankara'da yapılan üçlü temaslarda işbirliğinin C.M.P. dahilindeki taraftarlarından olduğu hissini uyandırmıştı. Kongrede delegelere bunun lüzumunu anlatmaya çalışacak yerde, "evet, hakkınız var" diye kendine göre kurnaz davranışı aslında büyük bir taktik hatasıydı. Ahmet Bilgin' söyle demişti: "İşbirliğini bazı maksatlarla propaganda vesilesi yaparak zaman zaman ortaya atan şahıslara rastlıyoruz. Bunlara ehemmiyet verilmemelidir. Hür. P. li ve C.H.P. lilerden bizim fikrimizi benimseyenler varsa, partimizin kapısı dalma onlara açıktır".

İşbirliğinden bahsedenler... Bunu söyleyen, Müşterek Üçlü Tebliğin altında imzası olan Ahmet Bilgindi. Hür. P. lilerle C.H.P. lileri davet ise, doğrusu pek hoştu. Zina bir defa aradaki kapı açılırsa akıntının ne taraftan ne tarafa olacağını Ahmet Bilgin pek kestirmişe benzemiyordu.

Beklenen kongre

Bu keşmekeş gösteriyordu ki C. M. P. nin Büyük Kongresi heyecanlı fa tartışmalı geçecek, fakat partinin istikbalile sıkı sıkıya ilgili olacaktır.

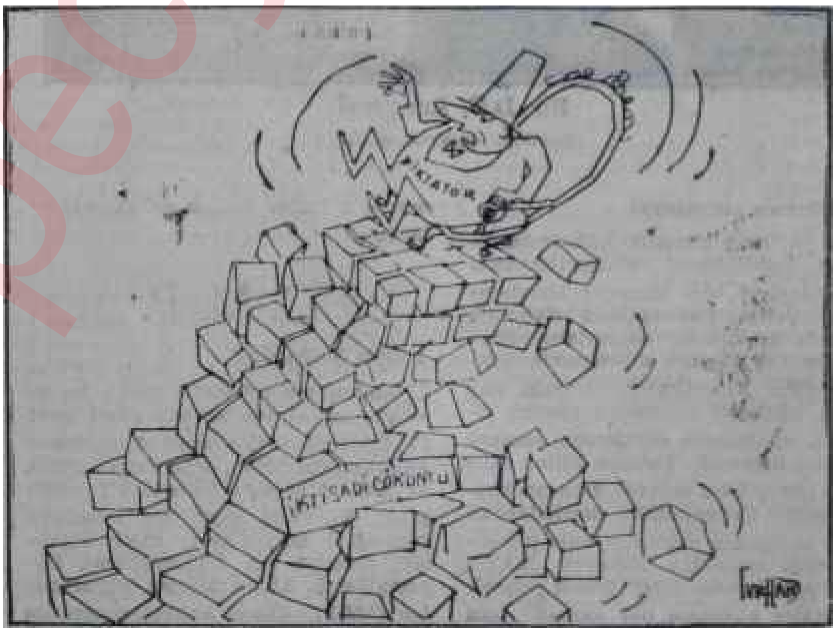
Dış Politika

Londra yolunda

Bu satırların yazıldığı sırada İstazbuldan kalkan bir tayyarenin içinde beş kişi başlarım arkaya dayamış, düşünüyordu. Bu beş kişiden biri, Dış İşleri Bakanlığı Umumi Kâtibi Muharrem Nuri Birgiydi. Diğer dördü, Süveyş mevzuunda Londrada toplanacak konferansta heyetimizi teşkil edecek olan hariciyecilerdi. Heyetin teşekkülü, bütün yükün Muharrem Nuri Birginin omuzlarında olacağını gösteriyordu. Dış İşleri Bakanlığı Umumî Kâtibi şimdiye kadar bir çok mühim toplantıda hazır bulunmuştu; fakat hepsinde ikinci plânda kalmış ve yıldızlığı başkalarına bırakmıştı. Hattâ o yıldızların ipini çektiği zaman bile.. Şimdi, ilk defa olarak böylesine hayatî bir beynelmilel konferansta delegasyonumuza başkanlık edecekti. Nitekim arkaya dayanmış başlar içinde Süveyşle meşgul olan, onun başıydı. Heyette müşavir sıfatıyla Siyasal Bilgiler Fakültesi Devlet Umumî Hukuku Doçenti Suha Merây vardı.

Bu haftanın başında İstanbulda bulunan Adnan Menderesle heyetimizin başkanı arasında iki mühim görüşme cereyan etmişti. Konferansta müdafaa edeceğimiz tez, o görüşmeler şırasında son rötuşları da yapılarak ortaya çıkarılmıştı. Doğrusu istenilirse bu tez, "rigide" bir tez değildi ve hâdiselerin seyrine göre Tür-

ATATÜRK'TEN VECİZELER. No: 4

SİYASİ, ASKERİ MUZAFFERİYETLER NE KADAR BÜYÜK OLURSA OLSUNLAR İKTİSADİ MUZAFFERİYETLER İLE TETVİÇ EDİLMEZLERSE KAZANILAN ZAFERLER PAYİDAR OLAMAZ.

K. ATATÜRK

BİR REJİMİN ESASI

Yusuf Ziya ADEMHAN

Rejim bahsinde nereden başladığımız, nereyi geçtiğimiz, nereye geldiğimiz ve şimdi nerede bulunduğumuzu anlamak için zaman zaman eski gazeteleri karıştırmak faydalı' oluyor. Sene 1949... Demokrasi hayatına girişimizin üzerinden sadece üç sene akıp gitmiş. Gene böyle sıcak bir ağustos günü. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Ege bölgesinde seyahatte. Vatandaşlarla, idare adamlarıyla temas ediyor. Vatandaşlara tavsiye ettiği, birbirlerine karşı dostluk göstermeleri; idare adamlarına tavsiye ettiği, herkese eşit muamele yapmalarıdır. Günlerden bir gün, Cumhurbaşkanının karşısına bir adam dikiliyor. Hâdise İzmir'de cereyan etmektedir. Adam, İnönü'ye diyor ki:

"— Sayın Cumhurbaşkanı, sizden bir ricam var. Diyorlar ki, İsviçre bankalarına para yatırmışsınız, Amerika'da çiftlikler satın alarak kardeşlerinizin üzerine yapmışsınız. Millet basurunda sizden soruyorum. Ne dersiniz ?"

İnönü gülümsüyor. Gerek bu vatandaşa, gerekse orada bulunan halka bu iddiaların tamamile uydurma olduğunu söylüyor. Fakat bununla da kalmıyor. Refakatinde bulunan Anadolu Ajansı muhabirine bir de beyanat veriyor. Beyanat şudur: "İzmirli saf vatandaşın işittiği propaganda diğer birçok vatandaşların da kulağına gelmiş olabilir. Bütün memlekete ilân ediyorum ki, bu sözlerin hepsi yalandır. Bütün memleketin bilmesini istiyorum ki Amerika'da ne benim, ne kardeşlerimin bir metre arazimiz yoktur. İsviçrede bir frank param yoktur. Memleket dışında her hangi bir bankada, her hangi bir müessesede para olarak ve Türkiye dışında her hangi bir ülkede bir dönüm arazi kıymetinde varlığım mevcut değildir". İnönü'nün üslûbunu tanıyanlar için bu beyanatın bizzat kendi kaleminden, çıkmış olduğunu anlamak son derece kolaydır.

Evet, sene 1940.. Demokrasi hayatına girişimizin üzerinden sadece üç sene akıp gitmiş. Suali soran, basit bir vatandaş. Sualin muhatabı Cumhurbaşkanı İsmet İnönü.

İzmir'de cereyan eden hâdise bir Batılıyı ne 1949 da şaşırtırdı, ne 1906 da şaşırtabilir. Biz hem 1949 de şaşırmıştık, hem de 1956 da şaşırıyoruz. 1949 da, bir vakitler Milli Şef diye bilinen ve karşısında bugün kahraman payesini kendisine veren pek çok kimsenin titrediği İsmet İnönü'den İzmirli vatandaş hesap soruyor. O vatandaşı polisler yaka paça alıp götürmüyor, karakol karakol süründürmüyor, kimse döğüp söğmüyor, böylesine "hürmetsiz" bir sual sorduğundan dolayı mahkemeler onu senelerce hapse mahkûm etmiyor. Hayır! Cumhurbaşkanı vatandaşın istediği izahatı verdiği gibi, üstelik cevabını Anadolu Ajansıyla da memlekete yayıyor. İsmet İnönü için mesele basittir: Sualin hürmetsizlik ifade eden bir tarafı yoktur. Kanaatince Demokrasi, en basit vatandaşın dahi, en yüksek mevki işgal eden kimseden hesap sorabildiği rejimdir. Muhavereyi Anadolu Ajansının yaymasının bir de başka mânası vardır. Bu, bir teşviktir. Vatandaş görüp anlasın ki isterse Cumhurbaşkanını dahi sığaya çekebilir ve cumhurbaşkanı sorulanların cevabını vermekle mükelleftir. Gizli bir şeyi olmayacak, her şeyi acık bulunacaktır.

1949 da memleketin başında bulunan ve millete Demokrasiyi böyle belleten bir adamı millet başka türlü tanıdığından dolayı elbette ki hâdise herkesi şaşırtmıştı.

Şimdi, tekrar şaşıyoruz. Demek ki biz, bu neviden suallerin açıkça sorulduğa, açıkça cevaplandırıldığı bir devreden geçmişiz. Bir devre ki, İzmirdeki hâdise üzerine hiç kimse böyle yalan haberlerin, isnatların, iddiaların, iftiraların yayılma yolu olan siyasî toplantıları men için tedbir düşünmemiş, hiç kimse bunları tekrarlayan basın için daha şiddetli kanunların şampiyonluğunu yapmamış, hiç kimse artık Cumhurbaşkanı İnönü'nün yanına yaklaşmak bir yâna, oturduğu Çankaya köşkünün- civarına gazeteci sokmamayı tavsiye etmemiştir. Esası olmayan şayialardan, alnı açık kimselerin korkusu olamıyacağı prensibi demek kabul edilmişti. Bu prensibi benimseyenlerin başında da bizzat Cumhurbaşkanı geliyordu.

Hakikaten o uydurmalar, İsmet İnönü'ye hiç bir zarar vermemiştir. İsmet İnönü iktidardan ayrıldıktan sonra evine çekilmiş ve o zaman herkes görmüştür ki sabık Cumhurbaşkanı hiç de iddia olunduğu gibi "Karun kadar zengin" değildir. Bir müddet sonra işi daha derininden tetkik edenler Amerika'da arazi, İsviçre bankalarında para bir kenara, İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı emekli maaşı ve milletvekili ödeneğinden başka ayda bir kaç yüz lira - evet, bir kaç yüz lira - geliri ancak vardır. Ama sabık Cumhurbaşkanı, parayla ölçülmeyen başka bir şeye maliktir: Milletinin bitip tükenmez hale gelen sevgisi ve emniyeti.

İsmet İnönü bugün, dün öyle davrandığından dolayı el üstündedir. Dün öyle davranabilmişse, kendisine, hayatının temizliğine ve alnının açıklığına, memlekete yaptığı büyük hizmetlerine güvenebildiğindendir. Senelerce tek parti rejimiyle idare edilen bir memlekette, en yüksek mevkilerde bulunanlar, mevkilerini kaybetmek tehlikesini çok. güçlükle göze alabildiklerinden dolayıdır ki "Türk Tecrübesi" dünyada bu neviden tek tecrübedir.

Şimdi merak uyandıran, o **İzmirli** saf vatandaşın 1956'da nerede olduğudur. Türkiye için mesele budur. Eğer o vatandaş rejimin emniyetini sadece ve sadece iş başındakilerin zihniyetine bağlı buluyorsa; hakiki emniyetin, hakiki teminatın bizzat kendisi olduğunu bilmiyorsa İsmet İnönü'nün 1949 yılı yazında Ege'de sarfettiği emekleri boşa gitmiş demektir. O vatandaş ortadan kaybolmuşsa, cemiyete üzülmemek elde değildir. **Zira** Demokrasiyi, demek ki anlamamışız ve demek ki 1947 ile 1952 arasındaki mesut devir sadece mesuliyet **mevkii** işgal edenlerin eseriymiş. "

Halbuki böyle olmaması lâzım gelirdi. İzmirli saf vatandaş, memleketin bir klişesinden başını kaldırmalı ye murakabe vazifesini yapmalıdır. Bugün pek çok kimsenin dudaklarında soracak bir sual hazır beklemektedir. Bunlar mutlaka sorulmalıdır. Gösterilmelidir ki millet hâdiseleri yakından takip etmektedir ve memleket işlerine karşı alâkası 1949 da ne ise, bugün de aynıdır.

Elbette, bu işin 1949 da bugünden daha kolay olduğuna gazete koleksiyonları şahittir. Bugün kırılmış duran kalemler, o tarihte' şimşekler' yağdırıyorlardı, İzmirdeki gibi vatandaşlar Cumhurbaşkanının karşısına çıkıyor ve ondan hesap soruyorlardı; ve Cumhurbaşkanına hürmetsizlikten dolayı salkım salkım insan mahkemelere sevkedilmiyordu.

Eğer bugünkü iktidarın mensupları arasında dünkü iktidarın **işte** böyle davrandığı için düştüğüne, kendilerinin o "hata"ları yanmamak suretiyle düşmiyeceklerine manan varsa bu zevatı intihana davet etmek isteriz. Öyle düşen, gergin çarşafın üzerine düşer: Tekrar yükselmek için hız alır. Böyle düşen, betona düşer: Bir daha kalkmaz.

kiyeden yeni talimat alınacaktı. Konferansın bizim için büyük ehemmiyeti bizim Süveyş Kanalıyla olan alâkamızdan ibaret sayılamazdı. Süveyş Kanalı bir su yoluydu; biz de bir su yoluna. Boğazlara sahiptik. İki meselenin husussî maksadlarla birbirine karıştırılması sürpriz sayılmamalıydı. Süveyşin statüsü görüşülürken bilhassa bize fazla dost sayılmayacak devletlerin Boğazların adını ağızlarına almaları ihtimaline karşı hazırlıklı bulunmalıydık. Gerçi bu mevzuda bizim görüşümüz açıktı ve senelerden beri aynı tezi müdafaa ediyorduk. Nitekim Başbakanla heyet başkanı arasında İstanbulda yapılan müzakerelerde bu ihtimal gözden uzak bulundurulmadı.

Meselenin kendisine gelince, Türkiyenin nazik durumda olduğu şüphesizdi. Bağdat paktındaki müttefiklerimizden bir tanesi İngiltere- Nasırın hareketinin aleyhindeydi, iki tanesi -Irak ve Pakistan- onu destekliyordu. Biz ne yapacaktık? Arabulucu rol oynamak istememiz muhtemeldi; ne var ki Mısırla ve konferansa katılacak tarafsız blokla münasebetlerimiz bizi o bakımdan avantajlı bir vaziyete sokmuyordu. Batılıları hararetle desteklememiz de düşünülemezdi; zira husus! vaziyetimiz inisiyatifimizi kesecek mahiyetteydi. Kanal şirketinin" devletleştirilmesi ile Kanalın statüsünün tayini arasında fark vardı. Bunların birincisini bazı şartlar altında haklı görmemek Atatürk Türkiyesi için kabil değildi. Buna mukabil statü bahsinde batılı devletlerin yanında bulunmamız da klâsik dış politikamızın bir icabıydı.

İşi nisbeten kolaylaştıran cihet Amerikanın da ortada bir vaziyet alması ve meselesin usûlü dairesinde hallim ister görünmesiydi. Bu devam ettiği takdirde Muharrem Nuri Birginin başkanlığındaki heyetimizin Amerikalılarla işbirliği yapması akla en yakın gelen ihtimaldi. Fakat müzakereler bizim tarafımızdan çok ustalık, çok elastikiyet, çok manevra kabiliyeti ve gerektiğinde büyük metanet isteyecekti. Bu satırların yazıldığı andan itibaren dünyanın gözü Londraya çevrilmişti.

Protokol

Tekzibi tekzip

Bu haftanın başında İstanbul gazetelerinden bâzılarını okuyanlar, Dış işleri Bakanlığı Protokol dairesi idare edenlerin fena halde kızmış olduklarını anlamakta güçlük çekmediler. Zira bu dairenin başında bulunan Bay Mardin bahis mevzuu gazetelere öyle bir tekzip göndermişti ki, yenir yutulur şey değildi. Hiddeti celbeden gazeteler Yeni Sabah, Vatan ve Tan idi. Bunların kabahati, Hilton otelinde Libya Kralı şerefine verilAiif bir ziyafetten bahsetmeleriydi. Aslına bakılırsa, havadis öyle mühim de değildi. Meselâ Yeni Sabah'ta denilen şundan ibaretti:

"Libya heyetinin resmî ziyaretinin

Muharrem Nuri Birgi

Baş

bittiği dün gece Hilton Otelinde 500 kişilik bir ziyafet verilmiştir. Hilton otelinin açıldığı tarihten bu yana, 14 ay zarfında tertip etmiş olduğu ziyafitlerin en muhteşemi olan bu ziyafette, Lâlezar salonu iki Devlet reisine tahsis edilmiş ve oradaki büfede içki olarak İskoç Viskisi, Beyaz, Siyah şarap, Bira ve limonata ile domates suyu ikram edilmiştir. Hilton otelinin antresinde ağırlanan diğer misafirlere de yemek olarak, İstakoz, piliç. Mercan Balığı, buğulanmış Mersin balığı, dana kızartması, domuz söğüşü, börek, muhtelif salatalar, muhtelif dondurmalar, muhtelif pastalar, v.s. çıkarılmıştır. Toplantı 21.30 dan gece 1 e kadar devam etmiştir."

İşte, Bay Mardin'in ateş püskürmesinin sebebi bu masum havadisti.' Protokol Umum Müdürüne göre, gazeteler yazıyı kasdı mahsusla yazmışlardı. - Bu tâbir, son günlerde pek revaçtaydı-. Hususi maksat da, halka yanlış fikirler telkin etmekti. Bay Mardin bir de gazetecilik dersi vermekten kendini alamamıştı. Şöyle diyordu:

"Gazetelerin, gazetecilerin ve muhterem halkımızın gözü önünde olan bir ziyafeti bile böylece tamamile tahrif etmek mahsus maksadının. mevcudiyeti hakkında en küçük bir tereddüt dahi bırakmamaktadır. Sahih haber alma ve halka doğru haber vermekle mükellef olan gazetelerden bazılarının aslı olmıyan hâdiselerle muhterem umumî efkârı aldatmağa çalışmaları, cidden teessür verici pir haldir."

Bay Mardin'e göre, ziyafet adî bir ziyafetti ve alkollü içki de verilmemişti. 16 çeşitli yemekten bahsedilmesi ise "hilafı hakikat" idi. Protokol Umum Müdürü tekzibini şöyle bitiriyordu: "Bu acı ve ibret verici, tashih ve tekzibi yapmak ayrıda elem verici bir mecburiyettir".

Melodramatik eda taşıyan tekzibin neşrinden bir gün sonra, Yeni Sabah ziyafet vesilesiyle Hilton oteli müdüriyetinin çıkarttığı talimatnameyi aynen neşrediyordu. Talimatname şuydu:

"Majeste Libya Meliki şerefine
Büfeli Balo
Mr. Gibril Shallouf, Baş kâtip
500 kişi garanti
Cumartesi 11 Ağ. 56
Lobby - Lâlezar
21.30 - 1.00
MÖNÜ
Paris Usulü İstakoz
Piliç Söğüşü
Bütün Mercan Belvü
Kuzu Boyna Prenses
Rus Usulü Langust (Büyük karides)
Rozbif Jardinyer
Domuz Söğüşü (Jambon)
Ev Usulü Pate
Buğulanmış Mersin Balığı
Muhtelif Dolmalar
Karışık Salatalar
Meyveli Turtalar ve Pasta
Taze Meyvadan Kompostolar
Dondurmalar
Pöti Bör (Küçük pastalar)
Fransız Usulü Hamur İşleri
HUSUSÎ TALİMAT VE ORGANİZASYON :

1 — Lâlezarda Majeste Melik ve misafirlerini teşkil eden Türk Vekilleri için munzam küçük bir büfe kurulacaktır. Küçük bir Bar da kurulacaktır.

2 — Bütün Lobby (antre) kullanılacaktır ve öğleden sonra saat 15 den itibaren halka kapatılacaktır. Müzikli çay aşağıdaki terasta yapılacaktır. Portatif dans piştine belki ihtiyaç olacaktır.

3 — Orkestra 22.00 dan itibaren çalacaktır. Mikrofona ihtiyaç ola-

4 — Libya Elçiliği İskoç Viskiyi tedarik edecektir. Diğer yerli içkiler, Bira, Limonata. Domates suyu. Kırmızı - Beyaz Kavaklıdere Şarapları Büfede ikram edilecektir.

5 — Büfede sigara bulundurulacaktır.

6 — Çiçek dekorasyonu Miss Madsen ve Otelin çiçekçisi tarafından yapılacaktır.

7 — Türk Libya bayrakları ile dekorasyon Mr. Shallouf tarafından yapılacaktır.

8 — İngilizce ve Türkçe olarak yol işaretleri konacaktır. Çok mühim kimseler Lâlezarda misafir edilecekler.

9 — Vestiyer KLM Ofisinde kurulacaktır."

Yeni Sabah yazısını "evvelki gün vermiş olduğumuz havadisi tam ve diğer teferruatını haiz olarak vermek bizim için ayrı bir zevk ve şeref vesilesi olmuştur" diye bitiriyordu. Gazete hakikaten kibar davranmış ve ne acılıktan, ne ibretten, ne de elemden bahsetmişti.

Ama anlayana, sivrisinek sazdı!

YEMİN İHTİYACI

Aydemir BALKAN

Cenevre... Ağustos.

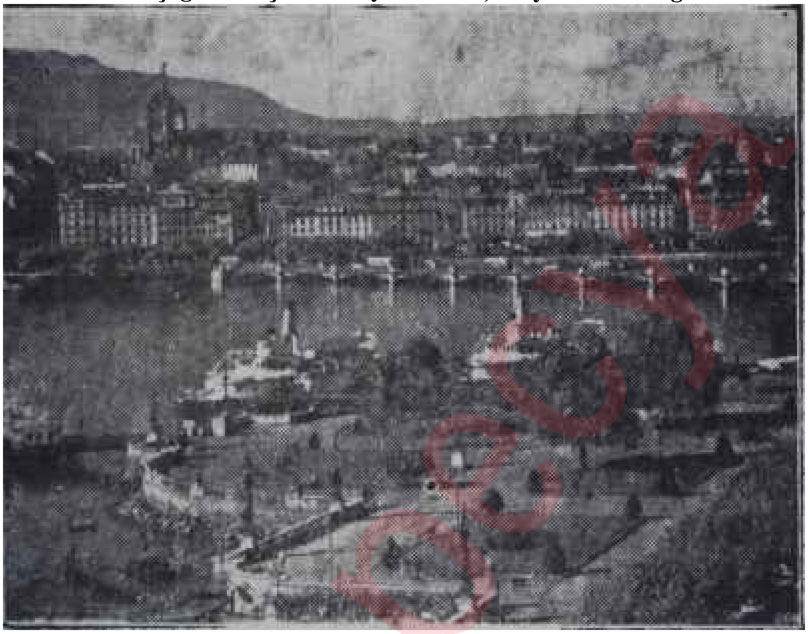
Biz, dağların ve vadilerin adamları, Köylüleri ve imparatorları aynı soydan yaratan' Tanrı hakkı için yemin ederiz ki..."

Bugünkü İsviçreyi yapan İsviçre Konfederasyonunun Anayasasın n hatları İm tarihi beyanname ile tespit edilmiştir. Beyanname bu çekici cümleyle başlar..

"...Köylüleri ve imparatorları aynı soydan yaratan Tanrı hakkı için yemin ederiz ki.."

Hayır, Fransa ihtilâli yıllarını düşünmeyiniz, daha gerilere, çok daha gerilere gidiniz.. Şu karanlık; bilinmez Ortaçağın gölgelerine varınız.. Beyannamenin tarihi, miladî 1291 yılıdır. Evet, İsviçrenin "Jakobin'leri Ortaçağın bu şuurlu köylüleri; bu dağların ve vadilerin adamları, Ortaçağın içinden, bugün, karanlık devrelerde bocalayan toplumlara ışıklı bir misal olmalıdırlar.

İsviçre köylüleri, onların oğulları, torunları, yüzyıllarca bütün İsviçre nesilleri bu yemine sadık kaldılar. İstilâlar, savaşlar eski Ve yeni zamanlar n bütün fırtınaları İsviçre toplumunu karşılarında azimli ve sapasağlam buldu. İsviçreliler iç ve dış bütün tehlikelere, iç ve dış bütün tiranizm tecrübelerine kaya gibi mukavemet ettiler. 1291 yemini hiç bir zaman yıpranmadı, her yıl yenileşti, kuvvetlendi. İsviçre demokrasisinin te el müesseselerini kuran, bu yemindeki sağlam ruh olmalıdır. Bu müesseseler hangileridir? Her yerde olduğu gibi: Üniversiteler, mahkemeler ve basın..

Cenevre'den bir görünüş

Hürriyeti hak edenlerin memleketi

lüleridir. "Konfedere"ler - beraberce yemin eden insanlar anlamına gelir - bugünkü İsviçrenin hür vatandaşları, yedi yüzyıl önceki bu siyasî şuurun mirasını toplayan insanlardır. İsviçrenin bugün bütün 'kuvvetini, bütün sarsılmazlığını yapan bu siyasî şuurun, bu topluma ait olma haysiyetinin köklerinin çok derinlerde, çok eskilerde olmasıdır. Bu müşterek yeminin anlamı, kollektivite'nin bugünkü siyasî ihtiyaçlarına çok yaklaşmaktadır.

İsviçre köylüleri, 1291 yılındaki bu yeminle, iş, toprak, çalışma haklarına, siyasî hürriyetlerine en sağlam mesnedi bulmuşlardır. İstibdada karşı hak ve hürriyetlerinin muhafaza ve idamesi için aralarında her türlü yardım, anlaşma ve dayanışmaya "yemin eden" İsviçre köydu.

Cenevre Üniversitesinin kapısında şu yazılar göze çarpar: "Bu bina, eğitimin bütün hürriyetlerin temel teminatı olduğunu bilen Cenevrelilerin kantonlarına hediyesidir".

İsviçre üniversitelerinin ilme ve ilmin değerine olan saygıyı telkin etmeleri için bu cümle kâfi bir garantiydi. Üniversiteler bütün vesayet' temayüllerini kolayca altettiler. Ne idare cihazları içinden bunları kontrolları altına almak isteyen avantüryeler, ne de eğitim elemanları içinden bu cihaza yaranmak isteyen düşkünler çıktı. İdari sınıftan iltifat bekliyen aydınlar, bakanlık peşinde kendi prensipleri ni çiğneyen ilim adamları İsviçre üniversitelerinden 'yetişmedi. Kürsü sandalyesinin devlet koltuğundan daha aziz, daha kutsal - olduğunu bilen İsviçreli âlimler günlük geçici politikacıları baş tacı etmeyi akıllarından bile geçirmediler.. Kürsülerinin şeref ve haysiyetini, . kendi şeref ve haysiyetleri gibi zaten ikisi de aynı kapıya çıkar - müdafaa ettiler. İsviçrenin bugünkü mükemmel aydın zümresi, profesörler, hâkimler, generaller, gazeteciler bu titiz dikkatin bu inatçı mücadelenin yetiştirdiği insanlardır.

Gerek kanton gerek federal bütün mahkemeler, elemanlarının yetişmesinden, tayin ve terfilerine kadar tam bir bağımsızlık içindedirler. Mesleklerine, makamlarına ve kanunlarına saygı evvelâ kendilerinden başlar. Onun için İsviçre yargıçlarının hepsine bir "Guillaume Tell" ruhu sinmiştir. Bu ruhta, bir gün önceki meslek arkadaşlarını kapıdan çeviren veya beyanatlarını sıkılmadan yalayıveren zavallı "aydın'ları bulamazsınız. Bu ruh, İsviçrede saatin yelkovanlarını geri çevirmeğe kalkışan manyakları, avantüryeleri hiç ama hiç bir zaman, yaşatmamıştır.

Tribüne de Lausanne veya Journal de Geneve ömürleri ikiyüz yıla yaklaşan dünya basınının itibarlı gazeteleridir. Fakat asıl itibarlarınn hikmeti yaşları değil, prensiplerine bağlılıkları, faaliyetlerindeki olgunluk olmalıdır. Bu sadakat vs olgunluk İsviçre basınında toplum için tehlikeli yardakçı ve dalkavuk bir zümre yaratmamıştır. Yıllarca iltifat bekledikten ve "hınk" dedikten sonra, suçlu ve zelil bir sükûta gömülüveren bir basını İsviçrede' bulamazsınız. Evvelâ övmeler, sonra susmalarla tehlikeli siyasî mantarlar yetişmesine sebep olan, avantüryeleri baştacı eden gazete kodamanlarına haralarda rastlayamazsınız. Bu her iki sınıf ta İsviçrenin ufkundan asırlardır geçmemiştir. Geçmiyecektir.

Zulme ve istibdada karşı birleşen İsviçre köylüleri bu yeminlerini 1291 yılı 11 Ağustosu gece yarısında imzaladılar. İsviçre, her sene milli bayramını bu gebe yarısından sonra kutlamağa başlar. Bu yıl da 11 Ağustos gecesi Cenevre ve Leman gölünü çeviren dağlardaki ateşler bu büyük yemini övdüler. Karanlık Ortaçağdan, memleketlerine hürriyetin, insanlık idealinin, toplum haysiyetinin kutsal ışığını getiren İsviçre köylüleri bunun için sahip oldukları hürriyete lâyıktırlar.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Süveyş

Konferansın arifesinde

Süveyş meselesini bir hâl tarzına (bağlamak maksadı ile İngiltere, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından tertiplenen Londra konferansı, okuyucularımızın şu satırları okumakta olduğu sıralarda çalışmalarına başlamış olacaktır. Bilindiği gibi, yukarda saydığımız Uç devletin geçen haftalar içinde buluşan Dışişleri Bakanları, başlangıçta, bu konferansa 24 devleti davet etmişlerdi. Bu 24 devletten 22 si daveti kabul etmiş, bir tanesi ise konferansa katılmayacağını bildirmiştir. Süveyş Kanalını devletleştirerek Süveyş buhranının çıkmasına yol açan Mısır ise, türlü vesilelerle Londra'ya gitmeyeceğini ihsas etmiş ve nihayet içinde bulunduğumuz haftanın başında konferansa katılmıyacağını açıklamıştır. Konferansa katılmayan diğer devlete gelince, bu devlet Yunanistan'dır. Yunanistan, Kıbrıs meselesi dolayısıyla kırgın bulunduğu İngiltere'nin başkentine gitmek istemeyerek yapılan daveti reddetmiştir. Bu red cevabında Yunanistan'ın son günlerde içine düştüğü hayal kırıklığının büyük payı vardır. Yunanistan, hele kendisi için hayati önemde olan Süveyş'in devletleştirilmesinden sonra, İngiltere'nin Orta Doğu'daki son basamağı olan Kıbrıs'ı elden çıkarmaya yanaşmayacağını pek iyi anlamıştır,

Mısır'a gelince yukarda da işaret ettiğimiz gibi, şimdiye kadar türlü vesilelerle Londra'ya gitmeyeceğini ihsas etmiş olduğu için Mısırın kararının menfi olacağına kimsenin, şüphesi yoktu. Ancak, Mısır'ın, kesin kararını açıklarken, birtakım karşı teklifler ileri sürmesi beklenmekte ve bu mukabil tekliflerin ne olabileceği merak edilmekteydi. Bazı yorumcuların kestirdiğine göre Mısır, kendisinin katılamadığı bir konferansın yetkisizliğini ileri sürerek meseleyi Birleşmiş Milletler'e götürecektir. Diğer bazılarına göre de, Mısır'ın yalnız Süveyş Kanalının değil, bütün su yollarının, bu arada Panama Kanalı ile Boğazların da hukukî rejimini görüşecek daha geniş çapta bir konferansın toplanmasını istemesi beklenmelidir.

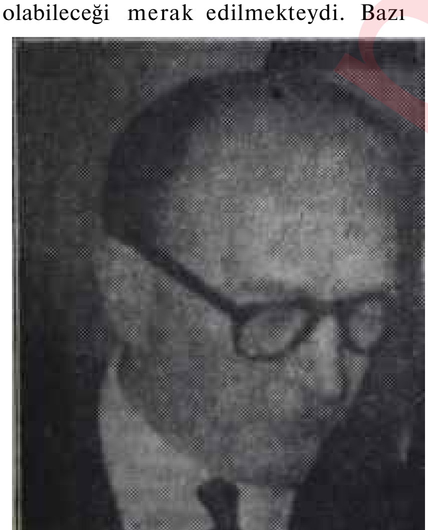
Mısır'ın bu teklifleri kendi başına mı, yoksa diğer bazı devletlerin yardımıyla mı hazırladığı da kesin olarak söylenememektedir. Alınan haberlere göre, Albay Nasır, kesin kararını açıklamadan önce, müteaddit defalar, Kahire'deki Amerikan, Rus ve Hindistan Büyükelçileriyle görüşmüştür. Amerikan Büyükelçisinin Nâsır'ı itidale davet ettiğine ve kendisine, Amerika'nın bu konuda kuvvete başvurmayı kabul etmeyeceğine dair teminat verdiğine şüphe yoktur. Yine muhtemelen, Amerikan Büyükelçisi, Nâsır'ı, bu konferansta alınacak kararların Mısır'ın egemenliği ile telif edilmeyecek kararlar olmayacağını da ikna etmeye çalışmıştır. Nitekim Washirngton'da hazırlanan ve geçenlerde açıklanan Amerikan plânında bu noktaya bilhassa dikkat edilmektedir. Bu plânda Kanalın devletleştirilmesi bir olup bitti olarak kabul edilmekte ve ancak Kanaldaki geçit serbestisi, bu serbestiyi tam bir güvenlik altına alacak bir teşkilât vasıtasıyla sağlanmak istenmektedir. Bu, milletlerarası bir teşkilât olup, masrafları çıkarıldıktan sonra elinde kalacak gelirden belli bir kısmını Musir hükümetine bırakacaktır.

Rusya ve Mısır

Nasır, kesin kararını açıklamadan önce Kahire'deki Rus ve Hindistan Büyükelçileriyle de görüşmüştür. Rusya'nın Mısır karşısındaki durumu, hiç şüphe yok ki, **gün** geçtikçe daha çok ehemmiyet kazanmaktadır. Başlangıçta Rusya'nın Mısır'ı, kelime nin hakiki manâsıyla, desteklediği sanılıyordu. Sonradan durumun **pek öyle** olmadığı **anlaşılmıştır.** Rusya, kendisine satmayı yüklendiği pamuğuna karşılık **Mısır'a** silâh vermeyi **kabul** ederken, Assuan Barajı için **gerekli** krediyi temin etmeye yanaşmamıştır. Zaten Nâsır'ı buhran **doğurucu** son kararını almaya sürükleyen en önemli âmil de bu kredinin ne bir yandan, ne de **diğerinden** temin edilememesidir.

Bir diktatör; i**tibarını** , kaybetmediği müddetçe iktidarda kalabilir. İtibarını kaybetmemek **için de baş** vurmayacağı çare yoktur., **Assuan** Barajını yapmak için verdiği sözü yerine getiremeyince, Mısır halkının gözünden düşeceğini pek iyi bilen Nasır kendine bu barajın yapılması için gerekli krediyi vermeyi kabul etmişken bundan vazgeçen Batılılara danbe indirirken, - Ruslara da dirsek çevirebilirdi. Nâsır'ın Batılılar kadar Ruslardan da hoşlanmadığı muhakkaktır. Ancak Nâsır'ı malî alanda boşa giden ümitlerine rağmen Ruslara bağlayan, Rusya'nın muazzam askeri potansiyeli ve bu potansiyelin Mısır'ın arkasında bulunduğuna dair Batılılarda uyanacak **intibaın** kendine temin edeceği geniş rahatlıktır.

Rusya nasıl son günlerde Nâsır'ı güç durumlarda bırakmışsa, Nasır'ın da şu sıralarda Ruslara öyle soğuk terler döktürdüğü de söylenebilir. Nasır elbette ki kendi arkasında olduğunu söyleyen bir devletin bu konferansa iştirak etmemesini isterdi. Sovyet Rusya'nın böyle bir konferansa katılmaması, göz önünde tutulursa, o konferansı kıymetten düşürmeye bir sebeptir. Rusya'nın ka-

Guy Mollet

J. Foster Dulles

Önce fikir beraberliği, sonra hareket..

Sir Anthony Eden

Süveyşte Mısır süngüsü
Şimdilik parlıyor

tılmadığı bir konferans, varılacak kararlar ne olursa olsun, dünyanın yarısınca tanınmayacak kararlara varmış sayılmaktadır. Londra konferansının da bu akıbete düşmesi şüphesiz Nâsır'a rahat bir nefes aldırırdı. Buna bakarak, Nâsır'ın Sovyet Büyükelçisinden Rusya'nın konferansa, katılmamasını istediği kolayca düşünülebilir.

Nâsır'ın, bu yolda bir isteği Sovyet idarecilerini en zor duruma düşürecek cinstendir. Bu konferans Sovyet Rusya'nın Orta Doğu meselelerinde söz sahibi olarak tanınmasını sağlayacak en büyük fırsattır. Yine bu konferansta, Sovyet Rusya, pek yakında Süresi bitecek Montreux andlaşmasının gözden geçirilmesini istemek için en elverişli zemini bulabilecektir. Bu bakımlardan Sovyet idarecileri, bir yandan Nâsır'ı gücendirmemek için gerekli tedbirleri alırken, diğer yandan da konferansa katılmak haklarını elde "tuttuklarını söylemeyi unutmamışlardır. Sovyet Rusya, konferansa katılacağını Mısır idarecilerine açıklarken her konferansın mutlaka bir neticeye var ması gerekmediğini de en büyük yetkiyle temin edebilecek durumdadır. Bu mevzuda hiçbir devlet Sovyet Rusya kadar tecrübeli değildir.

Konferansın arifesinde Mısır, Birleşik Amerika ve Sovyet Rusya'nın karşılıklı durumları böylece hülâsa edilebilir. İngiltere ve Fransa'ya gelince. Süveyş Kanalıyla Mısır'dan sonra en yakından ve doğrudan doğruya ilgili bu iki devletin başlangıçtaki durumunda hiçbir değişiklik yoktur. İngiltere ve Fransa bir yan-

NASIR KİME GÜVENİYOR?

Ağustos ayı başında patlak veren Süveyş hâdiseleri sadece diplomatların, siyaset adamlarının ve gazetecilerin değil, ilim adamlarının ve üniversite mensuplarının da alâkasını çekmekte, zihinlerini işgal etmektedir. Bizde üniversite mensuplarını gündelik politikadan uzak tutma gayretlerine mukabil, Batı âleminde günün hâdiseleri hakkında ilim adamlarının düşüncelerine, tavsiyelerine büyük ehemmiyet izafe edilmektedir. Bu zihniyetin tezahürüne Süveyş hâdiseleri vesilesiyle basında çıkan yazılarda bir defa daha tesadüf etmek mümkün olmuştur. Sütunlarının büyük bir kısmını -ehemmiyetiyle mütenasip olarak- Süveyş hâdiselerine tahsis eden Batı basınında üniversitelere mensup iktisat ve coğrafya âlimlerinin fikir ve mütalâaları yer almaktadır. Bunların içinde hükümetlerin takip ettikleri hareket tarzına uygun olanlar da vardır, bu tarzı yerin dibine batıranlar da.. Ama bu ilim adamlarını günlük politikaya girdikleri için ayıplamak, cezalandırmak kimsenin akımdan geçmez.

AKİS okuyucularının "Sience Po" da "Türk Tecrübesi" hakkındaki dersi dolayısıyla tanıdıkları Prof. Maurice Duverger de, memleketimizdeki meslekdaşlarından farklı olarak iç ve dış politika hadiseleriyle yakından alâkalanan ve fikirlerini basın vasıtasıyla halk efkârına duyurmayı vazife sayan bir ilim adamıdır. Bu sebeple politikayla faal bir şekilde meşgul olan Prof. Duverger, iyi bir ilim adamı olduğu kadar fikirlerine kıymet verilen bir gazeteci olarak da şöhret yapmıştır. Almanyanın silâhlanması, Batı-Doğu münasebetleri, vergilerin adaletsizliği, mahdut gelirlilerin katlandıkları mahrumiyetler Duverger'nin makalelerine mevzu olmuşlardır. Prof. Duverger'nin geçen hafta bir Fransız mecmuasında çıkan Süveyş meselesi hakkındaki makalesi, hem ilim adamlarının nasıl, davranmasını gösteren yi bir misâl olarak, hem de meselenin ortaya konuş şekli bakımından alâka uyandırmıştır. Prof. Duverger'ye göre Batılılar gevşeklik göstermezlerse. Nasır Batıya kafa tutma politikasını sonuna kadar götürmek imkânını bulamayacaktır. Zira malt bakımdan Kanalın tek kazancı Assuan Barajının finansmanına kafiyen kâfi gelmiyecektir. Bundan başka Mısır iktisaden kolayca vurulabilecek bir hedef teşkil etmektedir. Bir boykot, Mısırı müşkül bir vaziyete düşürecektir. Askerî bakımdan da Mısır Ordusu ciddi bir şekilde Batıya karşı koyacak kuvvette değildir. Memleket içinde de Nasırın durumu zannedildiği kadar sağlam değildir. Ordu onun tek sadık mesnedidir.Halk efkârında Amerika büyük prestijini muhafaza etmektedir. Nasırı Nasır yapan Washington onu hizaya getirmekte de fazla güçlükle karşılaşmıyacaktır.

Bundan sonra Sovyet Rusyanın muhtemel hareket tarzım inceleyen profesör, Batılılar hayati menfaatlarının bahis mevzuu olduğunu açıkça Rusyaya anlattıkları takdirde, Moskovanın sonuna kadar Nasıra, yardım etmiyeceğini ileri sürmektedir. Zira Batı-Doğu münasebetleri "yazısız temel bir kanun"a tâbi bulunmaktadır: İki bloktan hiç biri diğerinin nüfuz sahası içinde, propoganda faaliyetleri hariç, ciddi bir müdahelede bulunmaz.. Soğuk harp devresi zarfında riayet edilen bu kaideye, iki blok arasındaki buzların erimeye yüz tuttuğu bir sırada hiç şüphesiz daha çok hürmet edilecektir. Rusya, Mısır meselesinde Nasırı sonuna kadar tutarsa, bu şüphe yok ki Rus politikasında tam bir dönüşü ifade edecektir. Rusların "Stalini gözden düşürme'' ve "iki bloku yaklaştırma" teşebbüsleri böyle bir dönüşün vukuu karşısında ehemmiyetini kaybedecektir. Bununla beraber Rusyanın tutumunda değişiklik ifade eden herhangi bir emare şimdilik mevcut değildir. Rusya Mısır meselelerinde ihtiyatlı hareket etmektedir. Esasen Nasır, politikasını sonuna kadar Rus yardımına istinat ettiremez. Rus tesirinin gelişmesi Nasırın rejimini tehlikeye sokabilir. Mısır halkının aşırı sefaleti, komünizm için iyi bir propoganda sahasıdır. Müslümanlık her ne kadar komünizm için bir paratoner teşkil etmekteyse de Kremlin taktikçileri bu mâniyi yıkmakta çok güçlük çekmiyeceklerdir. Zaten Nâsır'ın müslüman Mısırlılar nezdindeki durumu naziktir. "Müslüman Kardeşler" ve Üniversite intikam saatini beklemektedir. Ustaca tatbik edilen derinliğine bir politika Nasırı bir mengenenin iki çenesi arasına kıstıracak tır. Unutmamalıdır ki, Mısırlı diktatör iyi bir teşkilâttan mahrum bulunmaktadır. Nasırın tek partisi ancak kâğıt üzerinde mevcuttur.

Nasırın tek zafer şansı. Batının hareketsizliğindedir. Sadece Kanalın akibeti değil. Batının Orta Doğudaki bütün nüfuzu şu sualin cevabına bağlıdır:

Batı demokrasileri bugün, 20 sene evvel Almanların Ren havzasını işgal ettikleri zamankinden daha az gevşek davranacaklar mıdır?

dan askerî hazırlıklarla uğraşırken, diğer yandan da konferansa katılacak devletleri kendi görüşlerine yaklaştırmak için gayret sarfetmektedirler. İngiliz ve Fransız gazeteleri, Birleşik Amerika'dan, gevşek değil, kararlı davranmasını istemektedirler. Eğer Birleşik Amerika bugünkü tutumunu muhafaza ederse, bazı müşahitlere göre, en büyük anlaşmazlığın Doğu ve Batı blokları arasında değil, İngiltere ve Fransa ile Birleşik Amerika arasında çıkması beklenmelidir. Hakikaten, bu çok aşırı bir yorumdur. Konferans süresince Birleşik Amerika'nın Batılı dostlarından ayrılması beklenemez. Amerika ile Batılı dostları arasında anlaşmazlık, çıksa çıksa konferansın varacağı kararlara uymayı kabul etmeyecek Nasır'a karşı alınması gerekli tedbirlerin tesbitinde çıkabilir. Buttun için de, herşeyden önce, konferansın bir karara Varmış olması gerekmektedir: Konferansın kara-ra ulaşan konferanslardan olup olmadığını ise önümüzdeki günler gösterecektir.

Kazazedelerden haber bekliyorlar

Matem!.

Belçika

Görünmez kaza

Geçen hafta Çarşamba sabahı sekiz sularında, Belçika'nın başşehri Brüksel'in 35 mil kadar güneyinde bulunan Amercoeur kömür ocaklarında, Avrupa'da 1906 yılından beri görülmemiş büyüklükte bir maden kazası vuku buldu. Raydan çıkan bir kömür taşıma arabasının tekerleri arasından fışkıran kıvılcımların ortalığı bir anda âteşe vermesinden meydana gelen bir yangın sonunda, üçyüz kadar kömür işçisi, 715 ile 1035 metre derinlikte, toprağın içinde gömülü kaldılar. Şu satırların yazıldığı ana kadar, bunların hiç değilse küçük bir kısmının olsun kurtarıldığına dair en ufak bir haber alınamamıştır.

Amercoeur kömür ocakları pek o kadar büyük ocaklardan sayılamazdı. Bu ocakların, biri kömür çıkarma, diğeri de havalandırma kuyusu olmak üzere, topu topu iki kuyusu vardı. Her iki kuyuya da asansör tertibatı yapılmıştı. Bilhassa kömür çıkarma kuyusunda bu tertibat durmadan çalışır; hergün, sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar, yüzlerce kömür arabası birbirinin peşisıra toprağın üzerine çıkarılır ve sonra, yeni baştan, derinliklere indirilirdi. Bu kömür arabalarının raydan çıktığı da olmuyor değildi. Şimdiye kadar belki yüzlerce araba raydan çıkmış, İşçilerin başına türlü işler açmıştı. Ama hiçbiri o sabah raydan çıkan kadar uğursuz ve öldürücü olmamıştı. Eğer bir raydan çıkmanın bu kadar pahalıya oturacağını, bilselerdi, hiç şüphe yok ki, kuyunun başındakiler, bu uğursuz arabayı, yükünü boşalttıktan sonra, bir daha aşağıya salıvermezlerdi.

Kazanın patlak vermesiyle beraber kendini yukarı atan yirmidört işçinin anlattıklarına (göre, tekrar doldurulmak üzere aşağıya yollanan kömür arabası, 765 inci metrede asansörden çıkarılırken raydan kurtulmuş ve tekerlekleriyle, asansör tertibatının civarında bulunan elektrik kablolarından birini ikiye ayırmıştı. İkiye bölünen kablo kısa devre yapmış ve açıkta kalan tellerden kıvılcımlar fışkırmaya başlamıştır. Bu kıvılcımlar; 765 metre derinlikte, çarçabuk genişleyen bir yangına sebebiyet vermişlerdi. Burada çalışan **işçiler alarm verdikleri zaman ateş çoktan bacayı sarmış ve iş işten geçmiş bulunuyordu: Ateş her iki kuyunun da asansör tertibatını yakıp kül etmişti ve kuyulardan, yukarıya doğru, hiçbir yardımın yapılmasına meydan vermeyecek kesafette alevler fışkırıyordu.**

Kurtarma gayretleri

Ocaklarda alarmın verilmesiyle beraber kuyuların etrafı burada çalışan işçilerin aileleriyle çevrilmiş ve kurtarma ekipleri vazifelerini büyük bir kalabalığın arasında yapmak zorunda kalmışlardır. Ancak kuyulardan fışkıran alevlerin kesafeti de en az bu kalabalık, kadar kurtarma ekiplerinin işlerini güçleştiriyordu. Ekipler, kuyularda, hüküm süren sıcaklığın tesiri altında, çalışmalarına ancak ikişer saatlik postalar halinde devam edebilmişlerdir. Alevlerle çevrilmiş kazazedeleri doğrudan doğruya kuyulardan aşağıya inerek kurtarmak gayretleri bu ikişer saatlik postaların cansiperane uğraşmalarına rağmen de boşa gitmiş, oksijen tüpleri ve yanmaz elbiselerle mücehhez yardım ekipleri alev ye gaz tabakasını aşarak aşağıya inmeyi başaramamışlardır. Büyük çabalamalarla yarı yola kadar ulaşan bazı kurtarıcılar, yukarıya, ayağındaki kalın kauçuk çizmeler ateşin tesiriyle erimiş olarak çıkmışlardır.

Kurtarma ekipleri, öğleden sonra, doğrudan doğruya kuyulardan aşağıya inmekten vazgeçerek başka bir yol seçmişlerdir. Yangının çıkmasından bir müddet önce ocaklarda üçüncü bir kuyunun açılmasına başlanmış ve bu kuyu, iki metre kalınlığındaki" beton bir duvarla kömür çıkarma kuyusuna bağlanmıştı. Kurtarıcılar saat ikiye doğru bu duvarda ufak bir delik açmaya muvaffak olmuşlardı. Ancak bu delik bütün gayretlere rağmen kurtarmış levazımatının geçebileceği kadar genişletilememiştir. Eğer dinamit kullanılsaydı duvarın kısa zamanda geçit vereceğine şüphe yoktu . Ancak ocaktaki gazların da dinamit ile beraber patlamak tehlikesi ve galerileri tutan direklerin ne kadar dayanıklı olduğunun bilinmemesi dinamit kullanılmamasını gerektirmiştir.

Şu satırların yazıldığı sıralarda. Belçikanın Amercoeur kömür ocaklarında 715 ile 1085 metre derinlikler arasında toprağa gömülü kalan üçyüz kadar işçiden küçük bir kısmının olsun kurtarıldığına dair en ufak bir haber bile gelmemişti. Belçika hükümetinin 13 Ağustos'u matem günü olarak kabul etmesine bakılırsa, işçilerin hayatından artık ümit kesilmiş ve bunlar, toprağın altında, kendi mukadderatları ile başbaşa bırakılmışlardır.

Kolombiya

Havaya uçan şehir

Geçen hafta, bir yandan Avrupa'da Belçika din din toprağa

XX. Asrın Kömür Ocağı Kazaları

Geçen Çarşamba günü Belçika'da vuku bulan kömür ocağı kazası; 1906 yılından bu yana görülen kazaların en büyüğüdür. Bu vesile ile asrımızın büyük kömür ocağı kazalarını kısaca hatırlamakta fayda vardır.

XX. asrın en büyük maden kazası, 10 Mart 1906 da, Fransada, Courrieres kömür ocaklarında vuku bulmuştur. Bu kaza sonunda 1176 kişi ölmüştü.

Bunu, 1909 da, Birleşik Amerika'nın Illinois eyaletindeki kömür ocaklarından birinde vuku bulan kaza takip etmişti. Bu kazada ölenlerin sayısı da 259 a ulaşmıştı.

Fransa ve Birleşik Amerika ocaklarından sonra kazaya uğrayan ocaklar, İngiltere'nin Whitehaven ve Wexham ocaklarıdır. 1910 da Whitehaven'da 136, 1934 te Wexham'da da 263 işçi ölmüştü. Whitehaven ocakları bir kere de 1947 yılında kaza geçirmiş ve bu kaza sonunda da 100 kişi ölmüştü. 1951 yılında, gene İngiltere'de, Easington ocaklarında vuku bulan kazada ise 80 işçi toprağın altında kalmış ve kurtarılamamıştır.

Alman kömür ocakları da kazadan kurtulmuş değillerdi. 1950 yılında Gelsenkirshen ocaklarında çıkan kazada 76, 1952 yılında Zwickauda vuku bulan kazada ise 47 maden işçisi diri diri toprağa gömülü katmıştı.

Kömür ocaklarında çıkan kazalardan yana en zengin yıl, geçtiğimiz 1955 yılıdır. Hatırlarda olduğu üzere 1955 te Zonguldakta bir grizu infilâkı olmuş ye 47 kişi bu infilâk sonunda hayata gözünü yummuştu. Aynı yıl Hindistan ve Almanyada da feci birer grizu patlaması olmuştur. Almanyadaki patlama sonunda, gene Gelsenkirshen'de, 41 kişi ölmüştür. Kalküta'daki patlamada ise 55 kurban verilmişti.

gömülen üçyüz maden işçisinin yasını tutarken, diğer yandan Amerikada'da Kolombiya da en önemli şehirlerinden birinin, "vadinin sultanı" Cali'nin uğradığı felâketin yasını tutuyordu. 260.000 nüfusuyla Kolombiya'nın büyük şehirleri arasında dördüncülüğü elinde tutan Cali'nin uğradığı felâket, bir bakıma, Belçika'nın geçirdiği kazanın tam tersi sayılabilirdi. Belçika'da Amercoeur kömür ocaklarında kazaya uğrayanlar toprağın altına gömülü kalmışlardı. Oysa. Kolombiya'da, Cali'de feleğin darbesini yiyenler ise -talihin garib bir tecellisi- havaya uçmuş bulunuyorlar

- "Vadinin sultanı" Cali, felâkete uğradığı gece. ertesi gün kutlanacak olan Kolombiya millî bayramının hazırlıkları ile uğraşıyordu. Her taraf donatılmış, ertesi gün patlatılacak havai fişekler, oraya buraya, küme küme yığılmıştı. O gece yataklarına giren Cali'liler, hiç şüphe yok ki, bayram şenliklerinin rüyasını görüyorlardı.

Aynı gece, bir yandan yataklarında yatan Cali'liler bayram şenliklerinin rüyasını görürlerken, diğer yandan şehrin en önemli ticaret merkezlerinden birinde, Caicedo meydanında da bir avuç insan, gözlerini bile kırpmadan, hemşehrilerine kötü bir oyun hazırlıyorlardı. Caicedo meydanı yakınlarında bir topçu kışlası vardı. Bir gün önce onüç kamyonluk bir konvoy bu kışla civarında konaklamış ve biraz dinlendikten sonra, yedi kamyonunu orada bırakarak, yoluna devam etmişti. Kamyonlar, sonradan da herkes tarafından ve pek pahalıya anlaşıldığı gibi, dinamit ve dinamitten de kuvvetli bazı patlayıcı maddelerle dolu bulunuyordu. Bu maddeler ertesi sabah kamyonlardan indirilecek ve topçu taburunun cephaneliğine sevkedilecekti. İşte, o gece Cali şehrinde uyumayan bir avuç insan askerlere bu patlayıcı maddeleri cephaneliğe sevketmek fırsatını vermemek kararındaydılar. Nitekim kim oklukları halâ kesin olarak bilinemeyen bu insanlar, çok geçmeden, kararlarının kesin olduğunu bütün Cali'lilere isbat etmişlerdi.

Dr. Gomez
İktidar, itham ediyor

Sabaha kargı saat 1.30 sularında korkunç bir patlama sesi ve büyük bir sarsıntıyla rüyalarından ayrılan Cali'liler, ilk olarak, bayramın başladığını bildiren havai fişeklerin sesiyle uyandıklarım sanıyorlardı. Ancak. Caicedo meydanından yükselen alevler Cali'lilere durumun hiç de sandıkları gibi olmadığını anlatmakta gecikmemişlerdi. Uğradıkları felâketin büyüklüğünü farkeden bütün Cali'liler, aradan yarım saat bile geçmeden, Caicedo meydanına giden yolları tutmuş bulunuyorlardı.

Patlamadan doğan kesif hararet, kurtarma ekiplerini, uzun müddet patlama alanına yaklaştırmamıştır. İtfaiyenin yorucu çalışmalarından sonra alevler kontrol altına alınıp, alana yaklaşmak biraz mümkün olunca felaketin büyüklüğü bütün açıklığıyla ortaya çıkmış bulunuyordu. Patlamanın vuku bulduğu yerin Üç kilometre kare çevresi içinde taş üstünde taş, omuz üstünde baş kalmamıştı. Caicero meydanındaki koca kışla yerle bir olmuş, askerlerin hepsi, gene aynı kışlada yatan polis ve Jandarmalarla beraber, havaya uçmuşlardı. Üç kilometre karelik alanın dışında kalan büyük bir bölgede ise oturulabilecek tek ev, sığınacak tek sığınak yoktu. Bu bölgede toplanan yaralı ve ağır yaralıları. Cali hastahaneleri istiab edemiyorlardı.

Felâketin büyüklüğü kurtarma ameliyesi hızlanıp, geliştikçe büsbütün belli olmuştur. Gelen haberlere göre; yedi kamyonda bulunan 35 ton TNT -Trinitroteleol diye isimlendirilen bu patlayıcı madde, en kuvvetli patlayıcı maddelerin başında gelmekte ve bilhassa harp sanayiinde kullanılmaktadır- kuvvetinde patlayıcı madde bulunuyordu. Bunların patlaması neticesinde, şu satırların yazıldığı sıralara kadar yapılan sayımlarda, 1500 e yakın insanın öldüğü, bir o kadarının yaralandığı ve 5000 den fazla insanın da evsiz kaldığı anlaşılmıştı. Yine gelen haberlere göre, bu felâketin yol açtığı zararlar 20 milyon doları aşmaktadır.

İnfilâkın sebebi

Bazı kimselerin infilâkın tedbirsizlikten vuku bulduğunu söylemelerine rağmen, Kolombiya hükümet makamlarına göre Cali halkı bir suikasta kurban gitmiştir. Kolombiya da Güney Amerika devletlerinden biridir ve bu devletlerde siyasi anlaşmazlıkların ne kadar kanlı maceralara yol açtığı okuyucularımız tarafından bilinmektedir. Kolombiya'da, iktidar, bu felâketten muhalefeti sorumlu tutmak istemektedir. Cali infilâkinin ertesinde radyoda bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı General Rojas Pinilla, halkı, "vatanın can düşmanlarıyla anlaşmalar yapanların vatandaşların kafa ve el-

Jetini barışa karşı silahlandırmak" manevralarına karga dikkatli bulunmaya davet etmiştir. Siyasî yorumcuların da belirttiğine göre, General Rojas, bu sözleriyle, geçenlerde aralarında iktidara karşı işbirliği yapmak konusunda bir anlaşmaya varan Liberal lider Dr. Alberto Camargo ile Muhafazakâr lider Dr. Gomez'in tutumlarını ima etmek istemektedir.

Sebebi ne olursa olsun, bu infilâkin Kolombiya'nın esasen istikrarsız olan iç durumunu biraz daha gerginleştireceğine ve bazı parti ve taraftarlarının cezalandırılmasına yol açacağına şüphe yoktur.

A. B. D.

İlham veren Büyük Elçi

Amerikan sinema âleminin "heyecan kralı" ve "facialar yaratıcısı" Alfred Hitchcock geçen haftanın başında yaptığı bir konuşmayla sanatını örten esrar perdesini biraz olsun aralamış ve; seyircinin "nefesini kesen" mevzuları nasıl avladığı hakkında meraklılara bir fikir vermiştir. 56 yaşındaki bu sinema kurdu yakında, yatak odasının tavanından dökülen arsenik tozu ile zehirlenen Amerikanın Romadaki Büyük Elçisi Mrs. Luce'in macerasını beyaz perdeye aksettirmek kararındadır ve hazırlıklarını tamamlamak üzeredir. Bu münasebetle gazetecilerle görüşen sinemacı demiştir ki: "İşte tam bir Hitchcock mevzuu.. Çünkü saçma.. Düşünün, Borgia'ların zehir saçan tavanı.. Seyircilerin tüylerinin diken diken olduğunu görüyor gibiyim. Bir yabancı devlet veya Amerikan Büyük elçisinin ölümünü isteyen bir kıskanç rakibe yaratmalı. Yatak odasının tavanı pudra halinde bir arsenik tabakasıyla kaplıdır. **Üst** katta casus veya katil namzedi ağır adımlarla dolaşmaktadır. Azrailin soğuk nefesini seyirci kendi ensesinde hissetmektedir. "Tasavvur buyurun gecede ayak sesleri. Pat, pat. **pat...** Yağmur gibi yağan arsenik tozları güzel sefireyi ağır ağır ölüme doğru itmektedir. Üst katta dolaşan katil.. Klâsik bir katil tipi.. Bir rus, bilhassa düztaban bir rus.. Ne dersiniz?"

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Mısır

Savaş **bulutları**

Mısırın Süveyş kanalına el koyması Batılı devletlerde büyük bir şaşkınlık uyandırmakla kalmamış, Orta Doğuda bir savaş ihtimalini de birdenbire ve Ciddî olarak ortaya çıkarmıştır. Hakikaten gerek İngiltere, gerek Fransa emri vâkiyi kabullenmemekte, kızgınlıklarını açıklamakta, sert tedbirlere başvurulması gerektiğini bütün dünyaya duyurmaktadırlar. İş yalnız sözle kalmamakta, askerî hazırlıklar bütün hızı ile devam etmektedir. Bazı kimseler savaşın bir gün meselesi olduğuna inanmağa başlamışlardır. Fakat daha tedbirli davranmak gerektiğine inanan Amerika Birleşik Devletlerinin müdahelesi ile savaş bulutları, gene birdenbire, dağılır gibi olmuştur. Şimdi Süveyş meselesinin barış yolu ile halline çalışılmaktadır. Milletlerarası bir konferansta meselenin görüşülmesini Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa kararlaştırmış bulunuyorlar. Bu konferansa 1888 İstanbul antlaşmasına imza koyan devletlerle Süveyş Kanalından en çok faydalanan devletler çağrılmışlardır.

Cemal Abdülnâsır
Ateşle oynıyanın..

İktisadi müeyyideler

Bütün bunlar olup bittirilen Amerika, İngiltere ve Fransa, Mısıra karşı bazı iktisadî müeyyideleri uygulamağa başlamışlardı. Şu son genlerde Avrupada üzerinde en çok durulan konulardan biri de Nâsır'ın Süveyş Kanalı Şirketini millileştirmesine karşılık Mısıra iktisadî müeyyidelerin uygulanmasıydı. Amerika, İngiltere ve Fransanın hemen aldıkları tedbirler şunlardı: Mısırın bütün alacaklarına elkonulması ve Mısırda ikamet eden şâhıs ve şirketlerle ilgili bütün ticarî muamelelerin lisana kontroluna tâbi tutulması..

Bu iktisadî (müeyyideler Mısırı yolundan döndürebilir miydi? **Dön**düremezse daha başka iktisadi tedbirlere başvurulacak mıydı ? Bu sorulara karşılık arayanlara en iyi kılavuzluğu tarih yapacaktı. Geçmişteki benzer olayların sayısı hiç de az değildi. Çünkü **bir** memleket milletlerarası nizamlara aykırı hareket ettiği zaman siyaset adamları ile gazetecilerin aklına gelen ilk şey iktisadî müeyyideler oluyordu.

Mısır ile Batı arasındaki anlaşmazlığın askeri kuvvet kullanarak hallinin bahis mevzuu edildiği bir sırada, bazı siyasi hedeflere ulaşmakta barış zamanında tatbik edilecek iktisadî müeyyidelerin tesirsiz kalacağına inananlar çoktu. Fakat bu gibi tedbirlerin İran petrollerini devletleştirmeye kalkışan Musaddıkın başına açtığı işleri düşünmek, Batılı politikacıların ümidini arttırıyordu.

Geçmişteki tecrübeler

1936 da Habeşistan'ın istila edilmesini önleyici bir çare olarak Milletler Cemiyetince kararlaştırılan müeyyideler Mussolini İtalya'sını pek az zarara sokmuştu. Bu' müeyyidelerin Habeşistan'a hiçbir faydası dokunmamıştı.

Bununla birlikte o zaman alınan tedbirlerin acısını, on yıl sonra, De Gasperi İtalyası çekmişti. Çünkü memleketi ithalâta muhtaç olmadan kendi yağı ile kavrulur bir duruma getirmek için kurulan ve hiç iktisadî olmayan fabrikalar memleket için ağır bir yük haline gelmişti. O zaman müeyyideler lehinde oy kullananlar böyle bir sonucu kolayca tahmin edemezlerdi.

Komünist Çin'e ve genellikle komünist bloka karşı ilkin Amerika Birleşik Devletlerince, daha sonra da öteki Batılı devletlerce uygulanan Müeyyideler de umulan sonucu vermemişti. Tersine bunlar Batılı müttefikler arasında büyük çatışmalara yol açmış, komünist olmayan birçok Asya memleketinin ' Batıdan soğumalarına yardım etmişti.

O müeyyidelerin komünist memleketlerdeki iktisadî gelişmeyi durdurmuş, ya da askerî gücü azaltmış olup olmadığı bilinemez. Bu mevzu - daki gerçekler, gizli dosyalarda gömülüdür. Fakat birçok Batılı iktisatçı o müeyyidelerin kamçılayıcı bir rol oynadıklarına inanıyor.

Kâğıt üstündeki . hesaplara göre, Kominform'urt 1950 den 1955 e kadar Yugoslavya'ya iktisadî boykot yapması Yugoslavya için bir felâket olmalı idi. Çünkü Yugoslavyalım dış ticâretinin dörtte üçü ile hemen,bütün diş sermaye muameleleri Komünist blok içindeki memleketlere

yönelmişti. Boykot Yugoslavyayı yaraladı. Ama Batının hızla seferber edilen yardımı sayesinde, boykota sebeb olan siyasî savaşı hücum eden Moskova değil; hücuma uğrayan Belgrat kazanmıştı. Bununla beraber baza siyasi hedeflere ulaşmak için iktisadî müeyyidelerin hiçbir zaman faydalı olamıyacakları söylenemez. Meselâ Yugoslavya Amerikan yardımını temin edememiş olsaydı, Sovyet Rusya belki de iktisadî müeyyideler sayesinde arzu ettiği neticelerden çoğunu elde etmek imkânını bulacaktı.

Mısır'ın duruma

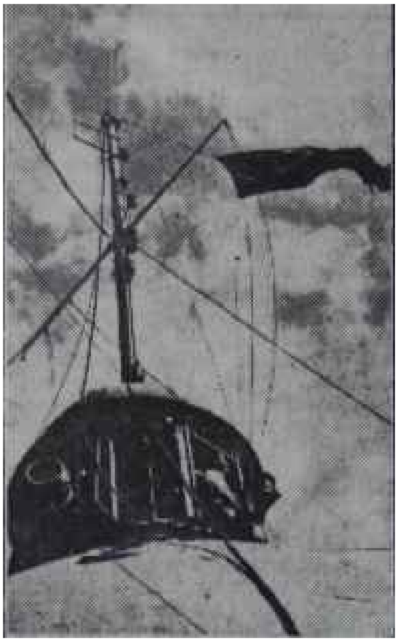
Batılılar Süveyş Kanalının milletlerarası bir kontrol altına alınması için bütün güçleriyle çalışırlarken Mısır'dan Kanal Şirketinin millileştirilmesi kararını iptal etmesini isteyip istemiyeceklerini kesin olarak belirtmiş değillerdir. Bu maksatla. girişilecek bir hareketi Amerika Birleşik Devletlerinin destekleyeceği yolunda da hiçbir İşaret mevcut bulunmamaktadır. Fransa ve, İngilterede Nasır rejiminin yıkılmasına yol açacak bir iktisadi durumun yaratılmasını arzulayan çok tesirli gruplar; mevcuttur. Bununla beraber böyle bir hedefin, hükümetlerce kabul edilmiş olsa bile, açıkça ilân edileceğini beklemek yersiz olur.

Batılı hükümetler Mısır'a karşı iktisadi müeyyideler kullanmağa karar verirlerse, herşeyden önce Batılı hükümetlerden ne kadarının bu yolu tutacağım anlamalıdırlar. Bu yolu tutmağa karar verenler de iktisadi müeyyideleri elastiki hükümlerle uygulayacak müşterek bir teşkilâta oldukça geniş yetkiler vermeğe hazırlanmalıdırlar. Bu kampanyanın bir elden idare edilmesi ve iktisatca kuvvetli Batılı memleketlerin de kampanyaya geniş ölçüde katılması sayesinde Mısır'ı zor duruma sokmak mümkündür

Bazı bakımlardan Mısır, böyle bir iktisat savaşı için ideal bir hedeftir. Çünkü ithalatının yüzde 60 ından fazlası Batı Avrupa ile Birleşik Devletlerden gelmektedir. Komünist memleketlere yaptığı pamuk satışları artmış olduğu halde ihracatının hemen hemen yarısı hâlâ Batılı mahreçlere muhtaçtır. Gerçekte bütün dış ticaret muameleleri bir tek noktadan-Londradan-geçmektedir.

Mısır'ın 1955 yılındaki ithalâtı ve ihracatının çeşitli memleketler arasında dağılışım gösteren şu rakamların incelenmesi, bir fikir verebilir:

Memleket	İthalât	İhracat
	Milyon dolar olarak	
Kuzey Amerika	08.7	263
Lâtin Amerika	5.2	8.8
Hür Avrupa	319.2	165.5
Sovyet Bloku	88.1	102.1
Orta Doğu	80.1	21.5
Başka Memleketlere	72.2	78.7
Yekun	828.5	397.4

Kanal şirketinde Mısır bayrağı
İşler yolunda mı?

Görülüyor ki 523.5 milyon dolarlık ithalâtın sadece 33,1 milyon dolarlık bir parçası, yani yüzde 68 ü, Sovyet Bloku içindeki .memleketlerden gelmiştir. 397,4 milyon dolarlık ihracattan Sovyet Blokuna düşen pay ise 102.1 milyonu, yani bütün ihracatın yüzde 38.9 unu, geçmemiştir.

Üstelik Mısır'ın ihracatının hemen hemen yüzde 85 ini teşkil eden pamuk öyle bir maldır ki değeri, Birleşik Devletler'in elindeki büyük pamuk stoklarının akıllıca kullanılması ile, sınırsız denecek bir şekilde düşürülebilir. Mısır, bütün pamuğunu Sovyet Bloku'na satmak isterse bugünkü yüksek fiyatlarla pamuk satın almağa hazır müşteriler bulacağı da şüphelidir.

Mısırı iktisatca çökertmeyi ciddi olarak istiyorsa Batının kısa bir vade içinde kullanabileceği en kudretli silâh şüphesiz pamuk istihsali fazlasıdır.

Malî müeyyideler, şüphesiz, tatbiki en kolay olan müeyyidelerdir. Sonra önümüzdeki günlerde kanal anlaşmazlığım ortadan kaldıracak bir hal tarete, Mısır kabul etmediği takdirde Batılı büyük devletlerin tatbikine kolaylıkla razı olacakları müeyyideler gene bunlardır.

Bu müeyyidelerin başlıca şekli emri nereden gelirse gelsin, Mısır lehine ödenmesi istenilen meblâğların bankalarca tediyesini Önlemektir. Bu tedbir Mısır'ın ithâl edeceği malların bedellerini normal yollardan ödemesini imkânsız kılabilir. Zaten sterling hesaplarına elkonulduğuna, dolar hesapları lisansa tâbi tutulduğuna göre Mısır'ın bugün kullanabileceği miktar 200 milyon küsur dolar kadardır. Bu onu birkaç ay idare edebilir. Ondan sonra ya yiyecek ve mamul madde ithalâtını durduracak ya da Doğu Bloku memleketlerinden takas imkânları elde etmeğe çalışacaktır. Rusyadan borç almak için görüşmelere girişmesi de beklenebilir.

Malî müeyyideler genel ve sıkı bir şekilde uygulanacak olursa Mısır'a yapılan ihracata karşı ticarî müeyyidelere başvurmak fazla zarurî bir tedbir olmaktan çıkar. Fakat daha az şiddetli bir tedbir olarak sadece bazı malların Mısır'a ihracı kısılabilir. Meselâ, gelişen endüstrisi ve enerji sistemi için gerekli teçhizata Mısırın duyduğu ihtiyaç çok büyüktür.

Mısır'ın ihracatına karşı alınan tedbirler belki de Mısır ihracatının Doğu memleketlerine kayışını hızlandıracaktır. Fakat bu, karşılık olarak ithal edeceği malları bulmakta gittikçe daha çok güçlüğe uğrayacağı için, Mısır'a tuzluya patlayacaktır.

Malî kontrollar, ticarete elkonulması, mal dampingi tedbirlerini uygulamak maksadı ile bir elden idare edilen elâstiki bir program şüphesiz, Batı'ya fazla zarar vermeden, Mısır'ı iktisadî bakımdan dize getirebilir. Nasır da bu tehlikeleri hesaba katmaktadır ki geçen hafta yap-' tığı bir konuşmada Batılıların iktisadî müeyyidelerine temas ederek "Sıkıntı çekeceğimiz muhakkaktır. Fakat aç kalmayacağımızı temin ederim" demek lüzumunu duymuştur.

Şüpheli neticeler

Petrol endüstrisi sahasında hâkin olan kanaata göre Mısır, Batımı iktisadı müeyyidelerine karşılık ola rak Süveyş Kanalını kapasa bilen Batı Avrupa gemileri Ümit Burnun dan dolaşarak, petrol ikmalim az çok bugünkü seviyede tutabilecek güçtedir; Şüphesiz Ümit Burnu'nu dolaşan petrol çok daha pahalıyı mal olacaktır. Ancak bunun bir baş ka mânâsı şudur ki iktisadi kuvvet denemesinde Batı Avrupa tehlikeye düşene kadar belki de Mısır çokta; çökmüş olacaktır»

H A V A CI L I K

Müsabakalar

Orgeneral Fevzi Uçaner
"Evvela emniyet"
Jet atışları

Jet atışları

Geçen hafta perşembe günü Bandırma'da - 6 ncı Hava Üssünde genç bir subay karatahtaya .tebeşirle çizilmiş krokilerin önünde gazetecilere izahat veriyordu. Bir gün sonra Türk Hava Kuvvetleri üsleri arasında jet atış ve bombardıman müsabakaları başlıyacaktı. Geçen sene Bandırma'da yapılan Güney NATO. memleketleri arasındaki müsabakalarda Türk havacıları rakiplerine büyük üstünlük göstererek birinciliği kazanmıştı. Bu seneki müsabakalar, İtalya'da, Brindizi şehrinde yapılacaktı. Bandırma'daki jet atış ve bombardımanlarında hem Brindizi'ye gidecek Türk takımı tesbit edilecek, hem de askerî havacılığın en mühim fonksiyonu olan atış ve bombardıman eğitiminde üslerimizin vasıl oldukları mertebe, bir sportif rekabet çerçevesi liginde ortaya konacaktı.

Gazetecilere bu izahatı veren geçen seneki müsabakaların yıldızı Yüzbaşı Ali Tekin'di. Ali Tekin, Brindizi'de takımımızın bu sene de birinciliği muhafaza edeceğine inanıyordu. Geçen seneki seçmelerde hakemlik vazifesini gören Amerikalılara şapkalarım havaya fırlattıracak kadar atışlarda isabet gösteren havacılarımız geçen zaman zarfında bir hayli yol almışlardı. Müsabakaların açılışı münasebetiyle yapılan törende bir konuşma yapan Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Fevzi Ucaner de jetçilerimize güveniyordu. Orgeneral Uçaner'e göre havacılarımızın bu büyük muvaffakiyetinin sırrı, disipline ve talimatnamelere sıkı sıkıya bağlı bulunmaktan ibaretti. Çağımızın ha - havacılığında en büyük problemin uçuş emniyeti olduğuna işaret eden Hava Kuvvetleri Komutanı, , müsabıklara kazanacakları puan ne kadar yüksek olursa olsun tehlike doğurabilecek en ufak hareketi yapanların diskalifiye edileceklerini bir defa daha hatırlatmakta fayda gördü.

Müsabakalarda bu ihtara tamamiyle riayet edildi. En ufak bir kaza olmadığı gibi seyircilerin, kalbini kimin kazanacağından başka bir heyecan titretmedi. İntizam, emniyet ve disiplin.. Türk hava kuvvetlerine hâkim. olan ruh işte buydu ve Bandırmadaki müsabakalar en çok bunu gösterdi.

Neticeler

Dört gün devam eden havadan havaya ve havadan yere yapılan atışlar neticesinde 6 ncı Hava Üssüne mensup "Fethi bey" ekibi birinciliği kazandı. Eskişehirden "Kanat" ekibi ikinci, Balıkesirden "Tayfun" ekibi üçüncü ve Diyarbakırdan "Çaldıran" ekibi de dördüncü oldular. Ferdî tasnifte sırasıyla derece alan İhsan Koç, Hayri Korkut, Bekir Akkan, Nami Özbek, Şeref Uğur, Nihat Değer, Avni Kandemir ve Emin Şifa Brindizi müsabakalarında Türkiyeyi temsil edecek takıma namzet olarak seçildiler.

Uçaklar

Yeni bir rekor

Amerikan Hava Kuvvetlerine mensup bir pilot geçen hafta içinde havacılıkta yeni bir çağın kapılarını açıyordu. Bu çağın adı "ısı sür'ati çağı"' olacaktı. Nitekim Pilot Yarbay Frank K. Everest bir Bell X2 uçağı ile saatte hemen hemen 1900 mil sür'.atle uçarak havacılık tarihinde yeni bir rekor kırmıştı. Yarbay Everest bu tecrübe uçuşunu California'daki Edwards Hava Üssü Uçuş Tecrübe Merkezinde yapmış ve netice New Orleans'daki Hava Kuvvetleri **Derneğine** bildirilmişti. Bell X-2 uçağı hararete dayanan paslanmaz çelikle nikel halitasından yapılmıştı. Bu "Isı Duvarı" denilen sürat limitini aşmak üzere yapılan ilk uçaktı. İnce uzun, geriye, doğru yatık kanatlı X-2 uçağı bir Curtiss-Wright roket motoru ile hareket ediyor ve annesi diyebileceğimiz bir B-50 uçağının kanatları altında (havalanıyor ve ondan sonra rekor uçuşu için serbest bırakılıyordu. Burudan evvelki 1650 millik rekor Bell X-1A uçağı ile 12 Aralık 1953 de Binbaşı Charles Yeager tarafından kırılmıştı.

Kendi motoru ile havalanan, uçaklarda dünya sürat rekoru **saatte** 1132 mildi ye 10 Mart 1956 d*a*, *İ*ngiliz pilotu Peter Twiss; tarafından **bir** Farey Delta 11 uçağı ile tesis **edilmiş**ti. Öte yanda E 101 Amerikan uçağı 1400 milden fazla sürat yapmıştı, fakat bu uçuşlar klâsik şekilde yerden kalkan tayyarelerin, uçuşlarına tatbik edilen milletlerarası usûl* lere göre yapılmamıştı.

"Termal çalı"

Bu yeni sürat limitine "Isı Duvarı" yerine "Termal çalı" veya "Sıcak gali" demek daha yerinde olacaktır. Çünkü uçak bu "çalılık" a, yani muayyen bir sürat bölgesine girince husule gelen hararet uçağın madeni halitasının mukavemetini azaltmakta ve halita erimeye başlıyarak deforme olmaktadır. Uçaklar ses duvarının ötesinde devam eden bir mesele ile karşılaşmamışlardır.

Bir B.O.A.C. uçağı
Mesafeleri yutuyor

Fakat bu sefer mesele "sıcak çalı"-nın ötesine atlamakla bitmemektedir. Zira bu çalılık uzayıp gitmektedir. Uçak bu sürat bölgesine girdikten sonra maden halitalarının erimesi daima bahis mevzuu olacaktır. Çünkü sürat arttıkça sürtünmeden ileri gelen hararet de artacaktır. Geçen 10 yılın uçaklarında kullanılan alüminyum halitaları deniz seviyesinde saatte 1150 milden fazla devamlı uçulmasına müsait değildir. Ses süratinin üç misli sürate de aynı şekilde titanium dayanmamaktadır. Bu ise X-2 uçağının kırdığı rekorun biraz daha üstünde bir sürattir. Ses sürati deniz seviyesinde saatte 760 mil ile, yüksekte saatte 660 mil arasında değişmektedir. 1900 mil, Bell X-2 ocağının yapabileceği azami sürat zannedilmemelidir. Bu uçağın bundan sonraki tecrübe uçuşlarında saatte 2200-2500 mil sürat yapması beklenmektedir. Sonra Bell X-2 henüz irtifa rekorunu kırmağa teşebbüs de etmiş değildir. 90.000 fitin üstündü olan şimdiki rekor Amerikan Hava Kuvvetlerine mensup Binbaşı Arthur Murray tarafından Bell X-1A uçağı ile kırılmıştı.

"Sıcak çalılık"a giren ilk pilot

Dünya sürat rekorunun yeni sahibi yarbay Everest. Batı Virginia'da Fairmont da doğmuştur, 35 yaşındadır, 14 yıldan beri Amerikan Hava Kuvvetlerinde pilottur. Şimdiye kadar tecrübe uçuşlarında bir çok büyük başarılar kazanmıştır.

X-2 uçağının hususiyeti yalnız çelik-nikel halitasından ibaret değildir. Motorunun da bir gaz kolu ile kumanda edilebilen ilk roket motoru mevcuttur.Yani uçağın pilotu sürati istediği seviyede tutabilmektedir. Pilot mahallinin önündeki cam yüksek hararete dayanacak şekilde imal edilmiştir. Ayni zamanda bu cam, uçağın normal olarak uçtuğu yüksekliklerde müşahede edilen çok tehlikeli infra-red şualarım da kırmaktadır. Uçağın fazla akar yakıt alabilmesi için gövdenin içine alınan iniş takımlarından sarfınazar edilmiş, bunun yerine hayaya karşı çok az bir mukavemet gösteren küçük bir tekerlek konulmuştur. Bir tehlike vukuunda pilot bir infilak maddesini ateşlemek suretiyle pilot mahallini uçaktan ayırabilmektedir. Bu kısım özel bir paraşütle mücehhezdir. Pilot şahsi paraşütünü kullanacağı yüksekliğe kadar bu paraşütle inmekte ve ondan sonra pilot mahallini terkederek kendi paraşütünü kullanmaktadır.

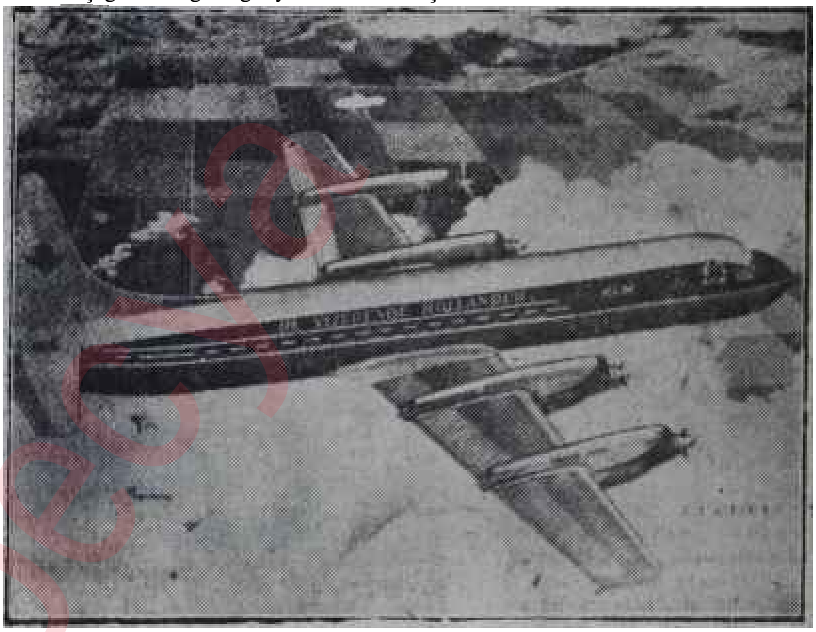
Sivil Havacılık

Rapor

Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtının 10 uncu genel kurul toplantısında okunan konsey raporuna göre 1956, dünyanın belli başlı hava yollarının yeni bir cihazlanma programını tatbike başladıkları yıl olmuştu. Bu yıl ise sivil havacılıkta Turbajet uçaklarının kullanılmasına geçiliyordu. Süratleri fazla olan ve daha çok yolcu ve yük taşıyabilen bu uçakların servise konması sivil havacılıkta 1939 yılında ilk dört motorlu uçakların ve 1936 da DC-3 lerin ortaya çıkışından beri en büyük değişikliği teşkil ediyordu. Turbojetlerin süratleri saatte 960 kilometreye, yolcu taşıma kapasiteleri ise 150 yolcuya yaklaşıyordu. Bu büyük uçaklar sayesinde şimdiye kadar senede ortalama olarak kaydedilen yolcu-kilometre miktarının üç mislini sağlamak mümkün olacaktı. Bu uçakların bir yılda taşıyacakları yolcu sayısı, 40.000 tonluk transatlantiklerin taşıyacakları yolcudan az olmıyacaktı. Yapılan hesaplara gör?, bu uçaklardan 12 tanesi şimdi Atlantik üzerinde mevcut trafiği karşılayabilecek, 320 tanesi ise halen 4.500 yolcu. Uçağının sağladığı yolcu kilometre miktarını temin edebilecekti. Şimdilik çeşitli büyüklükte 200 jet yolcu uçağı için muhtelif hava yolları tarafından siparişler verilmiş bulunmaktadır.

Ortaya çıkan meseleler

Sivil havacılıkta jetlerin kullanılmaya başlanması bir takım mühim meseleler ortaya çıkarmıştır. Bu yeni uçaklar bugünkü uçuş yollarından bazılarına uygun gelmemektedir. Bu uçakların normal uçuş irtifaları 40.000 fittir. Bu yükseklikte 960 kilometreden daha kısa mesafeler arasında yapılacak uçuşlar bu uçaklar için verimli olmamaktadır. Bundan başka yolcu taşıma kapasiteleri fazla olan Turbo jetlerin yolcu sayısının en kesif olduğu uçuş yollarında kullanılması icab etmektedir. Bir hava yolunda günde gidiş geliş olmak üzere asgarî birer sefer olması ve 125 kişilik bir uçağın yüzde 60 şarjla, yâni 75 yolcuyla, uçması icab ettiği kabul edilirse büyük-jet- tayyarelerinin kullanılmasına müsait hava yollarının pek mahdut olduğu görülecektir. Kuzey Amerikadan Uzak Doğuya, Avustralyaya, Avrupadan Avustralya'ya ve Güney Atlantik ve Kuzey kutpu uçuş yollarında bugün için jet yolcu uçaklarının kullanılması iktisadi sebeplerle mümkün olamıyacaktır. Sonra çok uzun menzilli uçuşların başlaması halinde bugün mevcut meydanlardan ancak bir kaçı Uçuş pisti şartları bakımından müsait olabilecektir. Jet uçaklarında yakıt sarfiyatının çok fazla oluşu uçuşlarda inhiraflara müsaade etmediğinden ve inişten evvelki turların yapılmasına da imkân olmadığından hava trafik kontrolu bakımından yepyeni problemler ortaya çıkacaktır.

Bir Lockheed Electra uçağı
1958 de hizmete, giriyor

Yeni uçaklar

Yeni uçaklardan Boeing 707 ve Douglas DC-8 müsait şartlarda dünyanın her hangi bir noktasından kalkıp başka bir noktasına arada bir meydana uğramak şartıla bir günden daha az bîr zamanda gidebilecektir. Bu uçaklar hiç durmadan Tokyo'dan Seattle'e 8,5-9 saatte, Rio de Janeiro'dan Dakar'a 6 saatte, New Yorktan Londra'ya veya Paris'e altı saatte, Brüksel'den Leopoldville'e 7,5 saatte, Karachi'den Singapur'a da 5,5 saatte uçacaklardır. Dört yeni uçağın da süratleri saatte 750-960 kilometre arasında değiş» mektedir. Bütün bu uçakların -Boeing 707, Douglas DC-8, De Havilland Cornet IV, Caravelle SE-210- karaktefistikleri birbirine benzemektedir. Yahito Carâvelle'de bir başka yenilik görülmektedir: motorlar göv-

denin içindedir ve kuyruğun hemen önünde gövdeden dışarı çıkmaktadır. Bu uçaklardan yalnız DC-8 hariç hepsinin prototipleri veya daha evvelki modelleri uçmuştur. Comet'ler ve Boeing'lerin teslimleri 1958 de, DC 8 lerinki ise 19.59 da bağlıyacaktır.

Turbo-pervaneli uçaklar

İngiltere'de kıtalar arası uzun mesafelerde sefer yapacak yeni bir tip uçak bu yıl servise konacaktır. Britannia tipi olan bu uçak turbinli ve pervanelidir. Ağırlığı 68 tondur ve 90 yolcu taşıyabilecektir. Seyahat sürati saatte 600 kilometredir. 1960 yılına doğru Britannia'ların daha büyüklerinin servise" konması beklenmektedir. Bunlar Londra Montreal arasında durak yapmadan uçacaklardır. Turbo-pervaneli yolcu uçaklarının ilki geçen yıl servise çıkartılan ve kullanılışı o günden beri süratle artan Vickers Viscount Uçaklarıdır.

Bir Boeing 707 uçağı

Bir günde dünya turu

Bunlardan 298 tane sipariş edilmiş çoğu teslim alınmış ve bir çok hava yolları tarafından sefere konulmuşlardır. Viscount uçaklarının müspet netice vermesi üzerine yeni iki model daha tezgâha konmuştur. Bunlar kısa mesafeler için inşa edilen V-800 Viscount Major ve uzun mesafeler için V-900 Vanguard uçaklarıdır. V-800 ler 70 kişiliktir. Süratleri de saatta 480 kilometredir. V-900 lar ise 105 kadar yolcu taşıyabilecekler ve menzilleri 3200 kilometre civarında olacaktır. Bu uçaklar da 1960 yılında teslim edilmek üzere hazırlanmaktadır. Amerikalılar da 1958 de Lockheed Electra'yı servise koymağı düşünmektedirler. Bu uçak trafiği yüklü olan kısa mesafelerde kullanılmak üzere düşünülmüştür. 1958 de çift ve dört motorlu pervaneli uçakların çoğu amorte edilmiş olacaktır.. Electra, 66 birinci mevki yolcusu taşıyacaktır. Turist uçağı olarak kapasitesi 91 yolcudur, sürati saatte 750 kilometreye yaklaşmaktadır.

Piston motorlu uçaklar

Turbo-jet yolcu uçaklarının 1960 yılına doğru teslim edileceğini düşünen hava yolları şirketleri ellerindeki piston-motorlu uçakların yenilerini sipariş etmektedirler. Bunlar arasında en uzun mesafeler için DC-7C ve Super Constellation 1649, orta mesafeler için Conıvair 340 ın yeni modeli Convair 440 bulunmaktadır. Fransa'da Hurel Dubois, kısa mesafeler için H. D. 32 uçaklarının imaline başlamıştır. 1956 sonunda servise girecek olan bu uçaklar 44 yolcu taşımakta ve kısa uçuş pistlerinden kolaylıkla havalanmaktadır. Gayet ekonomik olan bu uçağın sürati saatte 290 kilometredir. İngiltere'de de geçen yıl hem yolcu, hem yük nakliyatında kullanılalbilen dört motorlu Handley Page Herald uçakları servise konmuştur. Bu uçaklar bilhassa ara meydanlar arasında ve kısa mesafelerde çok - işe yaramaktadırlar. Herald uçakları sade yolcu uçağı olarak kullanıldığı takdirde 44 yolcu taşımaktadır. Saatta 320-380 kilometre seyahat sürati ve 2700-3200 kilometre menzilleri vardır.

Fakat hesaplar göstermektedir ki havacılığın istikbali turbojet'lerin kanatlarındadır. Ismarlanan turtoojetler için sarfedilecek para ve bunların sayısı piston motorlu uçakların Sayı ve bedelinden yüksektir. 1956-60 devresi için ısmarlanan 1000 den fazla uçaktan 553 ü türbinlidir. Bunların 330 u turtbo- pervaneli, 223 ü hırbo-jettir. Turbinli uçaklara sarfedilecek para, 1.800.000.000 dolar, diğer uçaklara sarfedilecek para ise 800 milyon dolardan biraz fazladır. İkisinin toplamı olan 2 milyar 643 milyon ise havacılık şirketlerinin bugünkü yıllık gelirlerine eşittir.

Emniyet

Sivil havacılıkta son yıllarda her sahada dikkati çeken gelişmeler olmuştur. Uçak yolcusunu ilgilendirmek bakımından bunların en önemlisi uçuş emniyetidir. Geçmiş yıllarla yapılacak bir mukayese bunu açıkça ortaya koymaktadır. Emniyet istatistikleri uçulan yolcu kilometre ile yolcu ölümü sayısına göre yapılmaktadır. Diğer bir usûl de ölümle biten kaza sayısını uçulan kilometre ile karşılaştırmaktır. Birincisi taşınan yolcu hacmine mukabil umumî ölüm nisbetini, ikincisi ise muayyen uçuş zamanına isabet eden kaza miktarım göstermektedir. İstatistiklerin ve grafiklerin tetkikinden anlaşılmaktadır ki yolcu-kilometre başına isabet eden ölüm nisbeti 1945 dekinin hemen hemen beşte birine düşmüştür. Dört yıldan beri devamlı olarak 100 milyon yolcu-kilometre'ye isabet eden ölüm sayısı birden azdır. Uçak - kilometre hesabı ile nisbet geçmiş yıllardakinin üçte biridir. Harpten önce 1925-39, harp içinde 1940-44 ve harpten sonra 1945 -55 yılları içinde 100 milyon yolcu-kilometreye isabet eden ölüm miktarı birinci devrede 12, ikinci devrede 3, harpten sonraki birinci beş yılda 2,4; ikinci beş yılda ise 0,9 dur ki hakikaten dikkate değer bir azalma olduğu müşahede edilmektedir. Yapılan uçuş miktarının; müthiş bir şekilde artmasına mukabil kaza sayısının azalması da bunu ispat etmektedir. 1946-50 devresinde senede ölümlü kaza sayısı ortalama 32,6, ölü sayısı ortalama 523, 1951-55 devresinde ise kaza sayısı 24,6, ölü sayısı 409 dur.

Emniyet, sürat ve rahatlık havacılık âleminin durup dinlenmeden artırmağa çalıştığı üç mühim unsurdur.

İstanbul!

Küçük yolcular

Yesilköy hava meydanı muhakkak ki heyecan hissinin en kuvvetle duyulduğu yerlerden biridir. Oradan hergün birçok uçak kalkar, hergün oraya birçok uçak iner. Gidenler vardır, gelenler vardır. Gelenleri karşılayanlar, gidenleri uğurlayanlar vardır. Kimi üzüntüden ağlar, kimi sevinçten.. Fakat gecen hafta Pazar sabahı heyecanlı dakikaları Yeşilköy Hava meydanının bile bir defa daha yaşamış olduğu şüphelidir.

Saat dokuzbuçuk sularında "Sabena" isimli hususi bir Belçika uçağı 27 yolcusuyla Yeşilköyden hareket e - diyordu. Bu 27 yolca, 16-18 yaş arasındaki Türk çocuklarından ibaretti. Bu çocuklar Amerikanın muhtelif eyaletlerine, giderek orada bir sene müddetle aileler yanında kalacaklar ve tahsillerine devam edeceklerdi

"Field Service"

27 küçük yolcunun bavullarının üzerine "Field Service" etiketi yapıştırılmıştı. "Field Service"' ismi, memleketimizde birkaç senedenberi duyuluyordu. Birçok Türk genci, bu teşkilât tarafından Amerikada misafir edilmişti. Gene ayni teşkilât vasıtasıyla Türkiyede 2 aylık yaz tatili geçiren Amerikalı çocuklar da mevcuttu. Bunlar Amerikada 1 yıl müddetle misafir edilen Türk çocuklarının ziyaretlerini iade için geliyorlardı.

"Field Service" ismi ilk defa İkinci Dünya Harbi sırasında duyulmuştu. Avrupada felâkete uğrayarak kimsesiz kalan, bakıma ve yardıma muhtaç çocukları toplayıp Amerikada bir müddet misafir eden, onları yeniden bayata kavuşturan bu cemiyet harp bitince gayelerini değiştirmiş, fakat faaliyetine devam etmişti. Bugünkü gayesi çocuklar arasında milletlerarası bir münasebet kurmak, muhtelif milletleri birbirlerine dostluk hisleri ile yaklaştırmaktır. Bu milletlerarası .münasebetlerin sulh içinde, birbirini anlıyarak yaşıyan milletler yaratmak gayesine hizmet edeceğinden şüphe edilemez.

Çocukların 16-18 yaştakiler arasından seçilmiş olmasının en mühim sebebi, bu çağın öğrenmeye ve fikirlere iyi bir istikamet vermeye müsait olmasıdır. Teşkilât her çocuğa 650 dolar harcıyor ve bu parayı Amerikadaki talebelerden toplıyarak temin ediyordu. Her talebenin verdiği tek dolar, işte böyle büyük bir gayeye hizmet ediyordu.

Beklerken

Yeşilköyde uçağın kalkmasını beklerken kızlar daha ,heyecanlı duruyorlardı. Erkekler ise ciddi kostüm leri içinde âdeta birer ağırbaşlı sey**yah oluvermişlerdi. Çok fazla konuşmuyor ve yanıbaşlarında duran annelerine çok fazla bakmıyorlardı. Çoğu seyahat formaliteleri ve pasaportları ile meşgul oluyorlardı.Aynı mektepten seçilenler hemen gruplar**

Kapalı ve Açık Kapılar

Jale CANDAN

Meslek seçimi bir insan hayatının en mühim hadisesidir." Bu sözleri bundan tam 300 sene evvel büyük Fransız filozofu Pascal söylemiştir. Fakat dâva bugün dahi halledilmiş değildir. Vakıa birçok memleketlerde birçok teşkilâtlar kurulmuş, çocukların hangi mesleklere istidatları olduğunu anlamak için test usulleri ortaya atılmıştır. Ama bütün bunlar çocukların kendilerine ve cemiyete faydalı olacak isabetli meslekleri seçmelerine asla kifayet etmemektedir. Zaman geçtikçe ve bazı çok gözde meslekler ve işler tıkanıp kaldıkça, memleketin bünyesinde yeni değişiklikler oldukça yepyeni problemler, yepyeni ihtiyaçlarla karşılaşılmaktadır. Bugün en parlak şekilde diplomasını alarak tahsilini bitiren genç, şevk ve heyecan içinde hayata atılmak, memleketine faydalı olmak isterken bir de bakmaktadır ki seçtiği mesleğin giriş yolu çoktan dolmuş ve kapı onun yüzüne kapanmıştır. Bugün yalnız çok büyük Avrupa ve Amerika şehirlerinde değil, bizde dahi bu problem mevcuttu). Birkaç sene evvel, taksi şoförlüğü yapan, ayakkabı boyıyarak hayatını kazanan hukuk mezunu gençlerimizin hikâyesini hepimiz duymuştuk. Buna mukabil bazı sahalar da tamamiyle boştur ve elemansızlık yüzünden birçok işler aksamaktadır. Kendisine yanlış veya verimsiz bir meslek seçmiş olan insanın, bütün hayatı bu yüzden başarısız ve bedbaht geçmektedir. Üstelik bu insan aynı işte daha iyi çalışabilecek bir başkasının yerini işgal etmekle de cemiyete zararlı olmaktadır. Yalnız bunu düşünmek meslek seçiminin ne derece mühim bir hadise olduğunu bize anlatmaya kâfidir.

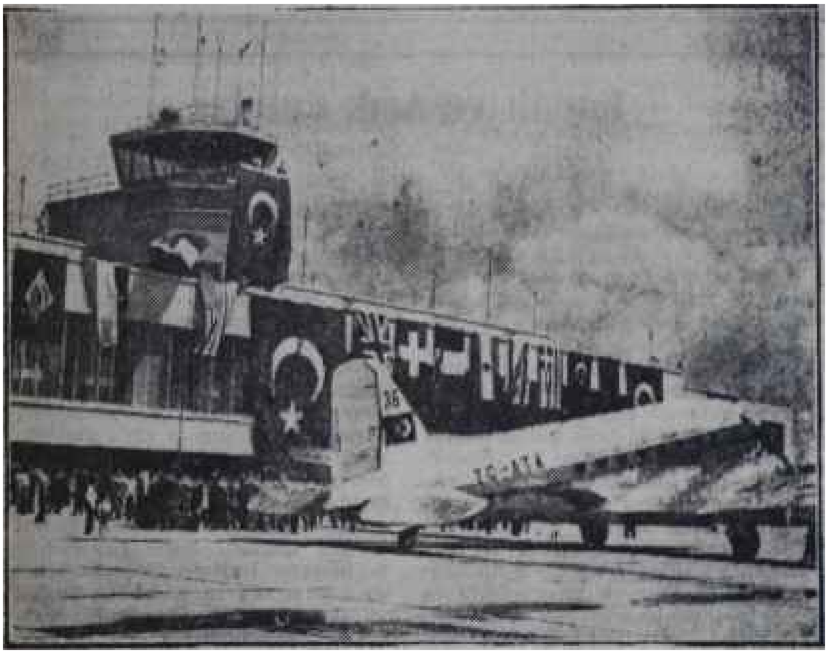
Bugün meselâ 12 yaşında olan bir çocuk yüksek tahsil yapmazsa altı veya sekiz, yüksek tahsil yaparsa nihayet on, onbeş sene sonra hayata atılabilecektir. On sene sonra memleketin durumu ne olacak, hangi işçilere, hangi meslek erbabına daha çok ihtiyaç duyulacaktır. Meselâ neşredilen bakı istatistiklere göre Amerika'da makine tamircilerini büyük bir istikbal beklemektedir. Fransada meselâ hemşire ve hastabakıcılık branşı tamamiyle dolmuştur. Buna mukabil çocuk mevzun ile alâkalı bütün içtimaî yardım kolları açıktır ve ehemmiyeti yeni anlaşılan çocuk psikolojisi mevzuu bilhassa kadınlara çok büyük bir istikbal vadetmektedir.

Meslek seçerken ailelerin çocuklarına iki yolda yardım etmeleri lâzımdır: Birincisi İstidatların ve arzuların meydana çıkarılmasıdır. İkincisi de seçilen iş veya mesleklerin memleket ihtiyaçlarına ne derece cevap verdiğini tetkik etmektedir.

Şunu inkâr edemeyiz ki, ekseri meslek seçimi bizde tamamiyle tesadüflere bağlıdır. Meselâ komşu doktor bey az zamanda büyük paralar kazanmış otomobil, apartman ve ev almıştır. Çocuk bu yola teşvik edilir. Veya çocuk küçükken bir ağabeyin parlak üniformalarına hayran olmuştur. Zannedilir ki gayesi idealist bir asker olmaktır. Buna mukabil öyle işler ve meslekler vardır ki, memleket bu mevzuda elemana muhtaçtır ama çocuk bunların ismini bile duymamıştır.

Muhtelif mesleklerin propagandasını yapmak, bilhassa okullarda bazı meslekleri çocuklarımıza manevî cepheleri ile sevdirmek lâzımdır. Çocuk seçeceği mesleği küçük yaştan sevmesini öğrenmelidir. Onun parlak ve cazip tarafları kadar zor ve çetin taraflarını da bilmeli, onu yalnız dış görünüşü ile değil, hakikî bünyesi ile de olduğu gibi istemelidir. İstidat fıtridir ama evvelâ onun keşfedilmesi, sonra da beslenmesi lâzımdır. Etrafımızda kimbilir ne çok ziyan olmuş âlimler, susmuş şairler ve siyasî adamlar vardır. Kim bilir bir nota öğrenmeden giden ne büyük müzikseverler mevcuttur? İstidatlara zemin hazırlamak, istidatları beslemek şarttır.

Ferdin saadeti ile içinde yaşadığı cemiyetin saadeti hiçbir zaman birbirinden ayrılamadığına göre, memleketin hangi meslek sahiplerine ve işçilere ihtiyacı varsa gençler istidatlarını o açık kapılarda aramalıdırlar. Bunun için etüdler yapılmalı ve birçok memleketlerde olduğu gibi bizde de istikbalin revaçta olacak olan meslekleri ve işleri ilân edilmelidir. Ümit ve şevkle hayata atılan bir gencin kapalı bir kapı ile karşılaşması cidden kırıcıdır.

Yeşilköy hava meydanından görünüş

Bir heyecan, bir heyecan..

teşkil edivermişlerdi. Hiç belli etmeden diğer arkadaşlarını süzüyor, tetkik ediyorlardı. Kaliforniyaya gidecek olan Cem İpekçi bol bol denize girebilecekti ama Arizona yolcusu olan Gökçe Bayender'in de yaman bir binici olarak memlekete dönmesi kabildi. Daha evvel de Pariste beraberce gezmek yüreklerini daha hızlı attıran bir cazibeydi.

Arnavutköy Kız Koleji talebelerinden Süreyya Barutçu pembe bir elbise giyinmişti ve yanakları da pembe pembe idi. O Minnesotaya gidecekti. Gene aynı okuldan Gönül Epirden beyaz yakalı gayet güzel bir lâcivert seyahat tayyörü giyinmişti. Kendisiyle konuşan gazeteciye: "Ben Portland'a gidiyorum, dedi. Henüz gittiğime pek inanamadığım için pek heyecanlı değilim."

Ama heyecanlı idi. Sağa sola koşuyor, boyuna konuşuyor, bu arada da poz vererek güzel resimler çektirmeyi ihmal etmiyordu.

İncecik bir kız olan Sel de Arizona nın kurak ve sıcak bir mıntıkasına gidiyordu. Onun ablası ayni teşkilât tarafından bir sene evvel Amerikaya gönderilmiş ve kardeşi gitmeden 1 gün evvel memlekete dönmüştü. Onun tecrübesi vardı. Etrafını saran kalabalık bir guruba Amerika hakkında izahat veriyordu.

Ankara kolejinden Zeynep Alagür, Massachusetts'e gidecekti ve karagözlükleri arkasında yavaş yavaş ağlıyan annesine cesaret veriyordu. Bir anne de, sessiz sessiz bir koltukta oturan küçük kızı ülke Akını teselliye çalışıyordu. Gideceği evde çocuklar vardı, onlara çabucak ısınacak kendi kardeşleri gibi onları sevecekti. Fakat bu sözler Ülkeyi isyan ettirdi: En çok korktuğu şey zaten gocuk gürültüsü değil miydi? İki yaşında bir çocuk vardı evde.. O ağlarken ülke nasıl çalışacaktı?.

Vedalaşma

Herkes konuşup kaynaşırken birden bir ses, ciddi bir ses küçük yolcuları gümrük muayenesine davet etmişti. Birden koca salonu büyük bir sessizlik kapladı. Küçük Gönül gibi herkes artık bu gidişin hakikat olduğunu anlamıştı. Anneler sessiz çocuklarını kucakladılar. Çok zıt iki hissin tesiri altında kaldıkları yüzlerinden okunuyordu. Çocuklarının bu güzel seyahat için seçilip. gitmeleri onların en büyük iftiharları idi; çocuklarının güzel şeyler öğrenerek dönmelerini istiyorlardı. Fakat onlardan bir sene gibi uzun bir zaman için ayrılmak gayet güçtü. İçlerinde çocuklarını yalnız başına denize yollamıyanlar vardı, şimdi aynı çocukları deniz aşırı uzak memleketlere yonuyorlardı. Fakat vazife işte bunu emrediyordu: Mühim olan kendi evhamları ve merakları değil çocuklarının iyi yetişmesi ve mesut olma ları idi. Annelik zaten devamlı bir fedakârlık değil miydi? Gene anne değil miydi ki gözünden sakınarak büyüttüğü evlâdını gülerek harbe gönderirdi ?.

Şimdi bütün bu gözleri yaşlı anneler ve babalar tarasa çıkmışlardı. Gümrük muayenesinden çıkan çocuklarını seyrediyor, bağırarak son tembihlerde bulunuyorlardı. Çocuklar, uçakla Brüksele gidecek, Parista dünyanın her tarafından gelen diğer çocuklarla buluşacak ve Belçikadan gemiye binerek 800 kişilik bîr Kafile halinde Amerikaya hareket edeceklerdi,

Fotoğraflar çekildi. Selâmlar verildi. Artık uçağa binilecekti. O zaman çocuklarda ani bir kıpırdanma Oldu. Kim daha evvel uçağa binecek, kim pilota en yakın, pencere kenar randa en güzel, yeri kapacaktı?. İşte dâva bu idi.. Galiba İsmail Günar bu şerefe nail oldu.

Anneler ağlarken güldüler. "Sabena" havalanmıştı. Küçük pencerelerden bakan küçücük başlar hayal mayal görünüyordu: Fakat her anne, bir bakışta kendi çocuğunu seçiyordu.

Moda

Dar pantolon

Bu sene Ayrupanın bellibaşlı büyük plajlarında pantalonun.elbiselere galebe çaldığı müşahede edilmiştir. Bundan on sene evvel, şık kadınların gardrobunda hafta sonu tatili için yünlüden, için kesilmiş güzel bir pantalon bulunurdu ve bu tek pantalon bazen senelerce ihtiyaca kâfi; gelirdi.

Bu sene, şık kadınların yarım düzineden fazla pantalonu bulunmaktadır. Bu pantalonlar ucuz ye fanteziye kaçan kumaşlardan çizgili, kareli, benekli hattâ çiçekli basmalardan yapılmaktadır. İstanbulda Hiltonda yapılan bir büyük defilede Amerikanın tanınmış moda evi Lâks birçok yeni pantalon modelleri teşhir etmişti: Üzeri gayet küçük pembe çiçeklerle işli filizi yeşil, dar bir pantalonun üzerinde aynı kumaştan bir şömizye bluz vardı. Yalnız bluz çiçekle işli olmayıp, yaka uçlarında birer tanecik pembe çiçek vardı. Avrupa plajlarında ise, son günlerde en çok alâka toplıyan pantalon ve şortlar "Kaşmir" kumaşından yapılanlar idi.

Yeni bir salgın: Pantalon

Bel ve paça mütenasip

Değişik modeller
100 kiloluklara yasak!.

Sylvano Pampanini ders veriyor

Tanınmış yıldız Sylvano Pampanini bütün İtalyan kadınları gibi ekseriya pantalon giyinmektedir. Onun kısalı, uzunlu pantalonlarla dolu bir gardrobu vardır. Pantalonla şık olmanın sırrına eren bu güzel kadın pantalon giymenin bir bilgiye dayandığını bildirerek şu sözleri söylemiştir: "Her' kadın pantalon giyinebilir."

Bütün iddialara rağmen, pantalon giyinebilmek için bir kadının çok uzun boylu ve çok ince olması şart değildir. Boy da çok ehemmiyet taşımaz. Mühim olan bel genişliği ile kalçaların ölçüsüdür. Dar kalçaları olan bir kadın pantalonla daima şık olacaktır. Dikkat edilecek nokta pantalonu yukardan aşağıya kadar dar yaptırmaktır. Yani kalça hizasında 28 cm. genişlikte olan pantalon ayak bileklerinde 16 om. olmalıdır. Fakat tabiî bu ideal ölçü her kadında yoktur. Fakat genişce kalçaları olan kadınlar da pantalon giyinebilirler. Bunlar sıkı penslerle dar bir hat elde edebilirler. Şayet pantalonun kalça hizasında genişliği 30 cm. ise bileklerde 18 olmalı ve daima bu nispetler muhafaza edilmelidir. Daha şişmanlar için de gayet kolay bir hile vardır. Bunlar pantalon üzerine bol gömlekler ve bluzlar giyinmelidirler. Pantalonu, ancak 130 cm. genişliğinde kalçaları olanlar kendilerine düşman addedebilirler. O zaman cidden pantalondan vazgeçmek lâzım gelecektir.

Süslü pantalonlar

Pantalon kadında havasını tamamiyle değiştirmiş olmalı ve kadına hiçbir zaman bir erkek ciddiyeti vermemelidir. Meselâ klâsik bir pantalonun üzerine emprime bir gömlek giyilebilir veya İtalyada moda olduğu gibi kadın pantalonları en fantazi kumaşlardan yapılabilir. Son bir icat da pantalon ve şortları düz kumaşlardan yaparak onları renkli galonlar, volanlar ve fistolarla süslemektir.

Aile

İhtiyaç ve süs

Kadınların ömrünün büyük bir kısmı, muhakkak ki evlerinde geçer. Bunun için kadınlar evlerini sever ve ellerinden geldiği kadar onu tanzim etmeğe çalışırlar, Fakat umumiyetle, evlerimizde konfor yoktur ve onları tanzim ederken de biz, ihtiyaçtan ziyade süse ehemmiyet veririz.

Anadolunun birçok şehirlerinde ihtiyacı karşılıyacak eşyalara bile süs nazarı ile bakılmaktadır. Zengin evlerde bir misafir odası vardır. Bu misafir odasında büyük bronz bir karyola durur. Üstünde işli Amerikan yastıklar, kenarında danteleli eteklikler vardır. Bu karyolada ne evin beyi yatar, ne de evin hanımı.. Bu karyola göstermeliktir. Olsa olsa hanım, yeni bir çocuk dünyaya getirdikçe, lohusalığı için, o tahta çıkmıştır. Yoksa akşamdan akşama yer yatakları yapılır. Bu misafir odasında duvar boyunca dizili sandalyalar da durur. Onlar da misafir içindir. Ev halkı hep yerde oturur, yerde yemek yer, yerde iş görür. Karyolanın, masanın ve sandalyenin ihtiyaç olarak kabul edildiği daha büyük şehirlerimizde de evlerde fuzuli süs eşyaları ekseriya ihtiyaç ve konfor eşyalarından fazla nazarı dikkati celbeder. Oldukça iyi döşenmiş evlerimizde bile vitrinli büfe ve radyo masası altlarında duran yalancı çiçekler, toz tutan danteller, fiyonklu uydurma abajurlar, senelerce yıkanmıyan tül perdeler, tabakların içinde sararmış fotoğraflar, çeşit çeşit lüzumsuz ve kıymetsiz biblolar, hattâ etajer süsleyen çocuk oyuncakları mevcuttur.

Evlerimiz yapılırken de, maalesef konfor ve rahat daima en ön plâna alınmamaktadır. Meselâ evin en güzel köşesi pek az kullanılacak, battal kalacak bir misafir ve yemek odasına tahsis edilirken ev kadınının geniş saatlerini zaptedecek olan mutfak evin en kuytu köşesinde ve en derme çatma şekilde yapılmaktadır.

Ev kadınına yardım

Ev kadınının işi zor ve müşkül, nankör bir iştir. Hele günden güne ortadan kalkan yardımcı sınıfın yokluğu ile şu durum hasıl olmuştur ki herkes ev kadınına yardım edecek, onun hayatını daha kolay, daha zevkli ve daha rahat bir şekle sokacaktır. Fabrikalar ve birçok ticarethaneler ev işlerinde kullanılan âlet ve edevatı hergün biraz daha mükemmelleştirmek üzere çalışmaktadırlar. Bugün artık kendi kendine çamaşır yıkayıp sıkan makineler nasıl bir hayal mahsulü değilse, kendi kendine bulaşık yıkayan makine de bir hayal mahsulü değildir. Fakat bütün bu malûm konfor vasıtalarının yanında ev kadınının vazifesini zevk şekline sokan binbir küçük icat vardır ki bunlara hergün bir yenisi ilâve edilmektedir. Meselâ yaz mevsimi dolayısı ile Amerikalılar küçük bir piknik buz dolabı icat etmişlerdir. Bu valiz buz dolabı tabiî portatiftir. Hollandalılar ise, seyahat için, şişirilip söndürülen plâstik elbise askıları yapmışlardır.

Amerikan evlerinde mutfak
Evin en iyi köşesi

1 numaralı dost

Fakat kadınların 1 numaralı dostu muhakkak ki mimarlardır. Bilhassa İskandinav memleketlerinde, İngiltere ve Amerikada kadınların her türlü konforu en ön plâna alınır ve ev inşa edilirken herşeyden evvel o evde çalışacak olan ev kadınının rahatı ve saadeti hesaba katılır. Amerikada mutfak evin en cazip, en rahat ve en güzel köşelerinden biridir.. Rahat sandalyeleri, rahat masaları gayet pratik dolapları vardır. Çocuklar ve bütün ev halkı orada rahatça yemek yiyebilirler. Böylece iş kolaylaşır. Bulaşık çukuru ve musluk daima pencere önündedir. Kadın, bulaşık yıkarken duvarı seyredip kara düşüncelere kapılacağı yerde mümkün mertebe güzel ve iç açıcı bir manzaraya bakar.

Mimarlar kilitli duracak misafir odaları değil, bütün ev halkının her dakika içinde zevkle oturacağı geniş bir "living-room" sistemi üzerinden plânlarını hazırlarlar. En küçük yerden azami şekilde istifada etmek, süs gösterişinden kaçınarak ihtiyaç prensibi üzerinde durmak, teferruatsız, göze rahatlık veren temiz ve sade bir stil seçmek bugünkü mimarinin ve dekorasyonun ana prensibidir. Mimarların evi hazırlarken yaptıkları yerli dolaplar, yerli kütüphaneler ve hattâ yerli koltuklar hem eve güzellik vermekte, hem de sonradan

Misafir salonundan köşe
İkram için rahatsızlık

ilâve edilecek eşya miktarını bir hayli azaltmaktadırlar.

Bütün ihtiyaç unsurları düşünüldükten sonra bir eve ilâve edilecek en güzel süs eşyası duvarları kaplıyacak olan tablolar, uzun bir büfenin üzerine konulacak tek bir tabak, tek bir vazo, bir şamdandır. Bunların da birer hatırayı canlandırması daha makbul sayılmaktadır.

Evde keşif

Mimarlar, dekoratörler ve fabrikatörler ev kadınının rahatı için çalışadursunlar, kadınlar kendi evlerinde birçok yenilikler yaparak, ev işlerini kolaylaştırabilir ve evde çalışmayı zevk haline getirebilirler. Yapılacak ilk şey fazla ve lüzumsuz eşyadan kurtulmak, onları atmaktır. Hele hergün tozu alınsın diye bakliyen ve başka sebebi mevcudiyeti olmıyan fuzulî biblolar muhakkak ortadan kaldırılmalıdır. Fazlalıklar ortadan kaldırıldıktan sonra her kadın şöyle bir evini gözden geçirmeli, ondan en ufak köşesine kadar azanı! şekilde istifade etmek yolunu aramalıdır. Battal bir kapı girintisi güzel bir kitaplık olabilir veya perde ile kapatılarak fazla eşyaların kaldırıl masına yarıyabilir. Göz önünde olmıyan dar bir koridorun üstüne, bir duvardan bir duvara gerilen çubuklar vasıtası ile, güzel bir bavul rafı yapılabilir. Bir duvar oyuntusuna şık bir etajer manzarası verilebilir. Boş duran veya daha fenası sandık ve sepet muhafaza etmeye yarıyan balkon çocuğun yazlık oyun odası veya karıkocanın kahvelerini başbaşa içecekleri samimi bir köşe olabilir.

S İ N E M A

Filmler

"Öp Beni Öldüresiye"

Yeni sinema mevsimine yaklaşıldığı şu sırada Beyoğlu sinemaları ellerindeki iş filmlerini tekrarlıyorlar "Dehşet Yolcuları-Salaire de la peur" ve "Yaşayan Çöl-Living Desert" gibi birkaç istisna dışında bir fırsatını bulup da memleketimize giren sanat değeri olan filmlerin bir daha oynatılmamasına azamî gayret gösteriliyor. Böylece bu yıl "Cehennem Kapısı-Jigokumon", geçen yıllarda "Rashomon", "Nebir-The River", "Robinson' Crusoe" ve daha uzunca bir geçmişte de "Kaldırım Çocukları - Sciuscia", "İçimizdeki Şeytan-Le Diable'au eorps", "Roma Açık Şehir - Roma Citta Aperta", "Kısa Tesadüf - Brief Encounter" gibi filmleri kaçıranlar, yahut yeniden görmek isteyenler boşuna bekliyorlar.

Tekrarlanan filmler arasında sinema sanatına; yeni fikirler getirenleri olmamakla birlikte teknik ve şekil bakımından bazı dikkati . çeken örnekler var. Bunlar da harcı âlem konuları ele alıp işlemeleri sayesinde Türk seyircilerine kadar ulaşabiliyor. Robert Aldrich'in "Öp Beni Öldüresiye-Kiss me Deadly" ve "George Cukor'un "Bir Yıldız Doğuyor-A Star is Born" adlı, filmleri bu örnekleri teşkil ediyorlar.

Gizli arzular

Öp Beni Öldüresiye - Kiss me Deadly" Mickey Spillane'in ayni addaki romanından sinemaya aktarılmıştır. Senaryo ufak tefek değişiklikler dışında romandaki gidişten pek ayrılmıyor. Fakat romandaki hava filmde mevcut değildir.

Mike Hammer cemiyet kaidelerinin dışında bir hafiyedir. Üstünlüğüne -inanmıştır. Yerleşmiş inançlarla alay eder. Gözünü kırpmadan kızdığı adamın canına kıyıverir. Öyle bir erkektir ki hiçbir kadın kendisine mukayemet edemez. Tanışmalarine koyabildi mi; Spillane'in işi oluzun bir zaman geçmez.

Bu gibi şeyler yeni olgunlaşmaya başlayan bir çocuğun başını elleri arasına alıp tahayyül edeceği çeşit olaylardır. Aşırı erkeklik duygusu vaktini hayal ile geçirmeyenlerde şuur altına itilmiştir ama, az veya çok tezahürlerini gösterir. Spillane'in romanlarını bukadar çok satmayı başarması da bilerek veya bilmeyerek bu erkeklik duygusuna hitab edebilmesinden ileri geliyor. Okuyucu kendisini bir kere Mike Hammer'in yerine kıyabildi mi Spillane'in işi olmuş sayılır.

Abstre Sinema

Relisör Robert Aldrich "Öp Beni Öldüresiye" yi bunların üzerinde durmak için seçmemiş. Mike Hammer adının seyirci kütlelerine mıknatıs olacağını kestirmiş ve romandaki hareket bolluğundan istifade edip bir stil denemesine girişmiş. Yaptıkları önce kamerayı eline yeni alan amatör sinemacının kesim ye montaj sırasında kurbanı olduğu acemilikleri hatırlatıyor. Birbirini kovalayan bir sürü zıt plânlar klâsik sinema tekniğine alışanlar için başlangıçta şaşırtıcı oluyor. Tezad teşkil ettiği sanılan bu planlar arasında bir muvazene ve düşen kendini az sonra hissettiriveriyor. Aldrioh, bir hareketi çok kısa zaman aralarıyla filme almakla harekete gerçek zamanın Üstünde bir değer kazandırıyor. Böylece resimdeki alan abstraksiyonuna benzeyen sinematik zaman abstraksiyonu yaratılıyor. Sinema bu deneme ile birşey kazanıyor mu? Aldrich'in elindeki netice pek büyük değil. Çünkü çalışma tarzı hareketi değerlendirmek, filmi dolgunlaştırmakla birlikte mevzuya derinlik vermekten uzak. Film sonuna kadar ilgiyle seyrediliyor, fakat bitince seyircide devamlı bir tesir kalmıyor. Bu da "Öp Beni Öldüresiye" nin fantestik bir deneme seviyesinden ileri geçememesine sebeb olüyor.

Aldrich bu yeniliklerden başka bazı sinema ustalarının metodlarına da el atmaktan kendini alamamış. Renoir kamera hareketleriyle Orson Welles'in derinlemesine plânlarından sık sık istifade etmiş. Maamafih ustalardan aldığı usûlleri kendininkilerle aynı potada eritebilmede mahir davrandığından neticeler sırıtmıyor.

Fransızların sevdiği rejisör

Aldrich, Amerikalı olmasına, filmlerini Hollywood'da çevirmesine rağmen kendi memleketinden, çok Fransa'da tanınmış ve sevilmiştir. Filmlerindeki şekilcilik kaygısına birçok genç Fransız film tenkitçisi hayrandır. Bu hayranlığın bazı aşırı haller aldığı görülür. Aldrich garip şahsiyetli bir adamdır. Bu yıl memleketimizde oynayan filmlerinden "Asi Cengaver Apache" kızılderililerin göçebelikten çiftçiliğe geçiş problemlerini ele alan bir filmdi, işlenmeye çok müsait konusuna rağmen bir macera filmi seviyesini aşamamıştı. "İstiklâl Kahramanları-Vera Cruz" sanki prodüktör ve yıldız Burt Lancaster'in filmin başından sonuna kadar dişlerini göstermesi için hazırlanmıştı. İndir çekirdeğini doldurmayacak bir konu "Öp Beni Öldüresiye" de kullanılan tekniğin daha basit metodlarıyla işlenmişti.

Aldrich'in memleketimizde henüz gösterilmemiş üç filmi var: "Big Knife", "Autumn Leave's", "Fragile Fox". Filmlerinin konu bakımından yakınlıkları bulunmaması, şekilciliğe fazla düşkünlük Robert Aldrich'in şahsiyetini aramakla meşgul bir rejisör olduğu intibaını uyandırmaktadır.

Judy Garland "Bir Yıldız Doğuyor"da

Kendi hayatını bir defa da perdede yaşadı

"Bir yıldız doğuyor"

Gördüğümüz cinemascope filmlerin çoğu kalabalık sahneler yoluyla seyirciye tesir etme gayesini güdüyor. Bu arada "Cennet Yolu-East of Eklen" gibi bazı istisnalar cinemascope'un dramatik kullanışını denemle fakat başarı kazanamamıştı. En iyi örnekler gene "Firavunlar Saltanatı-Land of Pharaohs" gibi spectacle'ler yahut "Eğlenceler Beldesi-Brigadoon" gibi müzikli komediler arasından çıkmıştı.

"Bir Yıldız Doğuyor-A Star is Born" cinemascope'un ustaca kullanılışıyla bu sisteme göre çevrilen film ler- arasında hususi bir mevki kazanıyor. Senaryo Moss Hart gibi New -York sahnelerinin tanınmış bir imzasını taşıyor. Mizansen de tiyatro-

"Yaşayan Çöl"den bir sahne
Serap

dan sinemaya geçen bir rejisör George Cukor tarafından hazırlanmış. "Dünkü Çocuk-Born Yesterday" yazarı Garson Kanin'in komedilerini sinemaya adapte etmekle şöhret kazanan Cukor, komediyle ilgisi olmayan bu filmde cinemascope'un dramatik imkanlarını araştırıyor ve buluyor.

"Bir Yıldız Doğuyor" un konusu birçok bakımlardan yıldızı Judy Garland'ın hayatıyla benzerlikler gösteriyor.' Norman Maine-James Mason-şöhreti unutulmaya yüz tutmuş alkolik bir aktördür. Küçük gezici bir caz gurubunda şarkı söyleyen Judy Garland'ı keşfeder. Evlenirler. Fakat alkolden kurtulamayan aktör, karısı büyük bir şöhret kazanırken, sinema dünyasının ilgisini büsbütün kaybeder ve çaresizlik içinde intihara gider.

Judy Garland bir zamanların .sevilmiş yıldızıyken şiddetli sinir buhranları geçirmiş, uzun zaman hastahanelerde yatmıştı. Bir iki intihara teşebbüs vak'ası da vardır. "Bir Yıldız Doğuyor" Judy'nin yeniden perdeye dönüsünü gösteriyor. Kötü şansı filmin erkek kahramanı Norman Maine gibi ölmüş, kabiliyeti Vicky Lester gibi onu başarıya ulaştırmış tı.. Yıldızın hayatıyla konu arasındaki bu benzerlikler filmin mutlaka değerli olmasını icabettirmiyor. Nitekim "Bir Yıldız Doğuyor" melodram seviyesini aşamayan bir film. Biri sönen öbürü yükselen iki yıldız filmin esas hareketini doğuruyor. Daha geride yıldı» hayatlarına tesir eden sinema patronları, nihayet fonda bu zavallıları tanrılaştıran geniş seyirci kütleleri var. Bu üçlü bağlantı açık. kesin hatlarla gösterilmediği için film içtimaî bir mânâ kazanmaktan uzak kalıyor. Mevzu bakımından çok büyük benzerlikler gösterdiği halde "Sahne Işıkları-Limelights" ın dokunduğu beşeri gerçeklere ise hiç yakınlaşamıyor. Böylece alkolizmi ahlâk cephesinden ele alan bir Hollywood filmi olup çıkıyor.

Konu bakımından cılızlığına rağmen "Bir Yıldız Doğuyor" sonuna kadar sürükleyebilen bir film. Bunda rejisör George Cukor'un büyük payını derhal ayırmak lâzım. Cukor, geniş perdenin ortaya çıkardığı birçok engellere rağmen kamerasına büyük bir ustalıkla hareket veriyor. Kamerası sabitken bile filmini hareketlendirebiliyor. Vicky Lester'in mükâfat -alışını ve konuşmasını gösteren sahneler en iyi cinemascope çalışmalarından birinin örneği. Ayrıca renklerin kullanılmasındaki başarı da unutulmamalıdır. Mühim bir kısmı gece geçen filmde, loş ışıklar filme buğulu lirik bir hava veriyor.

Judy Garland'ın anlayışlı oyunu yanında James Mason kendisini yer yer melodramdan kurtaramamakla birlikle filmin genel akışında kaynayıp gidiyor.

Festivaller

Genç sinemacıları teşvik

Çekoslovakya'da Karlovy'de yapılan milletlerarası film festivalinin en önemli mükâfatlarım Demir Perde dışından iştirak eden memleketler kazanmıştır. Büyük Mükâfat H.G. Clouzot'nun senaryosu üzerine Christian-Jaque'ın çevirdiği "Si tous les gars du monde-Dünyanın Bütün Garları'na verilmiştir. Gene **bir Fransız filmi "La Meilleure Part -Büyük Hisse" ise rejisörü Yyes Allegret'nin sinema tekniğinde ki yenilikler dolayısıyla Jüri Hususi Mükâfatına lâyık görülmüştür.**

Diğer mükâfatların dağıtımında gene sinema sanatçılarının teşvik edilmesi yoluna gidilmiştir. Bu vesileyle "Sunday by the Sea-Pazar Gezintisi" ve "Gentle Corsican-Kibar Korsikalı" adlı filmleri için gene İngiliz rejisörü Anthony Simmons'a şeref mükâfatı verilmiş. Nelson Pere-Ira de Santos'un hazırladığı "Rio 40" ise toplu olarak Gene Sinemacılar Mükâfatını kazanmıştır. Bazı kritiklere göre, bu film, zayıf sinematik yapısına rağmen Rio de Janerioda bir Pazar gününü mükemmel canlandırmakta, tamamen amatör oyuncuların temsillerindeki samimiyet ile harp sonrası ilk İtalyan filmlerini hatırlatmaktadır. •

Gençlik teması bir Avustura'ya filmi "Three in One - Üçü Bir Yerde"de 3 episod halinde ele alınmış, gelenekler ve âdetler karşısında gençliğin durumu incelenmiştir. Pek tecrübeli olmamasına rağmen rejisör Cecil Molmes eserine Milli Karakterli Film Mükâfatını kazandırabilmiştir.

Tadashi Imai'nin yaptığı "Öğle Üstü Karanlık" adlı Japonya'daki adli haksızlıkları gösteren film mükemmel sinema tekniği ile- dikkati çekmiş ve Dünyaca İlerleme Mükâfatını kazanmıştır.

Büyük alâka toplayıp mükâfat alamayan filmlerin başında Arne "Mattson'un rejisörlüğünde çevrilen "Hemso Halkı" adlı İsveç filmi gelmektedir. Strindbersr'in romanından sinemaya adapta edilen bu film bilhâssa renkli fotoğraflarıyla birçok seyirciyi büyülemiş, şehvete öbür İsveç filmlerindeki kadar büyük bir yer ayırmadığı da sözden kaçmamıştır. Ayrıca orta halli bir İngiliz filmi "A Town Like Alice" Asyalılara beşeri yönlerinden bakması dolayısı ile Jürinin 'bilhassa Asyalı üyelerine sevimli görünmüştür.

Perdeler

Televizyonla yarış

Film tenkitçisinin vazifesi filmleri elindeki ölçülere göre değerlendirmektir. Tabiî görebildiği filmleri. Memleketimizde bu gerçekten müşkül bir meseledir. Bir kere bizde oynatılan şaheserlerin çoğu ince eleyip sık dokumaya değmeyen cinstendir. Değerli filmlerin Türkiye'ye ulaşması tesadüfe bağlıdır. Ulaşanların tamamım seyretmek ayrı bir meseledir. Filmler yıllardan beri seans uydurmak bahanesiyle budanıyordu. Dertlere şimdi de panaromik hastalığı yüzünden eninden kaybeden filmler eklendi. Panaromik perdeler seyircinin daha çok sey görmesini sağlamak üzere yapılmışken sinemacılarımızın icad ettiği perdeler sayesinde seyirciler başsız kahramanla-

rın oynadığı filmler seyretmektedir. Projeksiyon operatörü insafa gelip başları perde içine düşürmeğe kalkınca ön sıralar, "Yazılar... yazıları okuyalım", sesleri çınlıyor.

Peki ya panaromik hastalığını neyle izah etmeli!. Reklâmda "panaromik" kelimesini kocaman harflerle yasmak için seyirciyi azaba sokarak film seyrettirmek neden? Sinemacılar acaba fatura tetkik etmekten başka mesleklerine dair birşeylerle uğraşıyorlar mı? Şüphesiz hayır. Aksi takdirde filmleri bu hale sokmaya, seyirciyi bu derece hiçe saymaya hakları olmadığım şimdiye kadar anlamış olmaları lazım gelirdi. Standart bir film panaromik perdede oynatılırca kaybettiği başların yerine acaba ne kazanabilir?

Tarihçe

Muhtelif gayeler için zaman zaman ortaya standart ölçünün dışında değişik perdeler çıkarılmıştır. Bunların ilki ve en meşhurlarından biri Abel Gance'ın triptych (üçlü) perdesiydi. 1927'de çevrilen "Napoleon" adlı filmde Bonaparte ordusunu geçişi üç ayrı perdede ayrı sahnelerle gösteriliyordu. Bu hususiyeti dolayısıyla "Napoleon" çok görüntülü filmlerin babası sayıldı. Gance yerinde kullanılırsa çok görüntünün dramatik etkiler yapacağı kanaatındaydı.

Üç yıl sonra Serge Eisenstein Amerikan Sinema Akademisine değişebilir perdelere dair bir proje sundu. Projeye göre daire şeklinde perdenin kullanılması tavsiye ediliyor ve görüntülerin sahnenin gidişine uyacak şekilde çeşitli dikdörtkenlerden meydana gelmesi teklif ediliyordu. Böylece sinema sanatının sabit elemanı perdede hareketlilik kazanıyordu. Artık kalabalık sahneler geniş perdede gösterilecek, olay şahısların arasında geçerken perdeyi küçültmek mümkün olabilecekti.

Harp sonrası Amerikan sinema endüstrisinin karşılaştığı çetin meselelerden biri televizyonla rekabet oldu. Birbirinden farklı olmayan seri imalât filmler yüzünden sinemadan soğuyan halkı yeniden alıştırmak lâzımdı. Televizyonda bulunmayan bir hususiyet - derinlik - in sinemaya eski itibarını kazandıracağı düşünüldü. İlk iş eski defterler karıştırıldı. Çift objektifli kameralarla çekilen stereoscopik filmler bu sefer renkli olarak piyasaya sürüldü Polaroid gözlükleri seyirci tarafından hiç sevilmeyen üç buutlu filmler kısa zamanda ortadan kayboldu.

1953 yılında derinlik duygusunu gözün geniş görüş açısının yarattığı fikri üzerine yapılan cinemascope perdesi ortaya çıktı. Dev perdeler birbirlerini kovaladılar. Vista vision'lar, cinerama'lar,- Todd-AO'lar genişlik ve derinlik yoluyla Amerikan seyircilerini yeniden sinemaya cezbetmenin çarelerini aradılar.

Sinema sanatım ilerletmek gayesiyle olsun, halka alışılmamış şekiller göstererek kazancı arttırmak için olsun perde araştırmaları muayyen fikri esaslara göre yapılıyordu.

B A S I N

Tahditler

Bir rapor

Milletlerarası Basın Enstitüsünün Beşinci Genel Kurul toplantısında müzakere mevzuu olan en mühim mesele "basın üzerinde hükümetlerin yaptığı baskılar "dı. Zurih'te tarihi Rathaus'ta toplanan 20 memlekete mensup 150 den fazla gazeteci Enstitünün hazırladığı raporu büyük bir ilgiyle dinlediler. Çünkü müzakere edilecek olan bu mevzu mesleklerinin en hayati meselesiydi. Raporun okunmasından sonra ilk söz alan Roma'da çıkan Il Mezzo gazetesinden F. Perini-Bembo oldu. Bu İtalyan gazetecisi, İtalyan basınının Enstitü raporunu müspet karşıladığını bildirdi. Rapor objektifti, ağır başlı bir üslûpla kaleme alınmıştı, devam ettirilmesi, ye dünyadaki basın rejimleri hakkında Milletlerarası Basın Enstitüsünün üyelerine bilgi verilmesi yerinde olurdu.

İtalyada

Bugünkü İtalyan basınının durumu hakkında izahat veren Perini-Bembo, harpten sonra kabul edilen Anayasanın basın ve söz hürriyetlerini tanımasına rağmen hâlâ harpten önceki basın rejimini hatırlatan bazı tahditlerin mevcut olduğunu belirtmişti. Muhalefet, bilhassa iftira ve şöhrete zarar verici neşriyattan dolayı gazetecilerin askeri mahkemelerde yargılanmalarına, yahut gazete kâğıtlarının ve ilânların dağıtılmasında adaletsizlik yolu ile yapılan bilvasıta baskı ihtimallerine karşı hassasiyet gösteriyordu. Basın hürriyetiyle meslekî sorumluluk elele geliştiğine göre, İtalyan gazetecisi mesleğin ümidini gazetecilik eğitiminde ve milletlerarası bir plânla, memleketlerin gazeteci teati etmesinde buluyordu. Enstitü de bu yönde verimli bir faaliyet göstermişti.

Misaller- İsteniyor

Bazı üyeler enstitünün hükümet tarafından matbuata yapılan baskılar mevzuunda kendi memleketleri hakkındaki iddiaların hakikate uymadığını ve bir hükümet baskısına misal teşkil edemiyeceğini ileri sürdüler. Amsterdam'da çıkan Het Vrije Volk gazetesinden K. Voskuil Holanda Gazetecileri Federasyonunun, Enstitünün ilerde yapacağı incelemelerde doğru bilgi alabilmek için ilgili memleketlerin gazetecileriyle doğrudan doğruya temas etmesini ileri sürdü. Bu protesto'ya cevap veren Mr. Rose'a göre, Enstitü raporu Holanda basınında geniş ölçüde yanlış anlaşılmıştı.. Nitekim bazı Holanda gazeteleri de bu hususu belirtmişlerdi, pahası vardı, bu incelemede bahsi geçen bir vak'a o memleket gazetecilerinden etraflı olarak tahkik edilmişti. Yanlış anlama, herhangi bir memlekete ait olan kısmın incelemenin heyeti umumiyesi içinde değil, başlı başına ele alınmasından ileri geliyordu.

Tehlikeler

Bir Alman gazetecisine -Werra Rundsohau'dan Hans A. Kluthe - göre, bu "İnceleme" ilmî bir araştırmadan ziyade "tehlikeli nokta"ları gösteren bir rehberdi. Bu gazeteci "Gençlik İçin Zararlı Neşriyatı Kontrol Komitesi"nin faaliyeti hakkındaki mütalâaları lüzumsuz buluyordu. Berlin'de çıkan Tagesspiegel gazetesinden Walter Karsch, meslekdaşı Kluhe'nin meseleyi küçümsediğini ileri sürüyordu. Edebî kıymeti gerçek olan en az üç roman hakkında açılmış dâvaları da vardı: Internationale Wirtschaft'dan Leonidas Mârtinidese göre "inceleme,: Enstitünün; diğer bütün neşriyatında da görüldüğü gibi ilmî bir kesinlikten mahrum"du. Enstitü basınla ilgili kanunları incelerken iktisadî Ve içtimaî .faktörleri de hesaba katarak daha. müspet, daha etraflı bilgi edinmeliydi. Bu suretle hazırlanacak yayınlar her bakımdan daha faydalı olurdu. Le Mondedan Jacques Kayser aksi kanaatte idi: Basın beşerî meselelerin içine fazla girmiş olduğu cihetle, tamamen ilmi temellere sadık, kalınarak tetkik edilemezdi. Stockholm'da çıkan Dagens Nyheter'den Ulf Brandel'e göre, bu inceleme çok mahduttu. Meselâ Amerikadan bahsederken yalnız federal kanunların meydana getirdiği baskılar ele alınmamalı, bir çok gazete ve dergiler üzerinde gayri resmî ve mahallî olarak tatbik edilen baskılara da yer verilmeliydi. Bu, Kolombiya ve Venezuella'da fevkalâde halle izahı kabil olan tahditlerden uzun uzadıya bahsetmekten daha kıymetli bir çalışma olurdu. İsveçteki basın hürriyeti de pek mübalâğalı bir şekilde methedilmişti. Bu muharririn İsveç Basın Kanununun evveliyatını bilmemesinden ileri gelmiş olmalıydı.

Pakistanda gelişmeler

The Times of Karachi'den Z. A. Suleri, gazetesinden bahsettiği ve hükümet tarafından hapsedildiği zaman kendisini müdafaa ettiği için IPI, - Milletlerarası Basın Enstitü • sü - ye teşekkür ediyordu. Hürriyet için mücadele eden Pakistan basını şimdi baskılara daha kuvvetle tahammül edebilecek hale gelmişti. Sonra yeni rejimin "baskıcı" basın kanununu tâdil edeceği de ümit olunuyordu.

Jakarta'da çıkan Merdeka gazetesinden B. M. Diah, raporun Endonezya hakkında muhtelif bahislerde yanlış intiba uyandırdığını ileri sürüyor, öte taraftan da memleketin basın üzerinde hükümetin baskısı olduğunu kabul ediyordu. Endonezya gazeteleri mali bakımdan zayıftı. Fakat hükümet, senelerce yardım gördüğü halde bir türlü kendini toplıya-,mıyan gazetelere yardımı kestiği i-

çin muaheze edilemezdi. Vaziyet incelenirken bu gibi mahalli hususiyetlerin **göz önünde** tutulması gerekirdi. Endonezya'da az da olsa bir parça basın hürriyeti vardı. Sonra Evenhuis telgrafları kontrol edildikten' sonra yakalanarak hudut dışı edilen Holandalı gazeteci - meselesinde Endonezya Komitesinin davranışı demokratik sayılabilirdi. Memleketi hakkında yanlış intiba uyandırmamak için, Mr. Diah'a göre, Endonezya komitesinin bütün üyeleriyle mevcut meseleler hakkında istişare edil**meliydi. Mr. Rose, Evenhuls hadisesinin, mesleki işbirliği konusunda** EPInin **gayretini göstermek bakımından seçme bir misal olduğunu bildiriyordu. Endonezyadaki bazı gazetelerin** bu hâdise **karsısında susmalarına** rağmen **Endonezya Komitesi Even**huis'e yapılan muameleyi, **protesto etmişti.** Buna mukabil Holanda Komitesi de, Holanda'da yapılan bir basın toplantısından Endonezyalı bir gazetecinin **çıkarılmasını protesto** etmişti.

Raporun muharriri olarak IPI sekreterliğin d en Armand Gaspard, Endonezya ile ilgili bütün haberlerin Endonezya kaynaklarından tahkik edilmiş olduğunu izah etti. Sonra bir memlekettin bahsederken verilen misaller, zikredilen vakalar münferiden okunmamalı, metin içinde mütalâa edilmeliydi. Raporda daima bilinen ve tahkiki mümkün hâdiselere itibar edilmişti, buna rağmen görünüş tam mânasiyle doğru intibaını vermiyorsa, bu uzaktaki meselelerin incelenmesindeki güçlüğe atfedilmeliydi.

Reuter ajansından Walton Cole'a göre, bu incelemenin kifayetsiz oluşu, Milletlerarası Basın Enstitüsü Sekreterliğinin tenkit edilmesine sebep oluyordu. Tenkitlerin çoğu kaynakların gayri kafi olduğu noktasında toplanıyordu. Bu gibi incelemeler yapılırken' ilgili memleketlerde lâzım gelen tahkikatı yapacak bir kadroya ihtiyaç vardı.

IPI'nin totaliter memleketlerde basınıa nasıl kontrol edildiğine dair bir araştırma hazırlamasına dair teklifi çeşitli tepkiler uyandırmıştı. Hür Avrupa Basın Servisinden Boleslaw Wierzbianski, peyk memleketlerde basın rejimlerinde müşahede edilen gevşemenin hükümetlerin davranışında bir değişiklik olmasından ileri gelmediğini, iddia ediyordu. IPI, demir perde arkasında konuşmak cesaretini gösteren gazetecileri manen desteklemeliydi. Bu memleketler basını, hakkında yapılacak incelemeler mahallinde yapılmalıydı. O memleketlerden gelecek malûmatın umumiyetle hükümet kaynakları tarafından yayılmış olacağı unutulmamalıydı. Totaliter memleketlerde hükümetin basın üzerindeki baskısı gerek basın, gerek hükümet tarafından kabul edildiğine göre, bu konuda fazla israr etmek "açık kapıyı zorlamak" olurdu. Hükümetler bunu bir "rejim meselesi" olarak izah ediyorlardı. Sonra, böyle bir inceleme lazımsa! bunun en iyisi mahallinde yapılabilirdi.

Ekonomik baskı

Bu toplantıda Die Presse'den Adam Wandruszka, basın üzerinde bir taraftan iktisadî menfaat birliklerinin ve sendikaların, öte taraftan patronlar birliklerinin ve kartellerin tora etmekte olduğu iktisadî baskının tetkik edilmesini teklif ediyordu. "Wandruszka Avusturyadan misaller veriyordu: Meselâ tipo işçileri sendikası bazı gazetelerin özel seçim baskıları yapmalarına mâni olmuşlardı. Sonra bir gazete kâğıdı karteli bazı gazetelere kâğıt satmayı reddetmişti- Bunun sebebi kısmen ihracatın daha kârlı oluşu, kısmen de bu gazetelerin kâğıt fiyatları hakkında takındıkları tavrın patronların boşuna gitmeme siydi. Açıkça görülen birşey vardı: Basın üzerindeki baskılar gittikçe genişliyordu. Bunların bir yenisi ve en tehlikelisi iktisadî baskı olarak meydana çıkıyordu.

T I B

Sağlık

Hayatı uzatmak

Uzun zamandanberi Bogomoletz seromu, Filatov'un plasenta emplantasyonu ve Nihans'ın ambriyon greflerinden bahsedilmektedir. Bunlar üzerinde birçok çalışmalar yapılmış, lehde, aleyhde konuşmalar olmuştur. Neticeler bazan izahsız kalmış, bazan olağanüstü neticeler alınmıştır. Bugün bu tedaviler Üzerindeki görüşler ve düşünceler oldukça aydınlığa ulaşmıştır.İyi kötü deneyler birikmiştir. Heyecanlı yazılar kritiklerle karşılaşmıştır. Son zamanlarda bir çok klinikciler bu konuyu tamamen objektif bir şekilde ele almışlardır. Artık bugün doku ve hücre tedavisi ne demektir? İlmî olarak bu hususta ne biliyoruz? ne gibi harflerde tatbik edilmeleri lazımdır? Bütün bu sualleri cevaplandı - rabilecek durumdayız.

Bogomoletz seromu

Hayatı uzatmak meselesi gençler. ve orta yaşlılar için önemli değildir. Fakat yaş altmışa yaklaştığı zaman iş ehemmiyet kazanır. Bu sırada bütün bilgiler artmış, tecrübeler çoğalmıştır. Tam bu olgunluk çağında, önce sinsi sinsi ve belirsiz bir şekilde ihtiyarlık proçesi başlar. Gittikçe tesirini arttırır. Saçlar ve kıllar ağarır, deri buruşur. Dişler dökülür. Bel bükülür. Fiziki mukavemet azalır. Hatıra durgunlaşır. Entellektüel kabiliyet daralır. İhtiyarlık öyle bir dönemde insanı sarar ki, artık o kimse, gençliğe has gelip geçici zevklerden ve maddî hazlardan birşey anlamaz olmuştur. Zor eğlenir ve güç tatmin olur bir hale gelmiştir. Olgunlaşmış ve kemâle ermiştir. Bu durumun uzun müddet devamı kendisi ve cemiyet için faydalı olacaktır. İnsanı gençleştirme konusu uzun yüzyıllar önce sihirli ilâçlar. tabiat üstü vasıtalar, süt banyoları, otlar, köklerle sağlanmağa çalışılmıştır. Sonradan daha makûl usûllere ve biyolojik çarelere baş vurulmuştur. Yeni hormon tedavileri bu şekilde doğmuştur. Bu sayede ihtiyarlığın sebeb olduğu birçok sefaletleri kısmen olsun önlemek, hayatı daha rahat bir .şekilde sona erdirmek mümkün olmuştur. Sonsuz hayat konusunda ileri sürülen şarlatanca çareleri bir tarafa bırakarak bu, hususta ilim adamlarının neler düşündüklerini de gözden geçirelim.

Gençleştirme ve hayatı uzatma, konularına ilmi esâslardan emek yârenlerin başında hiç şüphesiz Metehnikoff gelmektedir. Bu zât "tabiattâ tabiî ölüm yoktur." prensipini ele almıştı. Hakikaten bâzı ağaçlar hayat kudretleri tükenmeden binlerce sene yaşayabiliyorlardı. Ölmeleri arızî bir sebebten oluyordu. Platon'un zeytin ağacı Atina civarında yüzyıllardanberi seyyahları gölgesine çekmektedir. Yine de Sokrat'ın çınar ağacından daha gençtir. Metchnikoff, "La nâture de l'homme" adlı kitabında ihtiyarlığı bütün organizmada dağınık bir halde bulunan konjonktif dokunun sertleşmesine bağlamaktadır. Bu doku gelişerek öbür organları ve o organların özel dokusunu kaplamaktadır. Bu suretle bu organlar ödev yapamaz bir hale gelmektedir. Metchnikoff un bu fikirieri sonradan Kiev tecrübî patoloji enstitüsü direktörü Bogomoletz tarafından geliştirilmiştir. İhtilâlci faaliyetlerinden ötürü Sibiryaya sürülmüş bir tıp talebesinin oğlu olan Bogomoletz; andokrinoloji üzerinde ihtisas yapmış ve 1937 de Paris de araştırmalarından ötürü altın madalya ile takdir edilmiştir. Bogomoletz, 80 asistanı ile beraber,, başında bulunduğu modern enstitüde konjonktif dokunun tetkikine başlamıştır. Bu doku vücudda önemli ödevler görmektedir. Bogomoletz'in kurduğu ekolün düşüncelerine göre konjonktif dokunun beş esaslı vazifesi vardır:

1 - İstinad. destek, dayanak olma: Konjonktif doku bütün, organların ve. bu organları teşkil, eden hücrelerin aralarındaki boşlukları doldurmaktadır.

2 - Hücre hayatını düzenleme : Konjonktif doku hücrelere, solunum ve sindirim için gerekli maddeleri getirmek, bir yandan da hücre faaliyetinden arta kalan dese dediğimiz lüzumsuz ve zararlı elemanları temizlemek, toplamak suretile bu işi başarır.

3- Korunma ve savunma: Konjonktif doku mikrobik olsun, neoplazik veya dejeneratif olsun vücuda vaki olacak tecavüzlere karşı antikorlar ve hücreleri eritici, cytolytique maddeler hazırlamak suretile organizmayı korur.

4 - Plastik: Yaralarda ve travmaya uğramış dokularda nedbeleşmeyi dürtükler.

5- "Acutocatalytigue: Dalaktaki konjonktif doku hücre faaliyetlerini kamçılayan birçok maddeler hazırlamaktadır.

Konjonktif dokunun bütün bu faaliyetleri vücuddaki içsalgı bezelerinin ve başta hipofiz olmak üzere tiroid ve sürrenallerin tesiri altındadır. Vücuddaki konjonktif dokunun yolunda işleyip işlemediğini kontrol etmek için Bogomoletz bir de test ortaya sürmüş bulunmaktadır: Trypan mavisinin %5 solüsyonundan 0.2cc deri içine şırınga edilir. Eğer bu boya çabuk emilip kaybolursa konjonktif dokunun iyi çalıştığını gös terir. Aksi halde yani boya şırınga edildiği yerden çabuk kaybolmazsa konjonktif doku kötü çalışmaktadır. Herhangi bir hastalığa yakalandığı konjoktif dokunun iyi çalıştığını gösteremiyecek demektir. Bu zaman o kimsenin konjonktif dokusunu dürtüklemek ve faaliyete geçirmek lâzımdır. İşte, serum antireticulaire cytotoxîque de denilen Bogomolets seromu bu maksadı a hazırlanmıştır. Bu serom, bir kaza sonunda ölen ihsanların en geç dört saat içinde alınan dalak ve kemik ilikleri 2/8 nisbetinde karıştırılarak hazırlanır: Bu dokular: Önce binde dokuz tuzlu suda yani fizyolojik serumda ezilir. Sonra santrifüje edilerek yağlı kısımları ayrılır. Atlara, eşeklere ve en iyisi tavşanlara yarısı ağızdan, yarısı damardan 4-5 gün aralıklarla 5-6 defa verilir. Son enjeksiyondan on gün sonra hayvanların seromu alınır. Burada açıklanması mümkün olmıyan karışık usûllerle antikor miktarı titre edilir. Sonra tedavi için deri altı yolundan veya damara kullanılır. Bogomoletz'in bu hazırlama tekniği sonradan geliştirilmiş ve daha bol antikor ihtiva eden seromlar da hazırlanmıştır. Bogomoletz seromu bugün insanlarda ve hayvanlarda bazı hastalıkların tedavisi için kullanılmaktadır. Kırıkların çabuk tutması, her nevi travmalarda, kanserde, akut ve süregen enfeksiyonlarda, romatizmada, damar hastalıklarında ve psikozlarda tavsiye edilmiştir. Zor kaynayan karıklarda iyi sonuçlar verdiği gibi, bir türlü kapanamıyan bâzı ülserlerde ve yaralarda da konjonktif dokunun nedbeleşme kabiliyetini dürtükliyyerek faydalı olmaktadır. Yalnız bu seromun içinde vücuda yabancı heterogene bazı albüminler bulunduğunu hatırdan çıkarmamak lâzımdır. Damardan şırınga etmemek, daima deri altı yolunu tercih etmek, kalp hastalarında, böbrekteri rahatsız olanlarda, zayıf ve kaşektik kimselerde bu tedaviden vaz geçmek en doğrusudur.

Filatov'un doku tedavisi

Odesa tecrübî tıp enstitüsü direktörü, göz mütehassısı Filatov tarafından kullanılan bu terim, canlı fakat sükûnet halinde muhafaza e» dilen, gizli ve yavaş bir yaşama durumunda bulunan dokuların tedavi amacile kullanılmasını ifade eder. Önce yalnız göz hekimliği sahasında denenmiş, sonradan öbür hekimlik dallarına, deri hastalıkları ve cerrahî sahasına, nihayet genel hekimlik bölümüne yayılmıştır. Filatov, lekelendiği zaman hastanın görmesini engelliyen kornea dediğimiz zarın tamirine çalışıyordu. Kendiliden önce de 1930 yıllarında böyle tecrübeler yapılmış, gözün ön kısmında bulunan kornea adlı zar çıkarılarak başka hastaların gözlerine aşılanmıştı. Fakat taze materyel bulmak her zaman kabil olmuyordu. Filatov bu iş için kadavraların kornealarım kullanmağı düşündü. Bir yandan da ölülerin kornea tabakasını hemen almanın lüzumlu olmadığını, bu iş için birkaç saat gecikmenin zararlı olmıyacağını da tesbit etti. Ölülerde gözler sanki biraz daha dünyayı görmek isterlermiş ve gördükleri sefalet ve ıztırap manzaraları yetmemiş gibi, sıfırın altında 3-4 derecede soğuk bir yerde mükemmel surette muhafaza edilebiliyorlardı. Bu yeni teknikle neticeler çok daha iyi olu-

yordu. Filatov bunu şu şekilde açıkladı: Kadavra gözlerinden alınan korneada soğuğun tesirile bazı cevherler ortaya çıkıyor. Bunlar hayat proçeslerini ve hücre rejenerasyonunu kamçılayıcı maddelerdir. Filatov bu cevherlere stimulateur biogenedenilmesini de teklif etti. Bundan sonra başka dokularla da deneyler yaptı ve bu cevherlerin genel olarak bütün dokularda teşekkül edebileceğini gösterdi. Bu cevherlerin teşekkülü için o dokunun hayvandan, bitkilerden veya insandan alınmış bulunsun sadece hayatiyetinin yavaşlatılmış olması, "vie ralentie" halinde bulunması gerekiyordu. Bir yandan da dokularda biyojen stimülinleri doğuran amilin yalnız soğuk olmadığını, dokuyu öldürmiyen fakat gerek vücudda, gerek vücud dışında onu yaşama bakımından zor durumlara sokan her çeşit faktörün bu işi başarabileceğini de gösterdi. Bitkiler dünyasında biyojen stimülinleri geliştirmenin en kolay yolu, meselâ bir yaprağı 12 saat karanlık bir yerde saklamaktı. Havanın oksijeni sayesinde yaşayan ve ışığın tesiri altında assimilasyonunu yapan yaprağın beslenme mekanizması karanlıkta bozuluyor, hayatiyeti azalıyor ve biyostimülinler ortaya çıkıyordu. Biyostimülinlerin vazifesi sıkıntılı durumlarda, hayatiyet durakladığı zaman hücre metabolizmasını dürtüklemek, hayat proçeslerini ve vazife kapasitesini ayaklandırmaktır. Bu mekanizma ile biyostimülinler intan ve zehirlenme hallerinde organizmanın savunma kuvvetlerini dürtükler, yaralanmış hücrelerin tamir ve rejenerasyon imkânlarını arttırır. Biyostimülinlerin ne olduğu bu gün pek iyi bilinmemektedir. Hararete dayanıklı olmaları anzim olmadıklarını gösterir. Ültrafiîtrasyona dayanmalar} da protein olmadıklarını belirtir. Ama hakikî yapılarını Filatov da tespit edememiştir. Son zamanlarda bunların "acide nucleinique" olduklarında İsrar edenler vardır. Biyositimülinlerin en çok bulunduğu plasenta üzerinde yapılan deneyler bu fikri kuvvetlendirmektedir. Doku tedavisi için materyel hazırlanırken kullanılacak dokunun pek önemi yoktur. Yeter ki bu doku daha önceden, yaşama bakımından zor durumlara getirilmiş olsun. Yani hayvanlardan alınan dokular birkaç gün soğukta tutulsun, bitkilerden alınanlar da bir müddet karanlıkta saklansın. Böylece hazırlanan doku parçaları tuzlu suda ezilerek kaba ete şırınga edilmek suretile kullanılır. Doğrudan doğruya doku parçası halinde deri altına emplante de edilebilir. Emplantasyon hekimin arzusuna tabidir. Rus ekolü kadavranın derisini, adele parçalarını, testis veya plasentasını kullanırlar. Avrupalı hekimler ise hastanın kendisinden alınan deri parçasını tercih ediyorlar. Bu parçayı daha ziyade göğsün yanlarından veya karın hizasından alıyorlar. Emplantasyon genel olarak tedaviyi icap ettiren yaranın bulunduğu kısımlara yapılıyorsa, da Filatov uzak bölgelere yapılan emplantasyonların da aynı tesiri haiz bulunduğunu gösterdi. Lokal anestezi ile emplantasyon yapılacak kısımdaki deri açılıyor. Aşı parçası derinin altına gömülerek yaranın iki dudağı agraflarla kapatılıyor. Emplantasyon, on beşer gün aralıklarla 2-3-6 defa tekrarlanıyor. Her grefi vücud 8-15 günde emerek yok ediyor. Lokal olarak grefin yapıldığı bölgede "fibroblast" dediğimiz konjonktif doku elemanları artıyor. Skleroz görülmüyor. Âdeta doku kültürü teşekkül ediyor. Son senelerde grefler şırınga ile yapılmağa başlanmıştır. Bu husus için kalın iğneli özel şırıngalar kullanılıyor. İnce partiküller halinde kesilmiş doku parçaları, yüksek tazyikle bu şırıngalar vasitasile enjekte edilir. Orta yaşlı bir kimse için üç gram doku kâfidir. Bugün plasenta dokusundan enjeksiyona müsaid süspansiyonlar hazırlanmış bulunmaktadır. Bu ampullerin herbirinde dört gram taze plasentaya eşid doku vardır. Son senelerde deri parçaları yerine sadece plasenta ve amnius parçaları emplante edilmektedir.

Emplantasyon suretile doku parçaları deri altına aşılanacak yerde istenilen organın suda yapılan hülâsaları da otoklavda sterilize edildikten sonra iğne ile deri altına veya adaleye şırınga edilebilir. İnsan plasentasından veya' bir hayvan dokusundan alınan parçalar kıyılır, havanda döğülür. Hacminin on misli kadar su veya serum fizyolojikle karıştırılır. Bir saat kadar maserasyona bırakılır. Sonra birkaç dakika kaynatılır.' Süzülür, ampullere konur. 120 derecelik otoklavda bir saat sterilize edilir. Enjeksiyonlar iki günde bir yapılır. Aron'a göre bir seri 6-12 ampuldür. Gate ve vaohon'a göre 25-30, Filatov'a göre 35-49 ampuldur. Kronik vak'alarda bu enjeksiyonların yılda dört defa tekrarlanması tavsiye edilmektedir. Bugün bir çok yazarlar emplantasyon ve ekstre şırıngalarının müştereken kullanılmasını tercih etmektedirler. Bu tedavinin değeri henüz kesin olarak bilinmemektedir. Atonik yaralarda, romantizmada, kolların ve bacakların damar hastalıklarında ve bazı ağrı vak'alarında kullanılmaktadır. Bünyeyi islâh edici tesiri olduğu muhakkaktır. Enjeksiyonlardan veya emplantasyondan sonra genel durum düzelmekte, fizik ve moral bir iyilik belirmekte, uyku, iştah artmakta hastalar kilo almaktadır. Bu iyilikler göz önüne alınarak bu tedavi debil ve prematüre bebeklerde de kullanılmaktadır.

Niehans'ın hücre tedavisi

Organ ve organ parçalarının emplantasyonu her , zaman verimli olmaz. Bunlar organizmada bir yabancı madde muamelesi görür. Derhal savunma vasıtaları faaliyete geçer. Antikorlar teşekkül eder. Bu parça az zamanda tahrip edilerek emilir ve yok olur. Şüphesiz hastada muvakkat bir süre için hayırlı tesirler yapabilir. Ama bu tesir de çabuk kaybolur. Bu organ parçaları heterojen olmasa da yani hayvanlardan değil de doğrudan doğruya insanlardan alınmış bulunsa da netice aynıdır. Yalnız kanlarında muafiyetle ilgili gamma globülin mevcut olmıyan kimseler müstesnadır. İsviçreli Niehans, katı organ parçalarının transplantasyonu veya enjeksiyonu yerine bunların fevkalâde küçük partiküller haline getirilmesile elde edilen hücre süspansiyonlarının adaleye şırınga edilmesini denemiştir. Hücre tedavisinde boyları 1. mm yi geçmiyen fevkalâde küçük partiküllere ayrılmış doku kıymaları kullanılır. Bu artık bir emplantasyon sayılmaz. Emplantasyonda bir organın bütünü veya büyük ve katı bir parçası hastanın derisi altına konduğu halde, burada fevkalâde küçük partiküller kullanılmaktadır. Niehans'ın kullandığı metod bir organ hülâsasının zerki de değildir. Çünkü bu preparatlarda hücreler sağ, sağlam ve bütün hayatiyetlerile kalmaktadırlar. Ekstrelerde ise hücreler ölmüştür. Emplantasyonlarda organ kitlesinin yalnız sathî kısımları faaliyet göstermekte, ortaları oksijen ve gıda noksanlığı sebebile süratle Ölmektedir. Hâlbuki bu dokuların çok küçük partiküllere ayrılması, hücrelerin temas satıhlarım, gıda alış verişini artırmakta, oksijenasyonu kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde katı ve bölünmemiş bir organ parçası, bölündüğü ve partiküllere ayrıldığı saman bin defa daha müessir olmaktadır.

Bu hususta çok genç hayvanlardan veya arobriyondan alınan organların partiküllerini kullanmak daha faydalıdır. Çünkü bu hücrelerin vitalitesi daha fazladır. *Dr. E E.*

M U S İ K İ

Bestekârlar

Sanat ve propaganda

Bela Bartok, hayatında gerektiği gibi takdir görmeyen, değeriyle mütenasip bir şöhret kazanamıyan, maddî bakımdan oldukça mütevazı bir hayat yaşamış bestekârlardandı. Ömrünün son beş yılını geçirdiği Amerika'da da durumu değişmemişti. Kabahati biraz da Bartok'un kendinde aramak lazımdı. Bugün, şöhret ve para kazanabilmesi için bir bestekârın aynı zamanda zeki ve girişken bir "iş adamı" olması gerekir. Bu vasfa sahip olmaması, Bartok'u, "bir bestekârın şöhrete erişmesi için ölmüş olması lâzımdır" sözünü teyid eden yeni bir örnek haline getirmişti. Nitekim bu büyük Macar bestekârının ölümünü takip eden birkaç ay zarfında musikisi, bütün ömrü boyunca ulaşamadığı kadar çok çalınmağa başlamıştı,

Şimdi komünistler, Bartok'u kendi propagandalarına alet etmekte, bestekârı bir komünist taraftarı gibi göstermekte ve Bartok'un Amerikadaki hayatını, gerçekleri tahrif etmek suretiyle, Amerika aleyhine bir propaganda silâhı olarak kullanmaktadırlar. Gecen yıl, komünist sulh mükâfatı Bartok'a verilmiştir. Zaten, Bartok'un ölüm yılı olan 1945'ten beri Macar komünistleri, bestekârı bir komünizm taraftarı olarak göstermek için dikkatle çalışmaktaydılar. Rakosi rejiminin Macaristan'da hakimiyetini sağlamlaştırdığı 1950 yılına kadar komünistler artık Bartok'u "Bolşevik kültürünün iteri gelen bir temsilcisi" olarak göstermeğe, Faşizme olan nefretinin sadece Nazi Almanyasına değil, emperyalist Amerika'ya da şamil olduğunu, bestekârın zamansız ölümüne Amerikada çektiği sıkıntıların sebebiyet verdiğini yaymağa başlamışlardı. 1952 yılında Budapeşte'de neşredilen "Magyar Nemzet" gazetesi şunları yazıyordu:

"Yedi yıl önce bugün, Bela Bartok öldü. New York'un şimalinde Ferncliff mezarlığında, modern musiki tarihinin en büyük dâhilerinden biri, yatmaktadır. Bu mezarlığı ASCAP -Amerikan Bestekârları Federasyonu- seçmiştir. Bartok'un konserleri sayesinde yüzlerce dolar kazanan ASCAP, bir mezar taşı için on veya yirmi dolar harcayamamıştır. Bartok'un yattığı yerde sadece 8X12 cm. boyunda küçük bir taş vardır ve üstünde yalnız 470 rakamı okunmaktadır."

Gazetenin yazdıkları apaçık bir yalandı. Zira, o sıralarda Ferncliff mezarlığını ziyaret edenler, 470 numarada, üstünde Bartok'un ismi, doğum ve ölüm tarihleri ve yerleri yazılı bronz bir plâka görmekteydiler.

Açıklanan gerçekler

Geçenlerde, "Hür Avrupa Komitesi" nin organı olan "Demir Perde Gerisinden Haberler"i neşredenler, bir makale hazırladılar ve Bartok'un Amerika'da ki hayatına dair birçok gerçeği' açıkladılar. Böylece komünistlerin, olayları nasıl kendi işlerine gelecek şekilde yazmış oldukları anlaşılıyordu.

Gerçi Bartok, Amerika'da müşkül zamanlar geçirmişti. Hastaydı ve ne de olsa gurbette yaşıyordu. Fakat komünistlerin iddia ettikleri gibi aç bırakılmış değildi. Amerika'-' da yaşadığı yıllar- zarfında. Bartok, en önemli sayılan eserlerini yazmıştı. Kussevitzky Vakfı tarafından 3. bin dolara sipariş edilen "Orkestra Konsertosu", Yahudi Menuhin'in 1.000 dolara sipariş ettiği Solo Keman Sonatı, William Primrose'un aynı meblağı ödemek üzere ısmarladığı Viyola Konsertosu bunlar arasındaydı. Komünist rejimine sempati beslediği, Macaristan'a dönmek istediği doğru değildi Ölümünden az önce Amerikan vatandaşlığına geçmek için müracaatta bulunmuştu. "Barbar Wall Street emperyalistleri tarafından istismar edildiği" - hususunda herhangi bir imada bulunmuş bile değildi. 1940 yılında Bartok, Macaristan'daki tahammül edilmez durum karsısında Amerika'ya gitmeğe karar vermişti. New York'a vardığından kısa bir müddet sonra, Columbia Üniversitesi kendisinden, yılda 3.000 dolar ücretle, Üniversite Kütüphanesindeki Yugoslav Halk Musikisi malzemesini tanzim etmesini istedi. Bu teklif Bartok'un çok hoşuna gitti. 20 Haziran 1941 tarihli 'bir mektupta oğluna şunları yazıyordu:

Bela Bartok

Paylaşılmayan bestekâr

"Bu teklifin gayesi, bana yardımda bulunmaktan başka, aynı zamanda Üniversitenin kıyas kabul etmez folklor malzemesinin incelenmesi ve notalanmasını sağlamaktır. Zaten ben de buraya bu , iş için geldim. Böyle bir malzeme, dünyanın başka hiçbir yerinde yoktur. Bulgar folkloru malzemesiyle beraber, Avrupa'da arayıp bulamadığım şey işte buydu."

ASCAP'ın yardımı

1943 yılında, Harvard Üniversitesinde, müzikoloji konferansları vermeğe başladı. Bu sıralarda hastalığı arttı. Kazancı, doktor ve ilâç masraflarını karşılamağa yetmiyordu. Maamafih Harvard, Bartok'un bu masraflarını ödemeği teklif etti. Wilhelmina Creel adlı bir öğrencisine yazdığı 8 Haziran 1943 tarihli mektupta' Bartok şunları anlatıyordu:

"Ocak ve bilhassa Şubat aylarında sıhhatim iyice bozuldu. Harvard'dakiler üzülmeğe başlamışlardı. Masrafları onlar tarafından ödenmek üzere beni muayeneden geçirdiler. Verem teşhisi kondu. Derken, durumumu nasılsa öğrenen ASCAP üye olmadığımı halde, bütün tedavi masraflarımı Üstüne almağa karar verdi. Şimdi ASCAP beni, istirahat etmem için, üç ay müddetle Saranac Gölü'ne gönderiyor".

ASCAP, Bartok'un sıhhati ve iyi bir hayat yaşaması için binlerce dolar harcadı. Maamafih bestekârın hastalığının kan kanseri olduğu artık anlaşılmıştı. .Harcanan para ne olursa olsun, mütehassıslar ne derece itina gösterirlerse göstersinler, hayatı kurtulamayacaktı. Bartok, son gününe kadar çalışmalarına devam etti. Saranac'dan dönüşünde karısı için 57 nci Sokakta bir küçük apartman dairesi tuttu. Kendi de mütevazi bir otele yerleşti. Her iki yerin parası da ASCAP tarafından ödeniyordu. Bu teşkilâtın idarecileri hernekadar Bartok'un daha pahalı bir yerde oturması hususunda israr ettilerse de, bunu kabul etmedi. Sadece, bir yıl sonra, karısının yaşadığı binaya geçti. 1945 te sıhhî durumu daha da kötüleşti. 21 Eylül günü, piyano konsertosunu bestelediği sıralarda.hastahaneye kaldırılması lüzumu hasıl oldu. Hasta arabası gelmeden az önce eserin partisyonu üzerine "Son" kelimesini yazdı. Onu oksijen vermek suretiyle bir gün daha yaşatabildiler,

Bartok, Sovyetlerin sanata ve musikiye koydukları takyidata şiddetle muarızdı. Meselâ, sanatını feda edip Devletin emirlerini kabul ettiği için, Şostakoviç'in aleyhinde konuşuyordu. Sovyetlerin bestekâr çiftliklerinin saçma bir fikir olduğunu söylüyor, bir kültür kolhozunda yaratıcı çalışmalar yapmayı imkânsız sayıyordu. Bu şartlar dairesinde Prokofiyef'in neden Paris'ten ayrılıp Rusya'ya döndüğüne akıl erdiremiyordu. Dostlarının naklettiğine göre Bartok, Nazi Rejiminden ve Bolşevizmden aynı nefretle . bahsediyor, "biz onların usûllerine uyamayız" diyordu.

K İ T A P L A R

KATRAN

(Muzaffer Buyrukçu'nun hikâyeleri. Yeditepe yayınları No. 60. İstanbul, Yeni matbaa. 1956. 88 sayfa, 100 kuruş.)

Katran, Muzaffer Buyrukçunun ilk hikâye kitabıdır. Kitaptaki sekiz hikâyeden bazıları evvelce Yeditepe'de neşredilmişti. Hikayeci umumiyetle küçük, avare, başıboş insanları ele alıyor. Ekseriya cemiyetin "serseri" diye damgaladığı işe yaramaz, mânâsız, çalıp çırpan, yolkesen, sarhoş, ne yapacağını bilmez insanlara Muzaffer Buyrukçunun hikâyelerinde oldukça sık rastlanıyor. Ama hikâyelerde niçin yer aldıkları lâyıkıyla kavranamıyor. Zira muharrir, bu nevi tiplere karşı muayyen bir tavır takınmış değildir. Bir hikâyede bu insanlara şefkat ve merhamet gösteriliyor, diğerinde kıyasıya vuruluyor.

Katran'daki ilk hikâyenin adı "Sevinci Yok Eden Gerçek"tir. Bu hikâyede başıboş çocukluk hatıraları anlatılıyor. Birkaç çocuk kuş avına çıkıyorlar. İçlerinden biri ilk defa bu kanlı oyuna katılmaktadır. Arkadaşlarına nazaran daha kibar tavırlı, daha halim selim bir görünüşe sahiptir. Katıldığı haylazlar ordusu içinde âdeta yabancı gibi durmaktadır. Elinde lâstik sapam, oyunun heyecanı ve telâşı içinde oradan oraya koşmaktadır. Ne çareki attığı bütün taşlar boşa gitmekte ve arkadaşlarının vurdukları her kuş onda' gıpta uyandırmaktadır. Nihayet boşa giden yüzlerce taşdan sonra titreye titreye çekilen sapandan fırlayan bir yuvarlak taş muvaffakiyetsizliği yüzünden kıpkırmızı kesilen çocuğun ayakları dibine bir serçe düşürür. Boynuna yediği taşla gırtlağı parçalanmış, can çekişmeğe bile fırsat bulamamış bir serçecik.. Sabahtan beri düşen her kuşun ardından çığlıklar koparan, avlarının başını dişleriyle koparıp ceplerine atan haylazlar arasında ayakları dibinde cansız yatan Serçenin başında kaskatı dikilen 8-10 yaşlarındaki bir 'oğlancık, ilk defa bir zafer duygusu ile cana kıymanın acısı arasında kalır. İlk his, derin bir pişmanlıktır. Ganimetini ve elindeki sapam fırlatır, ağlaya ağlaya kaçar.

İşte Buyrukçu, hikâyesini bu ipliklerle örmüştür. Fakat mevzudan da, anlatışdan da mühim olan bir noktaya, Türkçeye hiç. ama hiç emek harcamamıştır. Buyrukçunun Türkçesi insanı şaşırtıyor: Bu kadar kifayetsiz bir dille nasıl Hikâye yazmağa kalkışıyor diye.. Daha birinci hikâyenin ilk cümlelerinde başıbozukluk kendini gösteriyor: "Kalktığımda yağmur dinmişti. Gece, evimizin teneke damına hızlı hızlı düşmesi beni epey korkutmuştu".

Yağmurun düşmeyip yağdığını bir tarafa bırakıp bu cümlede faili arayanlar boşuna yorulacaklardır. Buna benzer cümlelerin yanında muharririn "deyim" lere de dikkat etmediğine sık sık rastlanmaktadır. Meselâ, hikâyenin iki kahramanının yaşları mukayese edilirken "Yaşıt değiliz ama beş aşağı beş yukarı" denilebilmiştir.

Bu dikkatsizliklerinden dolayı muharririn hikâyecilik sanatını yermek doğrusu haksızlık olacaktır. Zira kitapta yer alan sekiz hikâye arasında eli yüzü düzgün olanlar da mevcuttur. Gerçi bunlarda bile insan rastgele yazılmış cümlelere, yerini bulamamış kelimelere tesadüf etmekten kurtulamıyor ama, hikâyeler insanı hoş görmeye teşvik edecek bir kudretten mahrum kalmıyor. Kitabın ikinci hikâyesi olan "Uyku" bu kanaati teyid eden bir misâl sayılabilir. Bu hikâyede üç gün, üç gece süren zorlu bir otobüs yolculuğundan sonra bir büyük şehre varan bir baba ile oğulun macerası anlatılmaktadır. Baba bir dairede odacılık yapmaktadır. Bütün ümitlerini oğluna bağlamıştır. Oğlu okuyacak, adam olacak ve "onu ilerde hademelikten kurtaracak, bir ev yaptıracak, bir dükkân açacak, kardeşlerini de kendisi gibi okutacaktı". Çocuk, evinden ilk defa ayrılmaktaydı. Bu onun "babasıyla yaptığı ilk yolculuğuydu. Oniki yaşındaydı. İlkokulu pekiyi dereceyle bitirmişti.. Şimdi, iyi derecelerle okullarını bitirmiş öğrencileri kabul eden yatılı bir okula gidiyorlardı... İmtihanı garanti kazanacaktı". Ama "Üç gecedir yoldaydılar. Yollar bozuk mu bozuk!". Çocuk uykusuzluktan harap olmuş bitmişti. Bilmediği bir şehirde babasının elinden tutmuş yürüyor, yürürken bile uyuyordu. Babası oğlu uyumasın diye boyuna birşeyler anlatıyor, durmadan konuşuyor. Çocuğun elinden sıkı sıkı tutuyor ama .bir yandan da oğlu kadar uykusuz, oğlu kadar yorgun ve şaşkın "gördüğü her şeye, parklara, faytonlara, otobüslere, bir tuhaf konuşan işçilere, uzun uzun gazel söyler gibi bağıran simitçilere, sahlepçilere hayretle bakıyordu".

Baba-oğul, sora sora okulu bulurlar ama daha vakit o kadar erken-

dir ki okulun kapısı duvardır. Hemen oraya çömelirler. İkisi de hülyaları içinde sızmışlardır. Neden sonra "Kalkın oradan be!" diyen bir seste yerlerinden fırlarlar. Karşılarına dikilen okulun kapıcısıdır.

"— Ne duruyorsunuz orda dilenciler gibi? dedi
Adam çocuğu gösterdi.

— Oğlum, dedi.

— Oğlunsa oğlun, n'apalım, ölelim mi yani?

"— Büyük adam olacak, dedi adam".

Kapıcı, adamı, çocuğu tepeden tırnağa bir süzdükten sonra öfkeyle tersler. "Çocuk bir taşın üstüne oturmuş yarı kapalı gözlerle düşünüyordu: Türkçeyi, aile bilgisini, tarihi, aritmetiği biliyorum. Resim-iş, müzik her şeyi biliyorum. Mübeccel öğretmen resime müziğe pek kulak asma, onlar olmasa da olur demişti. Şu iş bir bitse, odadan kazandım, diye bir sevinçle fırlasa dışarıya, sokak mı olur, bir kahve peykesi, bir park kanepesi mi Olur, hemen kıvrılıp yatacak, üç gün üç gece yemek yemeden, su içmeden uyuyacaktı".

Nihayet çocuk okuldan içeri girer. Celbinden diplomasını, diplomaya ekli kâğıtlarını çıkarır eline alır. Sora sora kime gideceğini bulur» İçeri girer. Muavinlerde, kayıt memurlarında sabah mahmurluğu, okuyup memur olduk da ne olduk diyen bir ruh haleti ve sabah sabah karşılarına dikilen "okuyacam" diyen bacak kadar bir köy çocuğu. Önüne gelen çocuğu tersler, "okuyacan da ne olacak" derler. Ama çocuk okuyacağım der, başka bir şey demez. Nihayet masa masa dolaştıktan, her yerde horlandıktan sonra sağlık raporu almak üzere çocuğun hastahaneye gitmesi gerektiğini söylerler.'

Baba-oğul, gene el ele, sora sora hastahaneye giderler. Çocuk bütün acemiliği, bütün iş bilmezliği içinde gene oda oda, doktor doktor dolaşır ama artık ayakta duracak hali kalmamıştır. Gözleri karıncalanmakta, başı çatlayacak gibi ağrımaktadır. Bir sürü muayeneden geçtikten, bir sürü oda, doktor dolaştıktan sonra sıra göz muayenesine gelmiştir ama çocukta da hayır kalmamıştır. Gördüğü baktığı şeyleri çatal çatal çift çift görmektedir.

Doktorun gösterdiği en büyük harfleri bile ters görmekte, doktorun sorduklarına ise rastgele cevaplar vermektedir. Tabiî sağlam raporu alamaz.

Babanın kolu kanadı kırılmış, bütün hayalleri yıkılmıştır. Otobüs kalkmak üzereyken yetişip atlarlar ve büyük şehirden ayrılırlar,

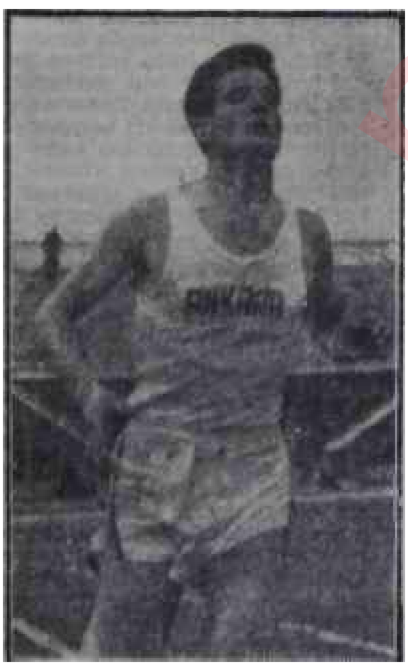
"Uyku"da Muzaffer Buyrukçu hikâye sanatı bakımından oldukça sağlam adımlar atmış, başarılı hikayeler yazabileceği ümidini uyandırmıştır. Katran, dile biraz daha. itina edildiği takdirde kudretli bir hikayeci kazanacağımızı ortaya koyan bir kitaptır.

S P O R

Atletizm

Dümen suyunda sükûnet

Artık hiç kimse Belgrat ta yapılan 15 inci Balkan Oyunlarında uğradığımız mağlûbiyeti yadırgamıyor. Zihinleri yoran istifhamlar cevaplarım geçen hafta yapılan 11 inci Cezmi Or müsabakalarının neticesinden almış bulunuyorlar. Belgrad seyahatinden döndükten sonra, "20 atletle gittik neden 18 Puvan alabildik? Bu atletizmde bir çöküntü değil midir? Alâkalılar nerede? Niye hareket göstermiyorlar, niçin kıpırdamıyorlar?" diye konuşanlar şimdi boyunları bükük "bizde atletizm yokmuş. Meğer boşuna üzülmüşüz" diye düşünınektedirler. Bu hükme varmakta geç bile kalınmıştır. Çünkü atletizmde alarm çanları daha 4 sene evvel çalmıştı. Ama bu mes'ul mevkide bulunanları uyandırmak, harekete getirmek için kafi gelmemişti. Avrupada olduğu gibi şimdi de kendi sahamızda, kendi seyircimiz önünde ağır bir mağlûbiyete uğramıştık. İki gün süren yarışlarda ecnebi atletlerin katıldıkları müsabakalardan sade birinde Yüksek atlamada- Çetin Şahiner birinci olabilmişti. Bir de bunun yanında yüzümüzü güldüren kız atletimiz Ulla. Diğerleri Ekrem Koçaklar, Cahit Önller, Fahir Özgüderler, Muzaffer Selviler âdeta yok olmuşlardı. Pistte kendilerini ariyan seyirciler doğrusu onları bulmakta müşkülât çektiler. Bu şöhretlere acaba ne olmuştu ?

Ekrem Koçak

Rekor değil, hayal kırdı

Kapaktaki sporcu

Engin Ünal

Bundan bir sene kadar evvel, Barcelon'daki Akdeniz Olimpiyatları arefesinde zamanın Beden Terbiyesi Genel Müdürü Faik Binal, Galatasarayın Bebekteki su sporları lokalinde biri orta boylu, diğeri uzunca, iri yapılı, adaleli vücutlu iki kumral gençle sohbet ediyordu. Bunlar yüzmede elde ettikleri derecelerle spor çevrelerinin dikkatini çekmeye, başlayan Yılmaz Özüak ile Engin Ünaldı.

Faik Binal, "Çocuklar, sizi bana çok iyi yüzücüler olarak tanıttılar. Derecelerinizi bilmiyorum, Avrupadaki kıymeti hakkında da bir şey söyliyemem. Zaten yüzücülük hakkında fazla malumata da sahip değilim. Daha çok gençsiniz, çalışmalarınıza devam ediniz. Söz veriyorum: sizi ilk fırsatta Avrupanın herhangi bir şehrinde şehrinde yapılacak müsabakalara göndereceğim" diyordu. Fakat bu sözler genç şampiyonların yarasına merhem olmamıştı. İki yüzücü Genel Müdürün yanından bir millî karşılaşmaya katılmak fırsatım elde edememenin üzüntüsüyle ayrıldılar. Eğer Genel Müdürü ikna edebilmiş olsaydı, Engin Ünal'ın Barcelon'dan Avrupa şampiyonu olarak dönmemesi için bir sebep yqktu. Zira Barcelon'da 200 metre kurbağalama yarışı 2.41,7/10 la bitmişti. Engin bu arada İstanbulda ayni' mesafeyi 2.41,3/10 la yüzerek Türkiye rekorunu kırmıştı. Akdeniz Olimpiyatlarında uğranılan muvaffakiyetsizlikler karşısında canları sıkılan idarecilerin keyfi Engin'in bu başarısıyla büsbütün kaçtı. Fakat elden ne gelirdi ki.. Engin de gün geçtikçe sahasında adetâ devleşiyordu. Gerçi teşvik görmüyordu, gerçi alâkadan uzaktı ama, yüzmeye karşı duyduğu bağlılık, yaradılışındaki kabiliyet Engin Ünal'ı her **gün** yeni bir başarıya ulaştırıyordu.,

Engin Ünal bundan 20 sene önce Ankara'da dünyaya geldi. Babası yüksek mühendis Bekir İhsan Ünal'dı. Yüzmeye 6 yaşındayken Büyükdere'de başladı. Halen mühendis kısmında talebe bulunduğu Rober Kolejde de bu spora çalıştı. 1951'de Orhan Saka ve antrenör Daskaloviç'in yardımıyla çalışma sahasını genişletti. Gün geçtikçe kabiliyeti ortaya çıktı, rekor üstüne rekor kırmaya başladı. İlk rekorunu 1952'de 100 metre kelebeği. 1,164/10 la yüzerek kırdı. Zamanla bu rekorların sayısı 25 i buldu.

Engin Ünal muhtelif stilleri denemiş olmasına rağmen en çok kelebek tâbir edilen tarzda muvaffak oluyordu. Genç rekortmenin 200 metre kelebekte en iyi derecesi **-şimdilik-** 2.36,5/10 dur. 1952 olimpiyatlarında bu stilde yapılan müsabakanın finalinde birincilikle sekizincilik arasında derece alan yüzücüler en iyi 2,34, en fena da 2.44 lük dereceler elde etmişlerdi ki, Engin'in bugünkü performansı bu müsabakada en aşağı bir üçüncülüğe tekabül etmektedir.

Yaşından daha fazla rekora sahip olan bu genç kabiliyetin Melburn'da yapılacak 1956 Olimpiyatlarına götürülüp götürülmiyeceği henüz belli değildir. Engin Ünal'ın Melburn'da elde edeceği iyi bir derece şüphe yok ki en fazla sporumuz için bir kazanç ve iftihar vesilesi teşkil edecektir.

Müsabakaların cereyanı

Cezmi Or müsabakaları yapıldığı sırada İstanbulda boğucu bir sıcak vardı. Cezmi Or müsabakalarına katılan atletleri görmek için ilk gün hatırı sayılır bir kalabalık Mittihatpaşa Stadının tribünlerini doldurmuştu. İkinci gün ise beklediğini göremeyen halk, müsabakalara kayıtsız kalmıştı. Mücadele daha ziyade Yugoslav, Çek, Polonya ve İngiliz atletleri arasında geçti. Bizimkiler ise çok çok 'beşincilikten yukarıya çıkamadılar. Mutat merasimden sonra hakiki sporcu Cezmi Or'un hatırası anıldı. Bu mevzuda konuşanlar 11 sene evvel, genç yaşta hayata gözlerini kapayan Cezminin Türk atletizmine yaptığı büyük hizmetleri anlattılar.

Cumartesi günki yarışmada Ankara Bölgesi atletlerinden Ulla, kızlararası 100 metre yarışında 12,7 ile birinci oldu. Gene kızlararası 800 metre yarışında Ankara Bölgesinden Gül Çıray 2,21, 3/10 ile yeni Türkiye rakoru tesis etti. Günün en mühim yarışı 800 metre idi. Bu yarışa **Çek,** Polonya, Yugoslav, İngiliz ve Türk atletleri katıldı. Ekrem Koçak'in en iyi derecesi 1 , 5 0 idi. Diğer atletlerin derecelerinin daha aşağı olduğu biliniyordu ama, herşeye rağmen Ekrem Koçaktan birşeyler yapmasını bekleyenler ekseriyette I idiler. Fakat istenilen olmadı. İngiliz Rawson 1.49,7/10 ile birinci geldi. Cek Jimgxirt ayni derece ile ikinci oldu. Bunu Polonya ve Yugoslav atletleri takip ettiler. Büyük ümit. Ekrem Koçak ancak beşinci olabildi. Sırıkla atlamayı Lezek (Yugoslavya) 4,10 ile kazandı. Üç adımda ise

Rehak (Çek). 15.50 metre gibi çok kıymetli bir derece yaptı. En çok alâka çeken bir yarış ta 5000 metre idi. İngiliz Parkins'in 14.25,2/10, Tormis (Çek) 14,27,7/10, Stritof 14,28, 5/10 ile birinci, ikinci ve üçüncü oldular. Bu yarışta İlhami Koç 14,59, 5/10 ile dördüncü gelebildi. Dereceler arasındaki farka bir göz atmak aradaki mesafenin büyüklüğünü anlatmak için kâfidir.

Pazar günü yapılan müsabakalarda Rehak uzun atlamada 7.51 metre, atladı. 1500 metre en fazla iddia taşıyan yarıştı. Form düşüklüğü gösteren Ekrem Koçak müsabakaya hızlı bir tempo ile başladı ve zamanından evvel, finişe kalkarak beşinci oldu. Çek Jingwirt 3.47,9/10 ile bu yarışı birincilikle bitirdi. Cezmi Or müsabakalarında elde ettiğimiz tek birinciliği Çetin Şahiner Yüksekte 1.90 atlıyarak elde etti.

Organizasyon

Cezmi Or müsabakalarının organizasyonu için - "fena" demek kötümserlik sayılmamalıdır. Vakıa tek bir şansın -atletizm ajanı Nariman Tekil- böyle ağır bir organizasyonun altından çıkması ve muvaffak olması beklenemezdi. Neriman Tekil bu yolda çok gayret göstermiş ve kendisinden bekleneni fazlası ile yapmıştı. Fakat tertip hey'eti bu işe lâyık olduğu ehemmiyeti vermemişlerdi. Bunun neticesi olarak, işler aksamış ve âdeta arap saçına dönmüştü.

Ulla
Teselli

Futbol

Federasyonun kararı

Geride bıraktığımız hafta içersinde spor severlerin nazarları Ankarada toplanan ve üç futbolcunun durumu hakkında karar verecek olan futbol federasyonuna çevrilmişti. Bu sırada kulüp idarecileri bermutat gene büyük lâflar etmekte ve blöf savurmaktaydılar. Meselâ Fenerbahçelilere göre Ahmet Fenerbahçeyi istemişti,' Beşiktaş onu zorla alakoyamazdı. Bu bir nevi, şahsın hürriyetini tahdit etmek demekti. O halde varılacak hüküm -bu iddiaya göre- Ahmet'in Fenerbahçenin malı olduğu idi. Beşiktaşlı idareciler ise mümkün mertebe soğukkanlı gözükmeye çalışıyorlardı. İşin aslına bakılırsa Ahmet hâdisesi onları bir hayli müşkül duruma düşürmüştü. Taraftarlar Ahmet ayarında bir futbolcunun neden memnun edilmediğini soruyorlardı. Ankara nisbeten bu havadan uzaktı. Federasyon azaları bu sebeble İstanbulda toplanmaktan. vazgeçmişti.İki gün süren toplantı neticesinde varılan karar şu idi: Ahmet Berman Beşiktaşta kalacaktı. Beyko'zlu Şirzat Fenerbahçe tarafından 15 bin lira transfer ücreti ödendiği takdirde, Fenerbahçenin malı idi. Galatasarayla mukavele imzalayan İstanbulsporun sağhafı Ünal ise gene eski kulübünde kalacaktı.

Kararın akisleri

Federasyonun bu kararı spor çevrelerinde olduğu gibi kulüp idarecileri üzerinde de bir sürpriz tesiri yaratmadı. Gerçekten hukukî bir müessese olmamakla beraber federasyon, makul bir karar vermişti. Ama bu karar menfaatleri haleldar olanları memnun etmeye kâfi gelmedi. Hafta içinde Fenerbahçelilerin yemekli basın toplantısında Osman Kavrakoğlu şöyle diyordu: "Bu hukuki bir meseledir. Ferdin hürriyeti hiç bir zaman tahdit edilemez. Ahmet bizde kalacağını söyledi. Kendisini bağrımıza bastık. Oynasın veya oynamasın her ay muntazam olarak maaş ve primlerini alacaktır. Önümüzdeki günlerde mahkemeye müracaat edecek olan Ahmedi. kulübümüzün 4 avukatı temsil edecektir" Sadri Usuoğlu bu beyanata evvelâ sert bir mukabelede bulunmak istedi. Hattâ düşüncelerini kaleme aldı bile... Son dakikada idare heybeti, umumi kaptanı, bu hareketinden vaz geçirdiler.

Kulüpler

Firar eden antrenör .

10 Ağustos Cuma günü Divan otelinde oturan İngiliz antrenör deke'e mukaveleyi imzalatmaya gelen Galatasaray idarecileri, antrenör yerine kendilerine bırakılmış bir mektupla karşılaştılar. Dicke tarafından yasılan mektubun muhtevası şuydu: "Babam rahatsız. Onun için size Veda edemeden ayrılıyorum." İdareci" ler şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar, birşey anlamamışlardı. Doğrusu antrenör'ün gitmesini izah etmek imkânsızdı. İdareciler kendi kendilerine söylenerek Divan otelinden ayrıldılar. İş karışmıştı. Şimdi ne olacaktı ? Antrenör Gündüz bazı prensiplerinden sırf kulübüne hizmet etmiş olmak mülâhazası ile feragat dahi göstermişti. Buna rağmen kendisini tutmayanlar onu son saniyede feda etmişlerdi. Ama Dicke'nin vazgeçivermesi bu şekilde hareket edenler üzerinde soğuk bir duş tesiri yapmıştı. Geriye dönmek, Gündüz Kılıca sokulup durumu anlatmak kolay iş değildi. İşe Galatasaray kulübü Başkanı Refik Selimoğlu müdahele etmek mecburiyetinde kaldı. Başkan, Gündüz'ün kendisine olan hürmetini biliyordu. Suadiyedeki evine haber gönderdi. Teklif Refik Selimoğlundan geldiği için Gündüz Kılıç fazla birşey söylemedi. Tekrar kulübüne döndü. Ama bu dönüş hiç şüphe yok ki, bir bıçak gibi Galatasaraydaki iç huzursuzluğu söküp atmaya kâfi değildi. Halil Burnaz ve Adnan Alaska İdare hey'etinden ani olarak istifa etmişlerdi. İstifanın sebebini Gündüz'ün antrenörlüğe getirilmiş olması teşkil ediyordu. Bu sırada İngiliz Futbol Federasyonundan gelen bir telgrafta arzu edildiği takdirde Dicke'in tekrar Türkiyeye gelerek vazifesine başlıyabileceğinin bildirilmesi işleri büsbütün karıştırdı. Galatasaray kulübü idare heyeti, toptan istifa etmekten başka çare bulamadı.

YILSONUNDA
59
Apartman
Dairesi
HER
HESABA
BİR EV
MUHA
BANK

Uygun bir beslenmeyle SIHHATİNİZ düzelir ve GÖRÜNÜŞÜNÜZ daha iyi olur.

Ağız ve diş etlerindeki iltihaplar basit bir beslenme değişikliği ile tamamen kaybolabilirler

Hergün bu esas besin gruplarının herbirinden bir şeyler **yiyor** musunuz ? Yemeniz lâzımdır !

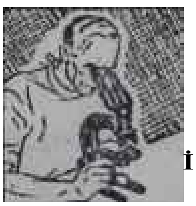

Fena yemek itiyadlarından **iyisine geçmek** harikalar yaratabilir

Yeni bir beslenme tarzına ihtiyacınız olduğunu gösteren beş İşaret. Renginizin solgunluğu; çabuk yorulma veya sinirlilik, iştihasızlık, hazım veya def'i tabiî bozuklukları; şişmanlık yahut "zayıflık, ağız veya diş etlerinde iltihaplanmalar Bu halleri tabiî zannedebilirsiniz, ama değildir. Bu belirtilerden herhangibiri varsa, doktorunuzu görünüz ! Basir bir beslenme değişikliği tavsiye edebilir... ve bunlar da tamamen zail olabilir !

İyi gıda almak için bir yol: Yukarda sağlığınız için lüzumlu olan esas besinler gösterilmiştir. Bunlar herkesin severek yiyeceği şeylerdir! Bu listeyi kesin ve ailenizin bu esas besinleri yemesini temin edin. Yemeklerinizi bunlara göre tertipleyin. Sizinki gibi, ailenizin de sağlık ve hayatiyeti bahis mevzuudur. Keza unutmayın ki hiç bir gıda maddesi yalnız başına bütün ihtiyacınızı karşılayamaz. Siz ve aileniz bütün bu gıdalara "hergün muhtaçsınızdır.

Hayalın tadını çıkarınız : Eğer **münasip şekilde gıdalanmıyorsanız, doktorunuzun tavsiye ettiği en uygun beslenme rejimini takip ettiğiniz zaman hayatiyetinizdekı aşikâr artıştan büyük zevk d uyacaksınızdı.r İyi birtıbbi muayeneye girmekte gecikmenin o kadar mühim olmasının sebebi budur. Bu, kendinizi yorgun, sinirli, mukavemetsiz hissettiğiniz takdirde bilhassa doğrudur. Belki de doktorunuz size, yediklerinizde mevcut olandan daha çok vitamin ve minerallere ziyadesile muhtaç olduğunuzu söyleyecektir**

SQUIBB

İ L A Ç L A R I

1858 D E N B E R I